

Regionale autoriteit in verandering

Structurele socio-economische & politieke oorzaken

Huub E. Winters (s4342127)
28 november 2014

**Thesis Master Bestuurskunde
Specialisatie Beleid & Advies
Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Managementwetenschappen**

**Begeleiders:
Dr. J.H.M.M. Tholen
S.P. Overman MSc.**

Afbeeldingen voorpagina aangepast van:

- https://www.goudwisselkantoor.nl/t01_images/bg/map-highres.png
- <http://publicdomainvectors.org/photos/population.png>
- <http://vectorgraphicsblog.com/wp-content/uploads/2013/03/Bags-with-money-vector.jpg>
- <http://www.alvescarneiroelima.com.br/imagens/iconeescritorio.png>
- <https://notendur.hi.is/~salvor/myndvinnsla/inkscape/IAN%20Symbol%20Libraries%205.1%20SVG/ian-symbol/ian-symbol-urban-city-1.svg>
- http://globaltraining.s3.amazonaws.com/photo_album/eu.png
- <http://us.cdn4.123rf.com/168nwm/syntika82/syntika821102/syntika82110200034/8741818-demonstartion-people--black-silhouette.jpg>

Voorwoord

Met het schrijven van dit voorwoord komt er (voorlopig) een einde aan mijn academische studie. Ongetwijfeld één van de meest waardevolle ervaringen tot nu toe. Met tal van mogelijkheden om te groeien, zowel op het gebied van studie en kennis als daarbuiten, heeft het mij gebracht tot waar ik nu ben. Terugkijkend ben ik tevreden en blij (ook al zorgde een wetenschappelijke studie soms ook zeker voor frustratie) dat ik deze keuze heb gemaakt en niet te vergeten, dat ik daar de mogelijkheid toe had. Daarvoor, en voor hun constante steun en advies, ben ik mijn ouders Stoffel en Anja Winters heel erg dankbaar.

Met betrekking tot deze Master thesis wil ik ook een aantal mensen bedanken. In het bijzonder mijn begeleiders dhr. Tholen en dhr. Overman. Eerstgenoemde voor de goede begeleiding en zijn adviezen gedurende het hele onderzoek. Laatstgenoemde voor het advies bij een voor mij vrijwel onbekend deel van de wetenschap, de statistiek. Wat betreft de statistiek wil ik ook de behulpzame sociologen bedanken die mij een introductie hebben gegeven tot de wereld van SPSS, specifiek Robin Stoof en Niels Blom. Daarnaast dank aan mijn begeleider bij de provincie Gelderland, Bas van de Meerendonk, voor het meedenken over een geschikt onderwerp en tussentijdse opmerkingen.

Tot slot, voor degenen die deze Master thesis lezen, hopelijk brengt het jullie waardevolle kennis over het middenbestuur en haar veranderende autoriteit.

Huub E. Winters

Inhoudsopgave

Samenvatting	viii
1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Probleemstelling.....	2
1.3 Wetenschappelijke relevantie.....	3
1.4 Maatschappelijke relevantie	4
1.5 Opbouw onderzoek	4
2. Beleidskader	6
2.1 Het middenbestuur.....	6
2.2 Regionale autoriteit.....	7
2.3 Regionale autoriteit in beweging	8
2.4 Conclusie	9
3. Theoretisch kader	11
3.1 Inleiding.....	11
3.2 Structurele oorzaken	11
3.3 Structurele factoren.....	12
3.3.1 Structurele socio-economische factoren	12
3.3.2 Structurele politieke factoren	15
3.4 Controlevariabelen	17
3.5 Kanttekeningen.....	19
3.6 Conclusie	20
4. Methodologisch kader	21
4.1 Kwantitatieve analyse: binomiale logistische regressieanalyse	21
4.1.1 Dataverzameling.....	21
4.1.2 Data-analyse	23
4.2 Kwalitatieve analyse: semi-gestructureerde interviews	23
4.2.1 Dataverzameling.....	23
4.2.2 Data-analyse	24
4.3 Operationalisatie afhankelijke variabele: verandering van regionale autoriteit	24
4.3.1 Regionale autoriteit.....	24
4.3.2 Verandering in regionale autoriteit	26
4.4 Operationalisatie onafhankelijke variabelen: structurele oorzaken	26
4.4.1 Socio-economische factoren	27

4.4.2 Politieke factoren	30
4.5 Operationalisatie controlevariabelen	33
4.6 Validiteit & Betrouwbaarheid	34
4.7 Conclusie	35
5. Kwantitatieve analyse	36
5.1 Analysestrategie	36
5.2 Datavoorbereiding	37
5.3 Resultaten	38
5.3.1 Individuele factoren	38
5.3.2 Socio-economische modellen.....	39
5.3.3 Politieke modellen.....	40
5.3.4 Volledige modellen.....	40
5.4 Residuen & assumpties	43
5.4.1 Residuen	43
5.4.2 Assumpties	44
5.5 Resultaten in vergelijking met voorgaand onderzoek.....	44
5.6 Reflectie & conclusie	46
6. Kwalitatieve analyse	48
6.1 Inleiding.....	48
6.2 Triangulatie	48
6.3 Verdieping.....	48
6.4 Factoren voor vervolgonderzoek	49
6.5 Overige opmerkingen	51
6.6 Conclusie	52
7. Conclusie	53
7.1 Deelvragen	53
7.2 Vraag- & doelstelling	55
7.3 Relevantie in vergelijking met voorgaand onderzoek.....	56
7.4 Vervolgonderzoek.....	57
7.5 Reflectie	58
Bibliografie	60
Appendix	65
A.1 Lijst van land-jaarcombinaties opgenomen in de Regional Authority Index.....	65
A.2 Grafische weergave logistische functie	66

A.3 Interview (via e-mail).....	66
A.4 Lijst van reacties	67
A.4.1 Reactie van Prof. Dr. M. Boogers	67
A.4.2 Reactie van Dr. M. Brusis	68
A.4.3 Reactie van Prof. Dr. L. Hooghe	68
A.4.4 Reactie van Dr. E. Mastenbroek.....	69
A.4.5 Reactie van Dr. P.J. Zwaan	69
A.5 Topiclijst.....	70
A.6 Correlaties tussen onafhankelijke en controlevariabelen	77
A.7 Communaliteiten en factor matrix.....	79
A.8 Individuele factoren in binomiale logistische regressieanalyse	80
A.9 Socio-economische modellen in binomiale logistische regressieanalyse	82
A.10 Politieke modellen in binomiale logistische regressieanalyse	84
A.11 Volledige modellen in binomiale logistische regressieanalyse	85
A.12 Kansberekening $P(Y)$	89
A.13 Residuen & Assumpties.....	89

Lijst van figuren

Figuur 1: Conceptueel model: structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit.....	ix
Figuur 2: Leeswijzer	5
Figuur 3: Conceptueel model: structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit.....	19
Figuur 4: Conceptueel model van structurele factoren op basis van het principe van parsimoniteit..	42
Figuur A.2: De logistische functie	66
Figuur A.13: Plotgrafiek z-scores.....	89

Lijst van tabellen

Tabel 1: Dimensies van regionale autoriteit.....	25
Tabel 2: Beschrijvende statistiek afhankelijke, onafhankelijke en controle variabelen	34
Tabel 3: Definitieve model inclusief $P(Y)$ & $\Delta P(Y)$	42
Tabel A.1: Lijst van land-jaarcombinaties opgenomen in de Regional Authority Index	65
Tabel A.3.1: Socio-economische factoren, politieke factoren en controlevariabelen.....	66
Tabel A.5.1: dimensies van regionale autoriteit.....	71
Tabel A.5.2: Resultaten binomiale logistische regressieanalyse.....	76
Tabel A.6: Correlaties tussen onafhankelijke en controlevariabelen.	77-78
Tabel A.7.1: Communaliteiten en factor matrix van sociaal kapitaal (incl. civiele medewerking)	79
Tabel A.7.2 : Communaliteiten en factor matrix van sociaal kapitaal (excl. civiele medewerking).....	79
Tabel A.7.3: Beschrijvende statistiek van de factor sociaal kapitaal.....	79
Tabel A.7.4: Communaliteiten en factor matrix van democratie.....	79
Tabel A.8.1: Individuele socio-economische factoren (zonder en met controlevariabelen)	80
Tabel A.8.2: individuele politieke factoren (zonder en met controlevariabelen)	81
Tabel A.9: Socio-economische modellen	82-83
Tabel A.10: Politieke modellen.....	84-85
Tabel A.11: Volledige modellen.....	86-88
Tabel A.13.1: Vergelijking van geobserveerde en voorspelde uitkomsten.....	90
Tabel A.13.2: Beschrijvende statistiek invloedrijke cases (N=1511)*	90
Tabel A.13.3: Multicollineariteit: Tolerantie & VIF waarden	90

Samenvatting

In deze Master thesis is onderzocht in hoeverre structurele socio-economische en politieke factoren verandering in autoriteit van middenbesturen beïnvloeden. Er is gekeken naar factoren van structurele aard: geleidelijke of abrupte veranderingen in context met indirecte invloed op de autoriteit van het middenbestuur, waardoor deze verandering ondergaat. Voor het meten van de autoriteit van het middenbestuur (regionale autoriteit) is gebruik gemaakt van het werk van Hooghe, Marks & Schakel (2010). Zij hebben een dataset ontwikkeld waarin de autoriteit van middenbesturen in 42 Westerse democratische landen wordt gemeten in de periode van 1950 tot 2006, de Regional Authority Index (RAI).

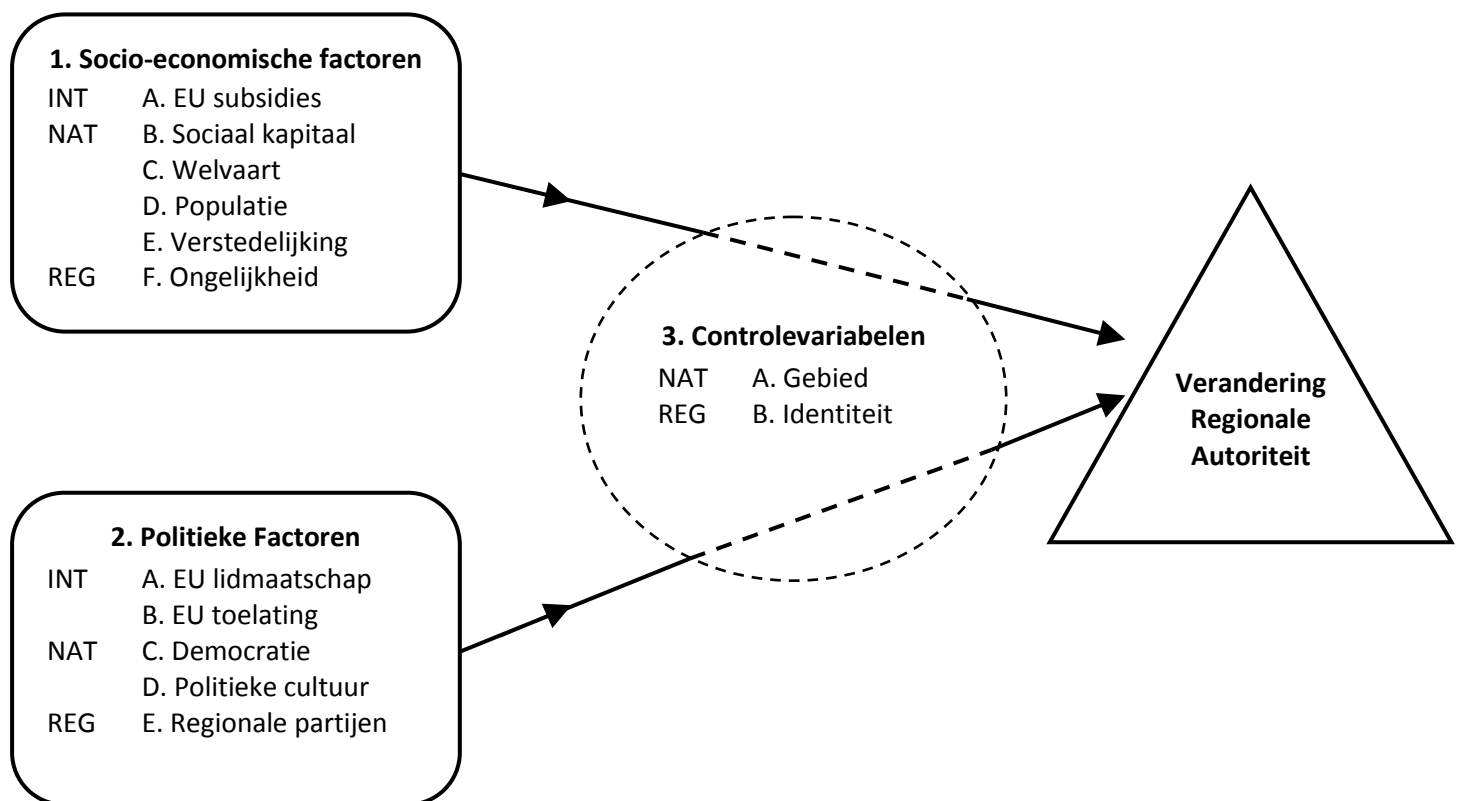
In de wetenschappelijke literatuur komen twee overkoepelende categorieën van structurele factoren naar voren: factoren met een socio-economische en een politieke aard.

Er zijn zes structurele **socio-economische** oorzaken voor verandering verondersteld. Ten eerste kan een verandering in de rechtstreekse *subsidiëring door de Europese Unie* aan het middenbestuur een verandering in autoriteit veroorzaken. Middenbesturen zijn zich door deze subsidies namelijk gaan mobiliseren richting de EU. Een tweede factor is een verandering in de interne sociale en culturele samenhang van de samenleving, *sociaal kapitaal*. Een hogere mate van sociale samenhang kan ervoor zorgen dat de samenleving meer steun geeft aan initiatieven die ten goede komen aan de gemeenschap als geheel. Als derde socio-economische factor is de verandering in de *welvaart* van een land aangemerkt. Rijke landen kunnen het zich veroorloven om de kosten van een regionaal bestuur te betalen om zo de regionale diversiteit te behouden. Een vierde factor is een verandering in de bevolkingsomvang (*populatie*) van een land. De aanname is dat, hoe groter een populatie is, des te meer het de nationale bestuurslaag zal kosten om zachte informatie te verkrijgen. Daarmee zal het voordeliger zijn om het middenbestuur te versterken. Het onderzoeken van de vijfde socio-economische factor *verstedelijking* komt voort uit de veronderstelling dat de groei van stadscentra kosten voor gecentraliseerde voorziening van diensten verhoogt. De zesde, en laatste socio-economische factor waarvan de invloed is geanalyseerd is de *regionale ongelijkheid* in een land. De aanname is dat rijkere regio's zullen vragen om grotere fiscale autonomie.

Daarnaast zijn er vijf mogelijke structurele **politieke** oorzaken voor verandering geïdentificeerd. Ten eerste kan een versterking in regionale autoriteit worden veroorzaakt doordat een land *lid wordt van de Europese Unie*. Europees beleid kan direct ingrijpen in de competenties van het middenbestuur. Middenbesturen zullen zich hierdoor mobiliseren richting de Europese Unie en toegang zoeken tot besluitvormingsprocedures welke consequenties kunnen hebben voor regionale autoriteit. Ten tweede kan het moment dat een land het *EU toelatingsproces* ingaat een versterking in regionale autoriteit opleveren. De Europese Commissie stimuleert toekomstige lidstaten om democratisch verkozen middenbesturen op te richten. De mate van *democratie* in een land is een derde mogelijke oorzaak voor verandering in regionale autoriteit. Bij een hogere mate van democratie zijn er meer mogelijkheden om maatschappelijke druk uit te oefenen. Daarmee is de nationale overheid kwetsbaarder voor eisen van regionale autonomie. Als vierde oorzaak is de mate van *politieke participatie* door de bevolking aangemerkt. Verondersteld is dat burgerparticipatie essentieel is voor het slagen van democratische instituties zoals het middenbestuur. De vijfde en laatste politieke factor is de aanwezigheid van *regionale politieke partijen* op nationaal niveau. Regionale partijen hebben de specifieke eis dat de nationale regering een deel van haar autoriteit opgeeft aan de regio.

Om representatieve resultaten te krijgen voor de socio-economische en politieke factoren zijn twee **controlevariabelen** geïdentificeerd. Ten eerste is rekening gehouden met de veronderstelling dat landen met een grotere omvang (*gebied*) een hogere kans hebben op een versterking van de autoriteit van het middenbestuur. De aanname is dat, naarmate de afstand tussen een bestuurslaag en de burger kleiner is, de communicatie over de voorkeuren van burgers beter en goedkoper is. In een relatief groot land zal de regionale bestuurslaag daarom, in vergelijking met de nationale bestuurslaag, beter maatwerk kunnen leveren. Ten tweede kan de mate van regionale *identiteit* in een land de kans op een versterking in regionale autoriteit beïnvloeden. Er zal meer draagvlak zijn voor een regionaal bestuur indien de regionale bevolking in sterke mate bepaalde normen en waarden deelt. Hierdoor ontstaan regionale beleidsvoorkeuren en zal de regionale bevolking meer autoriteit eisen.

De geschetste verbanden zijn hieronder weergegeven in het volledige conceptuele model voor structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit.

Figuur 1: Conceptueel model: structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit. INT= internationaal; NAT= nationaal; REG= regionaal.

De invloed van elk van de factoren is geanalyseerd aan de hand van een binomiale logistische regressieanalyse waarbij onderscheid is gemaakt tussen de uitkomsten **gelijk blijven** en **versterking** van regionale autoriteit. De resultaten van deze kwantitatieve analyse zijn getrianguleerd door middel van een kwalitatieve analyse in de vorm van semi-gestructureerde interviews.

Beide analyses wijzen uit dat slechts zes factoren uit het conceptuele model daadwerkelijk invloed hebben op een verandering in de autoriteit van het middenbestuur. De concrete conclusies met betrekking tot deze invloed zijn als volgt. Voor de **socio-economische factoren** geldt dat alleen een stijging van het aantal inwoners (*populatie*) zorgt

voor een verhoging van de kans op een versterking in regionale autoriteit met 1.6%. Daarnaast zijn er drie **politieke factoren** met een significante invloed op de verandering van regionale autoriteit. Ten eerste is er sprake van een verhoging van de kans op een versterking van regionale autoriteit met 6.1%, indien een land *het toelatingsproces tot de Europese Unie* ingaat. Op het moment dat een land officieel *EU lid* wordt zorgt dit voor een verhoging van de kans op versterking van regionale autoriteit met 2.2%. Daarnaast is te zien dat, indien een land *democratischer* wordt, dit leidt tot een verlaging in de kans op een hogere regionale autoriteit met 0.3%. Tot slot geldt, wat betreft de **controlevariabelen**, dat een land met een in vergelijking grotere oppervlakte (*gebied*) een 1.1% hogere kans heeft op een versterking in autoriteit van het middenbestuur. Daarnaast laat de factor *identiteit* zien dat, wanneer er in hoge mate etnische verschillen zijn in een land, dit land een 5.2% hogere kans heeft op een versterking in regionale autoriteit.

De relatief kleine stijgingen in kans wijzen uit dat contextuele veranderingen (structurele oorzaken) maar een beperkt deel van de verandering in autoriteit van het middenbestuur kunnen verklaren. Dit laat ruimte over voor de politieke actoren van het middenbestuur om hun eigen lot te bepalen. Zij worden in beperkte mate begrensd door veranderingen in context en hebben daarmee de mogelijkheid om zelf invloed uit te oefenen op regionale autoriteit.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het kabinet Rutte II kondigde in 2012 plannen aan om de provincies samen te voegen, te beginnen met Noord-Holland, Utrecht en Flevoland tot het landsdeel de Noordvleugel (NOS, 2012). Met de opschaling wilde minister Plasterk de autoriteit van het provinciebestuur versterken (Plasterk, 2012). Volgens minister Plasterk sloot de bestuurlijke schaal van provincies steeds minder goed aan bij de schaal van de, voor de provincie relevante, maatschappelijke ontwikkelingen.

Deze plannen stuitten echter op verzet van de provincies (NOS, 2013a). Johan Remkes, Commissaris van de Koning van de provincie Noord Holland, beargumenteerde dat de geplande opschaling niet tot een versterking van de autoriteit van het provinciebestuur zou leiden: 'Van meerwaarde is bij fusies pas sprake als dat gepaard gaat met een andere verdeling van bevoegdheden [...] Er vallen wat binnengrenzen weg, maar de slagkracht van die grotere regionale entiteit neemt er niet door toe' (Binnenlands Bestuur, 2013). In december 2013 werd er in de Eerste Kamer een motie ingediend waarin een meerderheid aangaf dat de provinciale herindeling opgeschort diende te worden (NOS, 2013b). Verder overleg met de Noordvleugel provincies werd eind april 2014 gestaakt. De provincies gaven aan dat het kabinet niet goed gemotiveerd had waarom het vormen van landsdelen tot minder bestuurlijke drukte en een beter en goedkoper besturen zou leiden (NOS, 2014a). Ondanks het verzet zette minister Plasterk zijn plannen voor versterking van het middenbestuur door. Uiteindelijk is het plan op 20 juni 2014 gestrand omdat er te weinig draagvlak was in de Eerste en Tweede Kamer (NOS, 2014b).

De noodzaak voor de versterking van het provinciebestuur aan de hand van een fusie is beargumenteerd aan de hand twee verschillende soorten argumenten. Enerzijds zijn de politieke aspecten belicht en anderzijds kwamen de economische voordelen naar voren. Het kabinet Rutte II benadrukte voornamelijk de politieke aspecten van de versterking van het middenbestuur: 'het meest fundamentele probleem in het middenbestuur is het gebrek aan helder bestuurlijk eigenaarschap, met als gevolg onnodige bestuurlijke drukte en een gebrekkige democratische legitimatie' (BZK, 2013, p. 27). Het gebrek aan bestuurlijk eigenaarschap is af te leiden uit het feit dat de gemeenten meerdere malen zijn opgeschaald terwijl de provincie op dezelfde schaal is blijven handelen. Hierdoor is de regierol die de provincies behoren te hebben ten opzichte van de gemeenten vervaagd (BZK, 2013, p. 27). Daarnaast benoemde het kabinet de bestuurlijke drukte als reden om op te schalen: grensoverschrijdende vraagstukken vergen veel afstemming en coördinatie waardoor besluitvorming vertraging oploopt.

De economische argumenten aangedragen door het kabinet zijn grotendeels op de achtergrond gebleven. De regering benadrukte slechts dat de fusie op lange termijn een structurele kostenbesparing zou opleveren van 75 miljoen euro (BZK, 2013). Een evaluatie van de staatsstructuur door het OECD legt echter meer nadruk op de economische voordelen van een provinciale fusie (OECD, 2014). De versterking van het middenbestuur wordt beredeneerd vanuit efficiëntie, economische ontwikkeling en een betere kwaliteit van publieke diensten. De evaluatie benadrukt voornamelijk de schaalvoordelen van zowel provinciale als gemeentelijke opschaling. Indien er relatief gezien meer bestuurslagen opereren in één regio, gaat dit ten koste van de economische ontwikkeling in het gebied (OECD, 2014). De economische crisis en de decentralisaties in het sociale domein per 1 januari 2015 zijn verdere aanleiding voor opschaling.

Zowel de politieke als economische argumenten die worden aangevoerd voor de versterking van het middenbestuur kunnen worden onderbouwd vanuit de wetenschappelijke literatuur. De vraag die opkomt naar aanleiding van deze discussie, is welke soort factoren nu wetenschappelijk kunnen worden aangewezen als oorzaken voor een verandering in de bevoegdheden van het middenbestuur? Zijn dit overwegend politieke factoren of zijn het juist de oorzaken van economische aard?

Dit onderzoek probeert in een antwoord te voorzien op deze vragen. Hiervoor wordt een vergelijkend onderzoek gedaan naar de invloed van structurele oorzaken op de autoriteit van het middenbestuur, oftewel regionale autoriteit. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van het werk van Hooghe, Marks & Schakel (2010). Zij hebben een dataset ontwikkeld waarin de autoriteit van middenbesturen in 42 Westerse democratische landen wordt gemeten, de Regional Authority Index (RAI). Het middenbestuur wordt in dit onderzoek gedefinieerd als de bestuurslaag tussen de lokale en nationale overheid. Het bestuur is 'een set van wetgevende en uitvoerende instituties die verantwoordelijk zijn voor autoritatieve besluitvorming' (Hooghe et al., 2010, p. 4) [Eigen vertaling].¹ Er wordt gekeken naar de formele autoriteit van het regionale bestuur, verkregen op basis van expliciete regelgeving uit de grondwet of andere wetgeving. Het onderzoek omvat de periode van 1950 tot 2006, welke overeenkomt met de periode van de RAI dataset.

Er wordt gekeken naar de invloed van structurele oorzaken: geleidelijke of abrupte veranderingen in context met indirecte invloed op het middenbestuur waardoor deze verandering ondergaat (Cortell & Peterson, 1999). Op basis van de wetenschappelijke literatuur is een conceptueel model opgebouwd waarin mogelijke structurele oorzaken voor verandering in autoriteit overzichtelijk worden gemaakt. In de literatuur komen twee overkoepelende categorieën van structurele oorzaken naar voren. Dit zijn socio-economische en politieke factoren (Cortell & Peterson, 1999; Hooghe & Marks, 2013a; Pollitt & Bouckaert, 2011). Deze overkoepelende categorieën sluiten daarmee aan op de bovenstaande discussie over welke soort factoren meer invloed hebben. De effecten van deze twee categorieën zijn te onderscheiden op internationaal, nationaal en regionaal niveau. Voor elk van de geïdentificeerde factoren worden er hypothesen opgesteld. Hierin worden de verwachte effecten van een factor op regionale autoriteit geëxpliciteerd. De hypothesen worden aan de hand van een kwantitatieve en kwalitatieve analyse getoetst.

1.2 Probleemstelling

Doelstelling:

Het onderzoeken van de invloed van structurele socio-economische en politieke factoren op verandering in de autoriteit van het middenbestuur ten einde een beter begrip te krijgen van de autoriteit van het middenbestuur en waarom haar autoriteit verandert.

Vraagstelling:

In hoeverre wordt de verandering in autoriteit van het middenbestuur beïnvloed door structurele socio-economische of politieke factoren in de periode van 1950 tot 2006?

Deelvragen:

¹ In dit onderzoek worden er verschillende termen gebruikt om het middenbestuur aan te duiden. Dit zijn onder meer regionaal bestuur, regionale bestuurslaag, intermediaire bestuurslaag of de specifieke landsgebonden naam van het middenbestuur (bijvoorbeeld provincies in het geval van Nederland).

1. Wat is de autoriteit van het middenbestuur en vindt er verandering in haar autoriteit plaats?
2. Wat zijn structurele oorzaken en welke structurele socio-economische en politieke factoren voor verandering in autoriteit worden er in de wetenschappelijke literatuur onderscheiden?
3. In hoeverre hebben structurele socio-economische en politieke factoren in de kwantitatieve analyse invloed op de verandering van de autoriteit van het middenbestuur en hoe staan de twee soorten structurele factoren tot elkaar in verhouding?
4. In hoeverre worden de uitkomsten van de kwantitatieve analyse ondersteund door de kwalitatieve analyse?

1.3 Wetenschappelijke relevantie

De algemene wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek vloeit voort uit de vraagstelling *in hoeverre wordt de verandering in autoriteit van het middenbestuur beïnvloed door structurele socio-economische of politieke factoren in de periode van 1950 tot 2006?* Aan de hand van deze vraagstelling draagt dit onderzoek bij aan *een beter begrip van de invloed van structurele oorzaken op de verandering in autoriteit van het middenbestuur en het openbaar bestuur in het algemeen*. Het analyseren van de invloed van structurele factoren op de autoriteit van het middenbestuur geeft aan in hoeverre de autoriteit van het bestuur wordt beïnvloed door contextuele veranderingen. Aan de hand hiervan kan worden nagegaan hoeveel ruimte er is voor bestuurders, politici en beleidselites om zelf invloed uit te oefenen op de autoriteit van het middenbestuur.

Voor een volledig beeld van de wetenschappelijke relevantie van deze studie is het tevens van belang terug te kijken op voorgaand empirisch onderzoek naar oorzaken voor verandering in regionale autoriteit. De meest recente en relevante onderzoeken op dit gebied zijn uitgevoerd door Schakel (2010) en Hooghe & Marks (2013a). Eerstgenoemde heeft onderzocht welke factoren invloed uitoefenen op de mate waarin een bepaalde bestuurslaag (nationaal, regionaal en lokaal) in een bepaald beleid voorziet. Het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a) concentreert zich op de invloed van de grootte van een land en haar bevolkingsomvang op regionale autoriteit. Hierbij is gecontroleerd voor de effecten van de mate van etnische verschillen, regionale ongelijkheid op het gebied van welvaart, democratie, de gemiddelde welvaart en de aanwezigheid van regionale politieke partijen in een land.

Deze Master thesis vult de voorgaande onderzoeken op vijf punten aan. Ten eerste heeft dit onderzoek, in vergelijking met het onderzoek van Schakel (2010), betrekking op de autoriteit van het middenbestuur als geheel in plaats van een deel van deze autoriteit, de beleidsomvang. Hiermee draagt dit onderzoek bij aan *een beter begrip van de autoriteit van het middenbestuur als geheel*. Ten tweede is aan de hand van de bestaande wetenschappelijke literatuur *een zo volledig mogelijk conceptueel model van structurele factoren met een mogelijke invloed op de autoriteit van het middenbestuur* opgebouwd. Het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a) naar de mate waarin middenbesturen over autoriteit beschikken houdt rekening met slechts een deel van deze factoren. Hierdoor kan een onderzoek onbetrouwbare resultaten opleveren over de relevantie van factoren. Hier vloeit het derde punt van aanvulling uit voort, namelijk *het controleren van eerdere conclusies over factoren die invloed uitoefenen op de autoriteit van het middenbestuur*. Tot slot onderscheidt dit onderzoek zich van voorgaande studies omdat het specifiek tot doel heeft *de verandering van de autoriteit van het middenbestuur te onderzoeken*. De studie van

Hooghe & Marks (2013a) maakt geen onderscheid tussen de autoriteit waarover het middenbestuur beschikt en de mate waarin deze verandert, bij het analyseren van de invloed van structurele factoren.

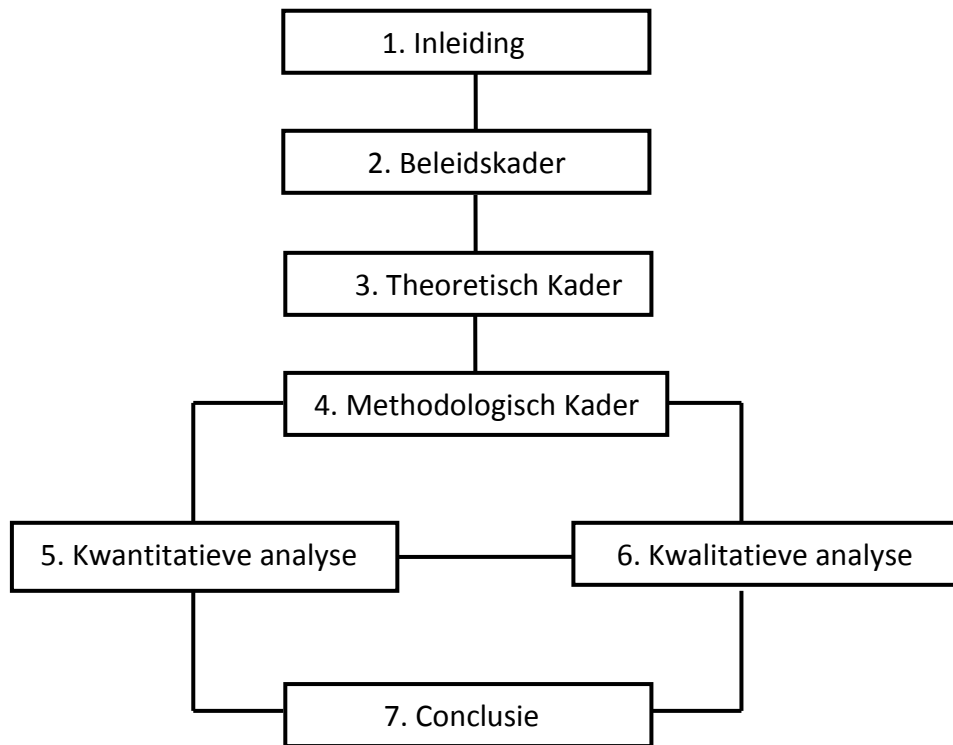
1.4 Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek vloeit voort uit de positie die het middenbestuur in de maatschappij inneemt. De intermediaire bestuurslaag draagt bij aan het oplossen van maatschappelijke problemen op een regionaal niveau. De mate van autoriteit waarover zij beschikt bepaalt in hoeverre zij in staat is dergelijke problemen op te lossen. Het vergaren van kennis over de oorzaken van verandering in regionale autoriteit is daarmee van belang voor de maatschappij. Met deze kennis kan *beter worden ingespeeld op de verandering in autoriteit en daarmee de maatschappelijke effecten van het middenbestuur*.

De situatie kan bijvoorbeeld ontstaan dat de schaal van het middenbestuur niet aansluit op de schaal van actuele grootschalige economische vraagstukken. Haar autoriteit kan hierdoor negatief uitwerken omdat zij met andere middenbesturen moet overleggen, wat een snelle en efficiënte oplossing in de weg staat. Aan de hand van kennis over de oorzaken van verandering kan een beter begrip ontstaan over waarom en wanneer de autoriteit van een middenbestuur verandert. Indien dit onderzoek uitwijst dat hoofdzakelijk structurele factoren de oorzaak zijn voor verandering kunnen bestuurders, politici en beleidselites weinig anders doen dan wachten op het juiste moment om de autoriteit te veranderen. Indien blijkt dat structurele factoren maar een deel van de verandering in autoriteit kunnen verklaren, is er ruimte voor politieke actoren om de autoriteit te beïnvloeden. In beide gevallen wordt er meer inzicht verkregen in de mogelijkheden om de autoriteit van het middenbestuur te veranderen zodat zij effectiever om kan gaan met maatschappelijke vraagstukken.

1.5 Opbouw onderzoek

De opbouw van dit onderzoek is als volgt. In hoofdstuk twee worden de begrippen middenbestuur en autoriteit gedefinieerd. Aan de hand van deze definities wordt vervolgens beschreven welke ontwikkelingen er te zien zijn op het gebied van regionale autoriteit en de verandering in deze autoriteit. Hoofdstuk drie geeft een definitie van structurele oorzaken en behandelt vervolgens aan de hand van deze definitie de mogelijke socio-economische en politieke oorzaken voor verandering in autoriteit. De verschillende structurele oorzaken worden aan het eind van dit hoofdstuk verwerkt in een conceptueel model. In hoofdstuk vier worden de structurele oorzaken geoperationaliseerd. Daarnaast worden in hetzelfde hoofdstuk de analysemethoden besproken. Daarmee is de basis gelegd voor hoofdstuk vijf, de kwantitatieve analyse. Door middel van een binomiale logistische regressieanalyse wordt hier de invloed van de structurele factoren op verandering in regionale autoriteit onderzocht. De uitkomsten van deze analyse zijn nader onderzocht door middel van een kwalitatieve analyse in hoofdstuk zes, in de vorm van semi-gestructureerde interviews. Tot slot worden in hoofdstuk zeven de conclusies van het onderzoek gepresenteerd. In figuur 2 wordt deze opbouw van het onderzoek op een overzichtelijke manier weergegeven.

Figuur 2: Leeswijzer

2. Beleidskader

In het beleidskader wordt het middenbestuur geïntroduceerd en nader toegelicht. Hierbij wordt de regionale bestuurslaag eerst in het algemeen besproken en gedefinieerd (2.1). Vervolgens komt het concept regionale autoriteit aan bod (2.2). Daarna wordt verandering in regionale autoriteit besproken en geïllustreerd aan de hand van hervormingen in Frankrijk en Denemarken (2.3). Tot slot worden de conclusies van het beleidskader beschreven (2.4).

2.1 Het middenbestuur

Het middenbestuur is de bestuurslaag tussen de lokale en nationale overheden. Het regionale bestuur wordt hieronder gedefinieerd en geïllustreerd aan de hand van twee begrippen: de regio en het bestuur.

Het middenbestuur heeft een zekere mate van autoriteit over een bepaald gebied, een regio. Een regio kan worden gedefinieerd als ‘een gegeven gebied met één, onafgebroken, niet doorkruiste grens’ (Hooghe et al., 2010, p. 4) [Eigen vertaling]. Landen kunnen zijn onderverdeeld in regio’s aan de hand van verschillende factoren: een specifieke culturele of historische achtergrond, de economische ontwikkeling in een regio of haar geografische ligging (Vries, 2008). Een voorbeeld van een historische onderverdeling zijn de twaalf provincies van Nederland. De huidige provinciale bestuurslaag is in 1848 ontstaan als onderdeel van het Huis van Thorbecke en is vastgelegd in de Provinciewet van 1850 (Arendsen, 2011). De regio’s zijn gebaseerd op de onderverdeling vooraf aan het bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden. De onderverdeling van Frankrijk in *départements* kan daarentegen gezien worden als een onderverdeling op basis van functionele overwegingen, de geografische ligging (Négrier & Nicolas, 2011). Het land werd in het jaar 1789 zodanig onderverdeeld in homogene administratieve eenheden dat elke hoofdstad van een departement binnen één dag bereikbaar was per paard.

Naast de regio waarover het middenbestuur autoriteit heeft, kan een regionaal bestuur worden beschreven aan de hand van het begrip bestuur. Een bestuur of regering is ‘een set van wetgevende en uitvoerende instituties’ (Hooghe et al., 2010, p. 4) [Eigen vertaling]. Deze instituties kunnen autoritatieve besluitvorming uitoefenen over de regio. In combinatie met de definitie van een regio, luidt de volledige definitie van het middenbestuur als volgt: ‘een coherente territoriale eenheid die zich bevindt tussen het lokale en nationale niveau met een capaciteit voor autoritatieve besluitvorming’ (Hooghe et al., 2010, p. 4) [Eigen vertaling].

Nederland kent twee verschillen soorten middenbestuur: een algemeen middenbestuur en een functioneel middenbestuur. De provincies zijn het algemene bestuursorgaan. Zij hebben als hoofdtaak het sturen en controleren van ontwikkelingen in de regio (Vries, 2008). Deze rol komt voort uit het feit dat grote landen vaak niet geheel kunnen worden aangestuurd vanuit de nationale overheid. Hiervoor zijn zowel regionale als lokale bestuurslagen noodzakelijk. De specifieke verdeling van taken tussen de lokale, regionale en nationale bestuurslagen is afhankelijk van het desbetreffende land. De Nederlandse staat kan bijvoorbeeld gekarakteriseerd worden als een gedecentraliseerde eenheidsstaat (Arendsen, 2011). De besluitvorming van de nationale overheid overheerst. Daarnaast heeft de lokale bestuurslaag voldoende autoriteit om van betekenis te zijn. De provinciale bestuurslaag is echter sinds haar oprichting een relatief zwak bestuur: zij beschikt over weinig autonomie en beperkte bevoegdheden op het gebied van belastingheffing en verdeling.

In Nederland bestaan ook informele samenwerkingsregio's tussen gemeenten en de geformaliseerde Wgr-plus regio's. Deze samenwerkingsverbanden kunnen ook worden opgevat als algemene bestuursorganen. De Wgr-plus regio is een samenwerkingsverband waarin meerdere gemeenten samenwerken ten behoeven van de ontwikkeling van een stedelijk gebied (OECD, 2014). De verschillende samenwerkingsregio's, informeel en formeel, liggen weliswaar tussen de lokale en nationale bestuurslaag maar vallen in dit onderzoek niet onder het middenbestuur.

Naast een algemeen bestuur, beschikt Nederland ook over een functioneel middenbestuur: de waterschappen of heemraadschappen (BZK, 2013).² Zij hebben een beperkter takenpakket dan de provincies: de verantwoordelijkheid voor de waterhuishouding in een bepaalde regio. Dergelijke middenbesturen met een gespecialiseerd takenpakket worden in dit onderzoek ook buiten beschouwing gelaten.

2.2 Regionale autoriteit

Het middenbestuur wordt in dit onderzoek geanalyseerd aan de hand van het concept regionale autoriteit. Dit concept is afkomstig uit het boek *The rise of regional authority: a comparative study of 42 democracies* van Hooghe, Marks & Schakel (2010). Hieronder wordt (1) de definitie van autoriteit gegeven en vervolgens (2) het concept regionale autoriteit in zijn geheel besproken.

Zoals besproken bij de introductie van het middenbestuur, oefent de regionale bestuurslaag een bepaalde mate van autoriteit uit over de regio (en mogelijk ook over de rest van het land). In het onderzoek van Hooghe et al. (2010) wordt gemeten in hoeverre een regionaal bestuur over formele autoriteit beschikt. Formele autoriteit definiëren zij als volgt:

- *Formal authority* is authority exercised in relation to *explicit rules*, usually but not necessarily, written in constitutions and in legislation.
- *Authority is legitimate power* – power recognized as binding because it is derived from accepted principles of governance.
- *Power* is the ability of *A* to get *B* to do something that *B* would not otherwise do.

(Hooghe, Marks & Schakel, 2010, p. 5)

Naar aanleiding van de definitie van regionaal bestuur in de vorige paragraaf en deze definitie van formele autoriteit komen Hooghe et al. (2010, pp. 5-7) tot het concept regionale autoriteit, wat bestaat uit de volgende onderdelen: (1) een bepaald gebied waarover autoriteit wordt uitgeoefend, (2) een bepaalde diepte van autoriteit en (3) bepaalde beleidsgebieden waarover autoriteit wordt uitgeoefend.

Wat betreft (1) *het gebied waarover een middenbestuur autoriteit uitoefent*, wordt onderscheid gemaakt tussen zelfbestuur en gedeeld bestuur (Hooghe et al., 2010, pp. 5-7). Regionaal zelfbestuur is mate waarin een middenbestuur autonomie heeft om autoriteit uit te oefenen binnen haar eigen regionale grenzen. Indien een regionaal bestuur ook beschikt over gedeeld bestuur betekent dit dat zij tevens autoriteit kan uitoefenen over de rest van het land. De verdeling van regionale autoriteit in zelfbestuur en gedeeld bestuur beschrijft het fundamentele verschil tussen federale en eenheidsstaten (Hooghe et al., 2010, pp. 6-7).

² Waterschappen kunnen ook worden gezien als een lokaal bestuur omdat zij in direct contact staan de belanghebbenden in hun regio (Unie van Waterschappen, 2013).

Een middenbestuur dat onderdeel is van een federale staatsstructuur kan namelijk zowel autoriteit uitoefenen op haar eigen grondgebied als in de rest van het land (gedeeld bestuur). In non-federale staten kan een middenbestuur alleen besluiten nemen die betrekking hebben op haar eigen regio (zelfbestuur).

Naast het grondgebied van het middenbestuur is (2) *de diepte van de autoriteit* ook bepalend (Hooghe et al., 2010, p. 7). Hierbij gaat het om de mate waarin een middenbestuur niet begrensd wordt door andere bestuurslagen in het uitoefenen van haar autoriteit. Hooghe et al. (2010, p. 7) noemen dit 'de relatieve capaciteit van een regionaal bestuur om bindende besluiten te maken' [eigen vertaling]. Besluitvorming op regionaal niveau wordt vaak samen met of grotendeels door de nationale regering bepaald. De diepte van autoriteit heeft daarmee ook betrekking op de mate waarin een middenbestuur haar eigen uitvoerende en wetgevende macht heeft (oftewel zelfbestuur) en in hoeverre zij de mogelijkheid heeft om beleid op nationaal niveau te bepalen (gedeeld bestuur).

Ten slotte kan een regionaal bestuur (3) *autoriteit uitoefenen op bepaalde beleidsgebieden*. Volgens Hooghe et al. (2010, p. 7) zijn de volgende beleidsgebieden het meest van belang: geldbesteding, autoriteit over burgerschap, legitieme dwang en constitutionele macht. Op het gebied van geldbesteding kan een bestuur de mogelijkheid hebben om inwoners belasting te laten betalen of heeft zij recht op een deel van de nationale belastingopbrengst. Autoriteit over burgerschap is de capaciteit van een regionaal bestuur om te bepalen wie er tot de bevolking behoren. Legitieme dwang heeft betrekking op de mogelijkheid om wetgeving te maken. Tot slot is constitutionele macht de mate waarin een middenbestuur de capaciteit heeft om de grondwet te hervormen.

2.3 Regionale autoriteit in beweging

In deze paragraaf wordt verandering in regionale autoriteit besproken, waarbij zowel de opkomst van de regionale bestuurslaag en de beperkingen in deze groei van autoriteit aan bod komen. Vervolgens wordt de beschreven dynamiek geïllustreerd aan de hand van voorbeelden uit Frankrijk en Denemarken, waar, in tegenstelling tot in Nederland, wel fundamentele hervormingen zijn doorgevoerd in de regionale bestuurslaag.

Sinds de jaren '70 heeft het middenbestuur in veel Westerse landen langzaam aan belang gewonnen (Bardhan, 2002; Loughlin, Hendriks & Lidström, 2011; Hooghe et al., 2010). De centraal aansturende overheid heeft hierbij plaats gemaakt voor een meer gedecentraliseerd staatsbestel. Bevoegdheden op het gebied van politieke besluitvorming en publieke voorzieningen zijn overgeheveld naar de regionale en lokale bestuurslaag. Deze opkomst van regionale autoriteit wordt over het algemeen verklaard aan de hand van twee recente ontwikkelingen in het openbaar bestuur.

Ten eerste is er in toenemende mate nadruk gelegd op het doorvoeren van marktwerking in het bestuur (Bardhan, 2002; Loughlin, Hendriks & Lidström, 2011). Decentralisatie is hier een onderdeel van: door regionale en lokale bestuurslagen meer taken en verantwoordelijkheden te geven kan de competitie tussen besturen onderling worden vergroot. Hierdoor kan er een goedkopere en efficiëntere publieke dienstverlening tot stand komen. Ten tweede zijn decentralisatie en lokale autonomie sinds de jaren '80 steeds meer als democratische begrippen aangemerkt (Loughlin, Hendriks & Lidström, 2011). Zowel de regionale als lokale bestuurslaag staan dichterbij de bevolking. Zij leggen een directere vorm van verantwoordelijkheid af aan hun burgers. De burgers staan ten slotte dichterbij het besluitvormingsproces van de regionale besturen dan die van de nationale

regering. Zij kunnen zo hun voorkeuren makkelijker aangeven bij politici. Daarmee kan de publieke dienstverlening aangepast worden op de regionale en lokale voorkeuren.

Het is echter van belang enkele kanttekeningen te schetsen bij deze algemene trend van opkomst van regionale autoriteit. De voorkeur voor decentralisatie staat namelijk niet altijd gelijk aan een sterkere regionale bestuurslaag. Bij decentralisatie is er een keuze tussen de regionale en lokale bestuurslaag. Daarbij kan de voorkeur worden gegeven aan het subsidiariteitsprincipe: bevoegdheden decentraliseren naar het laagst mogelijke niveau (Vries, 2008, p. 72). Voordelen hiervan zijn onder andere het leveren van meer maatwerk aan de lokale bevolking en een hogere mate van burgerparticipatie. Indien de voorkeur wordt gegeven aan het subsidiariteitsprincipe, verliest de regionale bestuurslaag mogelijk aan autoriteit. Er is namelijk sprake van zero sum relatie wat betreft de verdeling van autoriteit tussen de verschillende bestuurslagen (Vries, 2008, pp. 72-73). Indien één bestuurslaag aan autoriteit wint, verliest een andere bestuurslaag aan autoriteit.

Zowel de opkomst van regionale autoriteit als de geschetste kanttekeningen kunnen worden geïllustreerd aan de hand van twee concrete hervormingen van de regionale bestuurslaag in Frankrijk en Denemarken.

De hervormingen in Frankrijk vonden plaats in de jaren '80 en komen overeen met de algemene trend van regionale autoriteit in opkomst. De nationale regering heeft bij deze hervorming delen van haar autoriteit overgeheveld naar de drie subnationale bestuurslagen: de *régions*, *départements* en *communes* (Négrier & Nicolas, 2011). Concrete maatregelen betroffen onder andere het versterken van de regio's door de regionale raad direct verkiesbaar te stellen en het algemeen bestuur van de departementen het recht te geven haar eigen uitvoerend, dagelijks bestuur te kiezen. Deze motivatie voor de hervormingen komt overeen met de geschetste ontwikkeling van decentralisatie en lokale autonomie als democratische begrippen. De nadruk is bij de hervorming gelegd op een verbetering van de democratische kwaliteit van besluitvorming en het geven van autonomie aan regionale en lokale politici. Er werd hiermee getracht de burgers dichterbij het besluitvormingsproces te brengen en de middenbesturen meer autoriteit te geven.

De hervorming van het Deense openbaar bestuur in 2007 is een duidelijk voorbeeld waarbij van de algemene trend wordt afgeweken. De regering van Denemarken voerde namelijk een fundamentele verandering door in het openbaar bestuur: het aantal gemeenten werd teruggebracht van 271 naar 98 en de 14 graafschappen (het middenbestuur) werden afgeschaft en vervangen door 5 regio's (Mouritzen, 2011). Bijna alle taken van de graafschappen werden hierbij verdeeld over de gemeenten en de nationale overheid. Het middenbestuur werd hervormd tot functioneel bestuur, met alleen taken op het gebied van publieke gezondheidszorg. Dit voorbeeld illustreert daarmee ook de zero sum relatie tussen bestuurslagen in een land. De autoriteit van het Deense middenbestuur werd bijna volledig overgeheveld naar de nationale en lokale bestuurslaag. De motieven voor deze hervorming komen overeen met het subsidiariteitsprincipe: zoveel mogelijk bevoegdheden decentraliseren naar het laagste niveau (Mouritzen, 2011). Het openbaar bestuur diende door de hervormingen effectief beheerst te worden door burgers (burgerparticipatie) en tegemoet te komen aan hun wensen (lokaal maatwerk).

2.4 Conclusie

In het beleidskader is de regionale bestuurslaag geïntroduceerd. Eerst is het middenbestuur gedefinieerd en geïllustreerd aan de hand van de begrippen regio en bestuur. Vervolgens zijn de concepten autoriteit en regionale autoriteit gedefinieerd, aan de hand waarvan het

middenbestuur in dit onderzoek wordt geanalyseerd. Tot slot is geconstateerd dat er daadwerkelijk veranderingen in regionale autoriteit plaatsvinden door de algemene trend van opkomst van regionale autoriteit te beschrijven en enkele kanttekeningen te schetsen bij deze opkomst. Hiermee is de basis gelegd voor het volgende hoofdstuk, waarin de structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit worden besproken: het theoretisch kader.

3. Theoretisch kader

3.1 Inleiding

In het theoretisch kader worden mogelijke structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit geïntroduceerd. Aan de hand van wetenschappelijk onderzoek uit verschillende theoretische richtingen wordt er aan het einde van dit hoofdstuk een conceptueel model gepresenteerd. Dit onderzoek bouwt daarmee deels voort op het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a) met de Regional Authority Index (RAI). Zij hebben reeds verschillende structurele factoren geïdentificeerd en empirisch aangetoond dat deze factoren in verband staan met regionale autoriteit. De resterende factoren zijn afkomstig uit wetenschappelijk onderzoek naar: decentralisatie in het algemeen (Montero & Samuels, 2004), decentralisatie van beleid (Schakel, 2010), management hervormingen in het openbaar bestuur (Pollitt & Bouckaert, 2011), effectiviteit van het openbaar bestuur (Boix & Posner, 1996, 1998; Putnam, 1993), fiscale decentralisatie (Davoodi & Zou, 1998), de invloed van de Europese Unie (Brusis, 2002; Jeffery, 2000; Marks, Salk, Ray & Nielson, 1996), institutioneel succes (Putnam, Leonardi, Nanetti & Pavoncello, 1983) en institutionalisme (Cortell & Peterson, 1999).

De geïdentificeerde structurele factoren zijn onder te verdelen in twee overkoepelende categorieën: socio-economische factoren en politieke factoren. Daarnaast bevinden zij zich op verschillende niveaus: internationaal, nationaal en regionaal. Met deze onderverdeling wordt getracht tot een zo volledig en robuust mogelijk conceptueel model te komen voor structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit.

In 3.2 wordt eerst een definitie gegeven van structurele oorzaken. In 3.3 worden vervolgens respectievelijk de socio-economische en politieke factoren behandeld. In 3.4 komen de controlevariabelen aan bod. Bij de behandeling van de factoren wordt het verwachte effect van een factor op regionale autoriteit geëxpliciteerd door middel van een hypothese. Tot slot worden er in 3.5 enkele kanttekeningen geplaatst bij het theoretisch kader en worden in 3.6 de conclusies beschreven.

3.2 Structurele oorzaken

Voorafgaand aan het introduceren van de verschillende soorten structurele oorzaken is het van belang een definitie te geven van *structureel*. De notie van structurele oorzaken komt voort uit theorieën over waarom instituties, in dit geval het middenbestuur, veranderen. Voor de definitie wordt het onderzoek van Cortell & Peterson (1999) gehanteerd. Cortell & Peterson (1999, pp. 178-181) beargumenteren dat veranderingen in contextuele factoren wezenlijke veranderingen kunnen veroorzaken in instituties. Deze veronderstelling baseren zij op een driedelig argument. De veronderstelling is dat (1) op elk willekeurig moment er een internationale en landelijke context speelt, waarbij er zowel momenten van abrupte grote verandering in context kunnen voorkomen als momenten van geleidelijke verandering. De veranderingen in deze contextuele condities zorgen voor zogenaamde ‘windows of opportunity’. Dit zijn mogelijkheden voor beleidselites en politieke actoren om de bestaande instituties te veranderen. Of een institutie daadwerkelijk zal veranderen is afhankelijk van (2) de acties en belangen van de beleidselites. Of een elite daarnaast daadwerkelijk profijt kan halen uit een ‘window of opportunity’, veroorzaakt door een moment van crisis of geleidelijke druk, is (3) afhankelijk van hun positie in de institutie. Deze beperkt of geeft mogelijkheden voor actoren om veranderingen door te voeren.

Dit onderzoek heeft alleen betrekking op het eerste deel van deze veronderstelling. Er wordt onderzocht in hoeverre de veranderingen in (internationale, landelijke en regionale) context, waaronder zowel de momenten van abrupte als geleidelijke verandering, verandering in autoriteit veroorzaken. Deze veranderingen in context worden *structurele oorzaken* genoemd. Structurele oorzaken zijn *geleidelijke of abrupte veranderingen in context met indirecte invloed op het middenbestuur waardoor deze verandering ondergaat*. De invloed van beleidselites zoals beschreven in deel twee en drie van het argument wordt buiten beschouwing gelaten. Het onderzoek kijkt daarmee naar onafhankelijke invloed van structurele oorzaken en in hoeverre alleen deze veranderingen in context de verandering in de autoriteit van het middenbestuur kunnen verklaren. In het vervolg van dit onderzoek wordt gesproken van structurele *factoren* in plaats van *oorzaken* omdat het *mogelijke* oorzaken van verandering in autoriteit betreft. Er kan nog niet met zekerheid worden gesteld dat zij daadwerkelijk een verandering veroorzaken.

3.3 Structurele factoren

3.3.1 Structurele socio-economische factoren

Internationaal niveau

Wat betreft structurele socio-economische factoren is op internationaal niveau als eerste de factor *subsiëring door de Europese Unie* te benoemen (Cortell & Peterson, 1999; Schakel, 2010). De Europese Unie (EU) kan door middel van de directe verstrekking van fondsen aan middenbesturen de regionale autoriteit vergroten. Ten eerste gaan middenbesturen, doordat zij financiering ontvangen, zich politiek mobiliseren richting de EU, waarmee zij de nationale overheid passeren (Marks, Salk, Ray & Nielson, 1996). De autoriteit wordt daarnaast ook vergroot vanwege het feit dat de middenbesturen meer financiële middelen tot hun beschikking hebben (Schakel, 2010, p. 7-8). In beide gevallen veroorzaakt het verstrekken van subsidies door de EU een versterking van de regionale autoriteit.

Hypothese 1A: indien een land een stijging in subsidies van de Europese Unie geniet, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Nationaal niveau

De tweede socio-economische factor *sociaal kapitaal* ligt op nationaal niveau. Sociaal kapitaal kan worden gedefinieerd als ‘de interne sociale en culturele samenhang van de samenleving, de normen en waarden die de interacties van mensen vormen en de instituties waarin zij zijn vastgelegd’ (Knack, 1999, p. iii) [eigen vertaling]. Civiël sociaal kapitaal is een specifieke vorm van sociaal kapitaal, die verwijst naar de onderdelen van sociale organisatie, zoals vertrouwen, normen en netwerken (Putnam, 1995, p. 167). Deze vorm van kapitaal heeft betrekking op collectieve actie problemen. Bij het ondernemen van gezamenlijke acties kan er een freerider probleem ontstaan: actoren die geen actie ondernemen maar wel van de voordelen van dezelfde actie genieten. Vertrouwen, normen en netwerken kunnen de efficiëntie van de samenleving verbeteren omdat zij samenwerking tussen mensen faciliteren. Mensen die elkaar vertrouwen zullen bijvoorbeeld sneller met elkaar gaan samenwerken, waardoor het collectieve actie probleem kan worden aangepakt.

Putnam (1995) stelt dat een grote hoeveelheid aan civiel sociaal kapitaal een sterke staat stimuleert. De exacte relatie tussen sociaal kapitaal en sterk bestuur is echter ambigu

(Boix & Posner, 1998). Boix & Posner (1998) stellen verschillende hypothesen op om de relatie tussen civiel sociaal kapitaal en een sterke overheid te specificeren. Ten eerste stellen zij dat sociaal kapitaal ervoor zorgt dat de samenleving meer steun geeft aan initiatieven die ten goede komen aan de gemeenschap als geheel (Boix & Posner, 1998, p. 691). Hierdoor zullen burgers een sterkere overheid steunen. Daarnaast veronderstellen Boix & Posner (1996, p. 10) dat civiel sociaal kapitaal, en de manier waarop collectieve actie problemen hiermee tegen worden gegaan, de capaciteit van bureaucraten en beleidmakende elites om samen te werken vergroot. Hierdoor worden politieke instituties sterker en efficiënter. In beide gevallen is het mogelijk dat een grotere hoeveelheid van sociaal kapitaal een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt.

Religie kan worden opgevat als een onderdeel van sociaal kapitaal, het behoort namelijk tot de sociale organisatie van mensen. Putnam et al. (1993) benadrukken het onderscheid tussen twee verschillen soorten religie: het protestantisme en katholicisme. Putnam et al. (1993) veronderstellen dat deze twee religies verschillende bestuursvormen aanhangen. Zij zien religie als een fenomeen dat hiërarchie en gelijkheid met elkaar vermengt. Het protestantisme wordt gezien als een horizontaal georganiseerde religie en het katholicisme als hiërarchisch georganiseerd. Protestantse gelovigen gaan uit van een meer participerende samenleving en staan daardoor horizontaler tegenover elkaar als mensen. De katholieke religie organiseert zich daarentegen meer in verticale relatie tot de bevolking. Om deze redenen wordt bij landen waar een stijging in het aantal protestante gelovigen plaatsvindt een horizontaler georganiseerde overheid verwacht. In dit onderzoek wordt verondersteld dat een sterker regionaal bestuur gelijk is aan een horizontalere overheid. Het middenbestuur staat namelijk dichterbij de bevolking dan de nationale regering. Om deze redenen wordt de volgende hypothese gehanteerd:

Hypothese 1B: indien er in een land een groei in sociaal kapitaal plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

De derde factor die van invloed is op regionale autoriteit is de *welvaart* van een land (Cortell & Peterson, 1999; Hooghe & Marks, 2013a; Montero & Samuels, 2004; Putnam et al., 1983; Schakel, 2010). Economisch geavanceerde landen zijn meer gedecentraliseerd op het gebied van bestuur (Montero & Samuels, 2004, pp. 20-22). Dit verband tussen decentralisatie en welvaart is reeds empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a). Zij geven twee verschillende verklaringen voor dit verband. Ten eerste beargumenteren zij dat burgers in rijke landen meer geneigd zijn om de kosten van een regionaal bestuur te betalen om de regionale diversiteit op het gebied van cultuur en taal te behouden (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 190-191). Daarnaast stellen zij dat het beleid van regeringen in welvarende landen een groter deel omvat dat efficiënter op regionaal niveau kan worden gedistribueerd. In beide gevallen veroorzaakt de welvaart van een land een hogere mate van decentralisatie en daarmee een versterking van regionale autoriteit.

Er is echter onduidelijkheid over de causale relatie tussen welvaart en decentralisatie. Andere auteurs draaien de causale relatie namelijk om: zij zijn van mening dat decentralisatie een hoger welvaartsniveau creëert. Davoodi & Zou (1998) beargumenteren ten eerste dat decentralisatie zorgt voor efficiëntere distributie van publieke goederen. Een regionaal bestuur staat dichterbij de bevolking dan de nationale overheid en kan daardoor het beleid aanpassen aan regionale omstandigheden. Hierdoor distribueert de overheid haar geld efficiënter en zal er een hogere welvaart ontstaan. Het

tweede argument van Davoodi & Zou (1998) is dat, uitgaande van mobiliteit van de populatie, decentralisatie zorgt voor competitie tussen subnationale besturen. Dit verzekert dat de voorkeuren van de regionale bevolking overeenkomen met het gevoerde beleid van de regionale bestuurslaag (Davoodi & Zou, 1998). Ook dit zal leiden tot een efficiëntere distributie en daardoor een hogere welvaart. Dit tweede argument van Davoodi & Zou (1998) kan men echter beschouwen als een zwakkere veronderstelling omdat aan het uitgangspunt van mobiliteit moet worden voldaan. Daarom wordt in dit onderzoek de causale relatie aangehouden dat welvaart decentralisatie veroorzaakt.

Hypothese 1C: indien er een stijging in de welvaart van een land plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

De vierde socio-economische factor op nationaal niveau is *populatie*, oftewel de bevolkingsomvang van een land. De achterliggende theorie beschrijft een spanning tussen zachte informatie en schaalvoordelen (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 181-184). Zachte informatie beschrijft de besluitvorming van een institutie als een proces van herhaalde berichten en dialogen. Hoe groter een populatie is, des te meer het verkrijgen van zachte informatie zal kosten. Het is lastiger om een goed gesprek aan te gaan met een grotere groep. Onder deze aanname kan een gedecentraliseerde regering beter omgaan met zachte informatie (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 181-184). Zij kan de voorkeuren van de inwoners in een regio beter samenvatten en vervolgens een passender beleid voeren dan de centrale overheid. Onder deze aanname zullen landen met een grotere populatie een meer gedecentraliseerd staatsbestel hebben. Een stijging in de bevolkingsomvang versterkt daarmee de regionale autoriteit.

De mate waarin zachte informatie regionale autoriteit versterkt wordt echter bekritiseerd (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 181-184). Een centrale regering kan het beleid ook aanpassen aan lokale context zonder dat hiervoor autoriteit hoeft te worden verleend aan middenbesturen. Daarnaast staat het argument van zachte informatie tegenover de voordelen van een bestuur op grotere schaal. Een populatie van een gedecentraliseerd bestuur kan te klein zijn om schaalvoordelen te behalen.

De factor *populatie* is reeds empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a, p. 192). Uit hun onderzoek blijkt dat landen met een grotere populatie ook een sterker regionaal bestuur kennen. Uitgaande van dit empirisch onderzoek is de zachte informatie theorie het uitgangspunt en wordt de volgende hypothese gehanteerd:

Hypothese 1D: indien het aantal inwoners in een land stijgt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Verstedelijking is de vijfde socio-economische factor die wordt onderscheiden. Montero & Samuels (2004, pp. 20-22) benoemen de hoge mate van verstedelijking in Zuid-Amerika vanaf de jaren zestig als een belangrijke verklarende factor voor de decentralisering van taken in deze regio. Voornamelijk de gemeentelijke bestuurslaag werd hierdoor versterkt in haar bevoegdheden. De veronderstelling is dat de groei van stadscentra de kosten van gecentraliseerde voorziening van diensten verhoogd. De verschillen in voorkeur van stadscentra en het resterende gebied vereisen lokaal maatwerk. De groei van stedelijke regio's is daarmee een oorzaak om publieke dienstvoorziening naar een lager (dan de

ationale overheid) gelegen bestuurslaag over te hevelen. Dit kan tevens leiden tot een uitbreiding van het takenpakket van het regionaal bestuur.

Hypothese 1E: indien er een toename in verstedelijking van een land plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Regionaal niveau

Een factor die specifiek is gebonden aan de regio in een land is *ongelijkheid* (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 190-191). Het effect van deze factor wordt beschreven door twee verschillende veronderstellingen. De eerste veronderstelling is dat een regio die, in vergelijking met andere regio's in het land, als rijk kan worden beschouwd vraagt om grotere fiscale autonomie. De inwoners zouden lagere belastingen kunnen betalen als de regio onafhankelijk van de rest van het land haar publieke goederen distribueert. Het tegenovergestelde geldt voor een regio die relatief gezien als arm kan worden beschouwd. Een dergelijke regio zal de voorkeur hebben voor een centrale distributie van goederen omdat dit de belasting in de regio relatief gezien omlaag brengt. Hooghe & Marks (2013a) hebben de invloed van deze factor reeds empirisch getoetst. Ter controle van het onderzoek van Hooghe en Marks (2013a) wordt de volgende hypothese gehanteerd.

Hypothese 1F: indien een regio in de loop der tijd naar verhouding rijker wordt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

3.3.2 Structurele politieke factoren

Internationaal niveau

Aansluitend op de socio-economische factor *financiering door de Europese Unie* (Hypothese 1A) op internationaal niveau, speelt de EU ook een rol op het gebied van politieke factoren. De eerste factor op dit gebied is het *EU lidmaatschap* zelf (Schakel, 2010, p. 7-8). De assumptie is dat lidstaten van de EU een versterking in regionale autoriteit ervaren. Het politieke aspect heeft betrekking op het feit dat Europees beleid direct kan ingrijpen in de competenties van het middenbestuur. In dit geval wordt er verwacht dat subnationale bestuurslagen voorbij gaan aan de nationale overheid en toegang zoeken tot de relevante EU besluitvormingsprocedures. Indien deze mobilisatie van het middenbestuur richting de Europese Unie succesvol is, kan dit voordelige effecten hebben voor haar autoriteit.

Hypothese 2A: indien een land lid wordt van de Europese Unie, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Naast het EU lidmaatschap stelt Brusis (2002) dat het toelatingsproces tot de Europese Unie ook een stimulans is voor regionale autoriteit. De achterliggende reden is dat de Europese Commissie voorstander is van een sterker regionaal bestuur en het opzetten van formele instituties voor regio's. De Commissie van de Europese Unie geeft geen direct advies over hoe een land haar staatsstructuur moet indelen, dit behoort formeel gezien tot de interne zaken van de toekomstige lidstaten. De Commissie uit echter wel haar voorkeur voor democratisch verkozen regionale besturen in de vooruitgangsrapporten van landen in het toelatingsproces. De verklaring voor deze voorkeur komt voort uit het belang dat de EU hecht aan democratische stabiliteit, zoals beschreven staat in de Kopenhagencriteria (Brusis,

2002, p. 552). Als middenbesturen legitiem regionale belangen willen representeren moeten zij een sterke autonome status hebben op fiscaal en legaal gebied. Hieruit volgt de volgende hypothese:

Hypothese 2B: indien een land het toelatingsproces tot de Europese Unie ingaat, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Nationaal niveau

Uit het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, pp. 190-191) blijkt tevens dat *democratie* van invloed is op de mate van regionale autoriteit.

De tegenstelling tussen autoritaire en democratische staten illustreert deze relatie tussen democratie en regionale autoriteit. Van een land met een autoritaire leider kan namelijk ook gezegd worden dat het steun nodig heeft van burgers (Schakel, 2010, p. 6). Een autoritair leider kan deze steun verwerven door middel van het voorzien in publieke diensten op regionaal en lokaal niveau en deze aan te passen aan de voorkeur van plaatselijke bevolking. Hierbij is echter geen sprake van decentralisatie maar deconcentratie: het lokale en regionale beleid wordt gevoerd vanuit de centrale staat in plaats van lagergelegen zelfverkozen bestuurslagen. Op deze manier behoudt de autoritaire leider zijn macht op centraal niveau.

Net zoals een autoritaire staat heeft een democratie de steun nodig van haar burgers. Burgers participeren hier echter zelf in het politieke proces en daardoor zal de centrale overheid gevoeliger zijn voor de roep om regionale en lokale autonomie. In een democratische staat zijn er meer mogelijkheden om maatschappelijke druk uit te oefenen voor zelfbestuur dan in een autoritaire staat (Hooghe & Marks, 2013a, p. 191). In dit onderzoek wordt daarom aangenomen dat een democratische centrale regering, in vergelijking met een autoritaire staat, sneller bevoegdheden naar een lagergelegen bestuurslaag zal overhevelen. Er dient echter een kanttekening te worden gezet bij dit veronderstelde causale verband. Of er daadwerkelijk een causale relatie bestaat is niet met zekerheid te zeggen: het instellen van een democratisch verkozen regionaal bestuur leidt namelijk ook tot meer democratie.

Hypothese 2C: indien een land democratischer wordt, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Een andere politieke factor, welke in verband staat met de factor *democratie*, is *politieke cultuur* (Cortell & Peterson, 1999; Putnam et al., 1983). Putnam et al. (1983) stellen dat er twee soorten politieke cultuur bestaan: parochiale- en participatieculturen. In een parochiale politieke cultuur zijn de burgers zich passief bewust van het politieke proces. Indien er een participatiecultuur heerst, is er daarentegen sprake van actieve deelname van burgers in de politiek. Putnam et al. (1983, pp. 55-56) stellen dat burgerparticipatie essentieel is voor het slagen van democratische instituties. Een land met een hoge participatiegraad geeft aan dat de samenleving haar democratische instituties ondersteunt, inclusief het regionale bestuur. In een land met een lage participatiegraad staan de democratische instituties onder druk. De instituties verkrijgen hun legitimiteit ten slotte op basis van de steun van burgers (Cortell & Peterson, 1999, p. 185). De veronderstelling wat betreft politieke cultuur is daarom dat een participatie cultuur voordelig is voor de ontwikkeling van regionale autoriteit.

Hypothese 2D: indien burgers in een land in toenemende mate participeren in het politieke proces veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

Regionaal niveau

De laatste politieke factor die kan worden onderscheiden zijn *regionale politieke partijen*. Hiervan is het verband met regionale autoriteit is reeds getoetst (Hooghe & Marks, 2013a). Regionale politieke partijen eisen dat de nationale regering een deel van haar autoriteit opgeeft aan een regio. Dit verschilt wezenlijk van de eisen van andere politieke partijen. Laatstgenoemden sturen eerder op een bepaalde richting van het regeringsbeleid. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat regionale partijen hun eisen zullen opgeven. Enerzijds omdat regionale partijen op het nationale niveau zwakker zijn, ze moeten concurreren met partijen die steun kunnen vergaren uit het hele land (Brancati, 2005, p. 148). Anderzijds moeten regionale partijen ook op regionaal niveau concurreren om steun omdat andere regionale partijen sterkere eisen voor autonomie naar voren kunnen brengen.

Hypothese 2E: indien regionale politieke partijen in toenemende mate politiek actief worden, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit.

3.4 Controlevariabelen

Om representatieve resultaten te krijgen voor de structurele socio-economische en politieke factoren, dienen alternatieve verklaringen zoveel mogelijk te worden uitgesloten. Hieronder wordt daarom een tweetal controlevariabelen behandeld waarvan tevens wordt verondersteld dat zij invloed hebben op regionale autoriteit.

Het betreft de controlevariabelen (1) de omvang van een land (*gebied*) en (2) de mate van etnische verschillen in een land (*identiteit*). Het is van belang te benoemen dat beide controlevariabelen kunnen worden opgevat als socio-economische factoren. De definitie van structurele oorzaken in paragraaf 3.2 geeft echter aan dat structurele factoren *abrupte of geleidelijke veranderingen in context* zijn. De omvang van een land verandert niet over tijd. Daarnaast wordt in dit onderzoek aangenomen dat de mate van etnische verschillen in land (*identiteit*) niet of zeer beperkt veranderen in de onderzochte periode (1950-2006). De factoren worden daarom als controlevariabelen meegenomen in de analyse. De mogelijkheid bestaat namelijk dat de bestaande situatie in een land grotere of kleinere mogelijkheden geeft voor een verandering in regionale autoriteit. Tevens is het van belang te vermelden dat het verband tussen regionale autoriteit en *gebied* en *identiteit* al empirisch is getoetst (Hooghe & Marks, 2013a). De variabelen worden in dit onderzoek meegenomen om een zo volledig mogelijk conceptueel model te presenteren.

Nationaal niveau

Ten eerste blijkt uit onderzoek van Hooghe & Marks (2013a) dat de grootte van een land, *het gebied*, een significant effect heeft op de mate van regionale autoriteit. De achterliggende theorie voor deze veronderstelling is de zogenaamde afstandstheorie. Deze theorie kan worden onderverdeeld in drie argumenten.

Het eerste argument is dat van afstandsverval (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 180-181). Er wordt hierbij aangenomen dat, naarmate de afstand tussen personen groter wordt, de kosten van communicatie hoger worden. Dit geldt tevens voor publieke instituties en de voorziening in publieke goederen. Naarmate de afstand tussen een bestuurslaag en de

burger kleiner is, is minder communicatie nodig over de voorkeuren van burgers en kan er meer maatwerk worden geleverd. Hieruit volgt dat regionaal bestuur 'goedkoper' is dan voorziening vanuit de nationale bestuurslaag indien landen een grotere omvang hebben.³

Ten tweede is er een verband tussen de grootte van het gebied waarover een bestuur zeggenschap heeft en de mate waarin beleid effect heeft op aangrenzende bestuurseenheden. Naarmate autoriteit wordt uitgeoefend over een groter gebied wordt de kans op dergelijke externe effecten kleiner (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 180-181). Dit argument pleit daarmee voor centralisering in tegenstelling tot het eerste argument van afstandsverval.

Een derde argument geeft echter de voorkeur aan sterkere regionale autoriteit in grotere landen. Deze derde redenering stelt dat grotere landen een hogere mate van heterogeniteit kennen (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 180-181). Een groter land zal daarom een grotere mate van decentralisatie kennen zodat zij het beleid kan aanpassen aan verschillende voorkeuren in het land. Op basis van deze redeneringen wordt de volgende hypothese opgesteld:

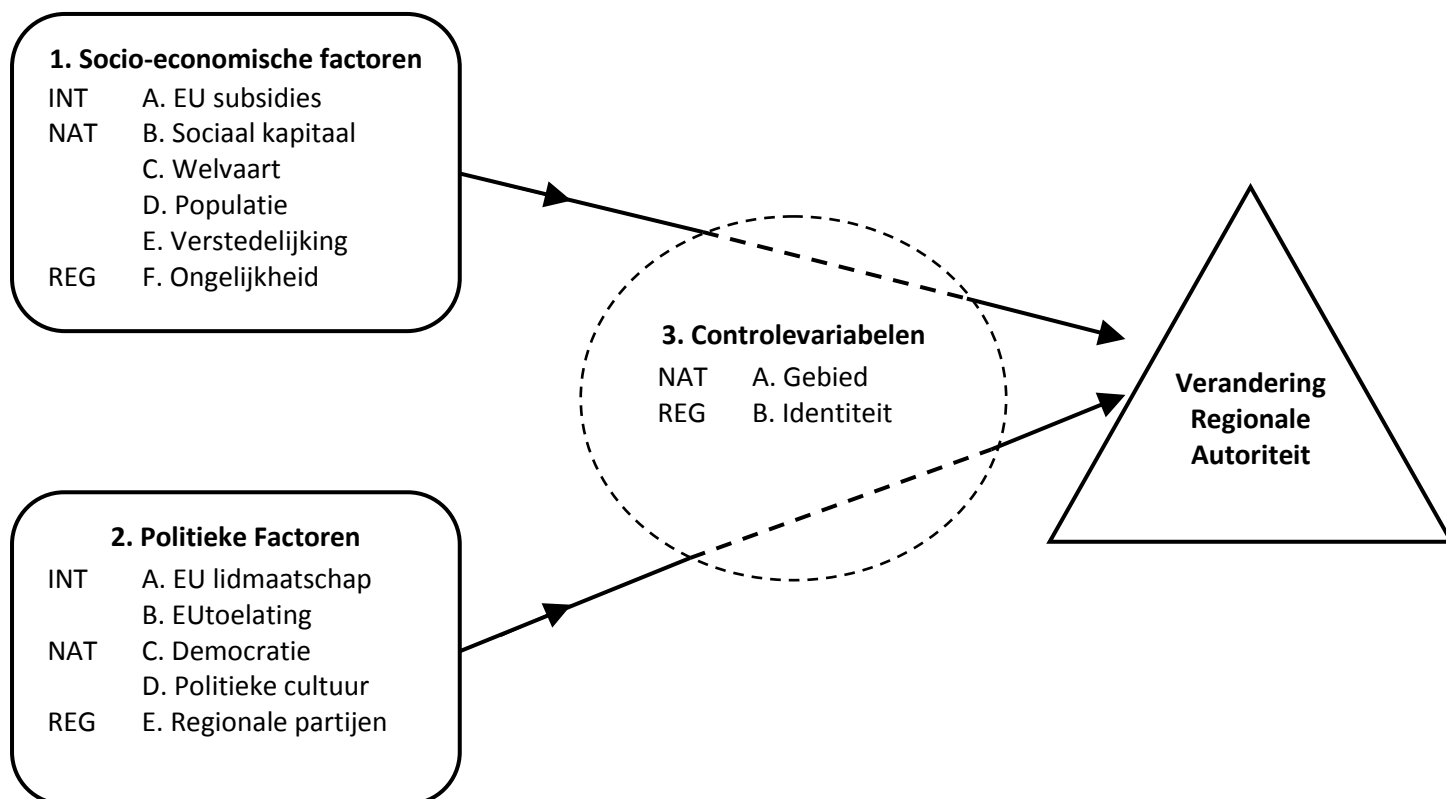
Hypothese 3A: grotere landen hebben een hogere kans op versterking in regionale autoriteit.

Regionaal niveau

Van de tweede controlevariabele, *identiteit*, is het verband met regionale autoriteit ook empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a). Populaties op regionaal niveau kunnen een gemeenschappelijke cultuur hebben waardoor zij in sterke mate bepaalde normen en waarden delen (Hooghe & Marks, 2013a; Meijers, 2011). Er wordt verondersteld dat er voor een bestuurslaag meer draagvlak zal zijn onder haar inwoners indien haar grenzen samenvallen met wat de inwoners beschouwen als een 'betekenisvol, cultureel samenhangend gebied' (Meijers, 2011, p. 68). Onder regionale identiteit kan het regionaal bewustzijn van inwoners worden verstaan. Indien deze identiteit sterk is zal dit ook de sociale, economische, functionele en bestuurlijke verbanden van de regio versterken. Dergelijke gemeenschappen zullen vanwege deze specifieke beleidsvoorkeuren meer regionale autoriteit eisen (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 190-191).

Hypothese 3B: landen met een sterke regionale identiteit hebben een hogere kans op versterking in regionale autoriteit.

³ De huidige opkomst van ICT middelen plaatst een kanttekening bij dit argument (West, 2004, p. 16). ICT maakt het mogelijk om ook over grotere afstanden goedkoper te communiceren. Hierdoor kan de relatieve afstand tussen de nationale bestuurslaag en burgers zijn afgenomen. Het argument dat er een kleinere afstand is tussen het regionale bestuur en de burger wordt daarmee gerelativeerd. Gezien het feit dat dit onderzoek de periode van 1950 tot 2006 bestrijkt en de opkomst van ICT een recente ontwikkeling is, wordt het argument van afstandsverval als uitgangspunt genomen.

Figuur 3: Conceptueel model: structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit
INT= internationaal; NAT= nationaal; REG= regionaal.

3.5 Kanttekeningen

Hierboven staat het conceptueel model (figuur 3) waarin de verschillende socio-economische en politieke factoren, gezamenlijk met de controlevariabelen worden weergegeven. Het is van belang enkele kanttekeningen te plaatsen bij de theorie achter dit conceptuele model.

Ten eerste dient te worden benadrukt dat de geïdentificeerde factoren zoekrichtingen zijn voor structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit. Slechts een deel van de factoren heeft in theorie direct invloed op de autoriteit van het middenbestuur. Andere veronderstellingen zijn gericht op een versterking van autoriteit in het algemeen, institutioneel succes of decentralisatie (van beleid) naar regionale én lokale bestuurslagen. In het beleidskader is reeds benoemd dat autoriteit een zero sum verdeling kent over de nationale, regionale en lokale bestuurslaag. Indien de lokale bestuurslaag aan autoriteit wint, resulteert dit in een verlies van autoriteit bij de nationale bestuurslaag óf de regionale bestuurslaag. Welk effect de factoren daadwerkelijk hebben zal daarom moeten worden getoetst in de analyse van dit onderzoek.

Een tweede kanttekening bij de geïdentificeerde factoren is dat het *mogelijke* structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit betreft. Bij het beschrijven van het verband tussen de verschillende factoren en regionale autoriteit is er niet altijd een duidelijk causaal verband. Het is daarmee van belang dat de causale verbanden geschetst, in het theoretisch kader, voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Tot slot dient te worden opgemerkt dat op internationaal niveau er alleen hypothesen met betrekking tot Europese Unie aan bod zijn gekomen. De gehanteerde

dataset, de Regional Authority Index, bevat echter ook landen buiten Europa (Hooghe et al., 2010). Omwille van de begrenzing van dit onderzoek wordt de Europese Unie echter als enige internationale organisatie meegenomen.

3.6 Conclusie

In het theoretisch kader zijn theoretisch veronderstelde structurele oorzaken voor verandering in regionale autoriteit behandeld. De factoren en mogelijke causale verbanden met regionale autoriteit zijn verkregen uit voorgaand wetenschappelijk onderzoek uit verschillende theoretische richtingen. Er is een onderscheid gemaakt tussen twee categorieën: socio-economische en politieke factoren. Voor elke factor is de causale relatie met regionale autoriteit geëxpliciteerd in een hypothese. Ook zijn er variabelen geïdentificeerd waarvan het effect dient te worden gecontroleerd om een representatief beeld te krijgen van de effecten van de socio-economische en politieke factoren. Het gehele theoretisch kader is samengevat in het conceptuele model (figuur 3). Tot slot zijn er enkele kanttekeningen gegeven op het theoretisch kader. In het methodologisch kader wordt dit conceptueel model geoperationaliseerd en worden de toegepaste methoden van analyse besproken.

4. Methodologisch kader

In het methodologisch kader worden eerst de gehanteerde onderzoeksmethoden besproken: logistische regressieanalyse (4.1) en semi-gestructureerde interviews (4.2). Vervolgens komt de operationalisatie van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen aan bod in respectievelijk 4.3 en 4.4. In 4.5 worden de controlevariabelen geoperationaliseerd. Tot slot zal er gereflecteerd worden op de betrouwbaarheid en validiteit van de methoden in 4.6 en worden de conclusies beschreven in 4.7.

4.1 Kwantitatieve analyse: binomiale logistische regressieanalyse

Bij het bespreken van de kwantitatieve methode wordt er ten eerste toegelicht welke dataset er voor de afhankelijke variabele wordt gebruikt en waarom deze wordt gebruikt (4.1.1). Vervolgens wordt de manier van data-analyse, hier binomiale logistische regressieanalyse, behandeld (4.1.2).

4.1.1 Dataverzameling

Hieronder wordt de keuze voor het meten van de *afhankelijke variabele* ‘verandering in regionale autoriteit’ aan de hand van de RAI dataset (Hooghe et al., 2010) toegelicht. Voor de rechtvaardiging voor het kiezen van de verschillen *onafhankelijke variabelen* wordt verwezen naar het theoretisch kader.

De RAI dataset meet de autoriteit van de intermediaire bestuurslaag, oftewel het regionale bestuur.⁴ De RAI kan worden gebruikt op ordinaal en interval meetniveau (Hooghe et al., 2010, p. 9). Er zijn 42 democratische landen inbegrepen in de dataset, waarvan de regionale autoriteit is bijgehouden op een jaarlijkse basis van 1950-2006 (Hooghe et al., 2010, p. 3). Indien middenbesturen later dan 1950 zijn opgericht, zijn zij meegenomen vanaf het jaar van oprichting. De 42 inbegrepen landen kunnen worden onderverdeeld in 29 leden van de OESO, de 27 lidstaten van de Europese Unie (tot en met 2006, waarvan 20 tevens lid zijn van de OESO) en daarnaast de landen Albanië, Bosnië & Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Rusland en Servië en Montenegro (Hooghe et al. 2010, p. 3). De volledige lijst van landen en de jaren waarin hun regionale autoriteit is te zien in Appendix A.1. De RAI dataset vormt de basis voor dit onderzoek: elke land-jaar combinatie in de RAI is een case in de dataset van dit onderzoek. De operationalisatie van de onafhankelijke variabelen per land en jaar (paragraaf 4.4) is hier zoveel mogelijk op afgestemd.

Sommige landen hebben meerdere bestuurslagen tussen de lokale en nationale bestuurslaag. Hooghe et al. (2010, p. 9) hebben alle middenbesturen met een gemiddelde bevolkingsomvang van meer dan 150.000 meegenomen. Wat betreft Duitsland bijvoorbeeld, worden zowel *de Kreise*, *de Regierungsbezirke* als *de Länder* meegenomen. Op basis van de operationalisatie van regionale autoriteit (zie paragraaf 4.3) bestaat de dataset uit in totaal 89 eenheden van analyse (middenbesturen). Voor de volledige lijst van middenbesturen wordt verwezen naar het onderzoek van Hooghe et al. (2010).

Op basis van de RAI kan de verandering van autoriteit over tijd worden bijgehouden en kan de autoriteit van verschillende middenbesturen met elkaar worden vergeleken. Zo kan worden benoemd dat de autoriteit van de Nederlandse provincies in de periode van

⁴ Met betrekking tot het gebruik van de Regional Authority Index is het van belang te benoemen dat dit onderzoek gebruik gemaakt van de RAI dataset gehanteerd in het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, 2013c). Deze dataset komt overeen met die van Hooghe et al. (2010) maar is afgerond op 2 decimalen achter de komma in plaats van 1 decimaal. Het gebruik van deze dataset heeft voordelen voor dit onderzoek, omdat hiermee ook kleinere veranderingen kunnen worden getraceerd.

1950 tot 2006 met één punt is gestegen (van 13,5 naar 14,5). Daarnaast is op basis van de dataset te oordelen dat Duitsland in 2006 over ongeveer dubbel zoveel regionale autoriteit beschikte als Nederland (29,35 versus 14,5).

De keuze voor de Regional Authority Index is te rechtvaardigen aan de hand van vier redenen: (1) de validiteit en betrouwbaarheid van de dataset is aangetoond, (2) er wordt specifiek gekeken naar de intermediaire bestuurslaag, (3) alle dimensies van autoriteit worden meegenomen en (4) er wordt geen fundamenteel onderscheid gemaakt tussen federale en eenheidsstaten.

De validiteit en betrouwbaarheid van de dataset is aangetoond aan de hand van een gedetailleerd beschreven coderingsproces, dataverzameling op basis van wetenschappelijke literatuur en triangulatie met andere bestaande datasets (Hooghe et al., 2010). De operationalisatie van het middenbestuur heeft plaatsgevonden aan de hand van een gedetailleerd codeboek en bespreking van de codering per regionaal bestuur (Hooghe et al., 2010, pp. 13-31, 69-160). De scores zijn gebaseerd op specifieke bronnen en wetenschappelijke literatuur waarvan een gespecificeerde lijst per land is te vinden in de publicatie van Hooghe et al. (2010, pp. 161-170). Daarnaast is de validiteit van de dataset aangetoond aan de hand van een vergelijking met bestaande datasets die betrekking hebben op regionale autoriteit. Hierbij betreft het voornamelijk datasets die decentralisatie in het algemeen meten (zowel de regionale als lokale bestuurslaag). Aangezien regionale autoriteit hier deel van uitmaakt meten de verschillende datasets deels hetzelfde concept. Zij zouden daarmee samenhang moeten vertonen. Deze samenhang is bewezen aan de hand van een vergelijking van de RAI met deze zeven andere decentralisatie indexen. Zij delen ieder minimaal 75% verklaarde variantie (Hooghe et al., 2010, pp. 33-38).

Naast een uitgebreide behandeling van de validiteit, onderscheidt de RAI zich ten tweede van andere datasets door het feit dat zij specifiek de intermediaire bestuurslaag behandelt. De overige datasets meten decentralisatie in het algemeen en maken geen duidelijk onderscheid tussen de regionale en lokale bestuurslaag. Bovendien meet de RAI alle aspecten van regionale autoriteit door haar onder te verdelen in 8 verschillende dimensies (zie 4.3.1). Andere datasets op het gebied van staatsstructuur zijn beperkter, zoals de OESO dataset, waarin alleen de fiscale autoriteit wordt gemeten (Hooghe et al., 2010, pp. 1-2).

Tot slot is de keuze voor de RAI gebaseerd op het feit dat er geen fundamenteel onderscheid wordt gemaakt tussen federale en eenheidsstaten. Andere beschikbare datasets maken hier wel een sterk onderscheid. Door deze indeling van landen in twee categorieën zijn de datasets niet geschikt om het verschil tussen de twee types staatsstructuur te analyseren. De dataset van Hooghe et al. (2010) maakt een onderscheid tussen zelfbestuur en gedeeld bestuur. Dit is het voornaamste verschil tussen eenheids- en federale staten. Door voor elk land deze onderverdeling te hanteren en de verschillende subcategorieën te meten blijven de landen in de dataset van Hooghe et al. (2010) wel vergelijkbaar.

Een enkele kanttekening bij de RAI dataset is op zijn plaats. De dataset meet autoriteit aan de hand van formele autoriteit, autoriteit vastgelegd in de grondwet en regelgeving (Hooghe et al., 2010, p. 5). Het geeft daarmee geen volledig beeld van de macht van een regionaal bestuur. Andere factoren die van belang zijn, zoals welke politieke partijen aan de macht zijn en de publieke opinie met betrekking tot het betreffende middenbestuur, worden buiten beschouwing gelaten.

4.1.2 Data-analyse

De verandering van autoriteit door socio-economische en politieke factoren wordt onderzocht aan de hand van logistische regressieanalyse. Er is gekozen voor deze methode omdat zij aansluit op de verdeling van de afhankelijke variabele: verandering in regionale autoriteit. Regionale autoriteit kan namelijk versterken, gelijk blijven of verzwakken, en is daarmee een nominale variabele. Met een logistische regressieanalyse kan de onderzoeker bepalen of er een verband bestaat tussen een afhankelijke variabele op nominaal niveau en meerdere onafhankelijke variabelen die zowel op nominaal, ordinaal, ratio of interval niveau kunnen liggen (Field, 2013, pp. 940-942).

Er bestaan twee verschillende soorten logistische regressieanalyse: binomiaal en multinomiaal. Er is gekozen voor de eerste variant waarbij de afhankelijke variabele regionale autoriteit twee mogelijke uitkomsten heeft: gelijk blijven of versterking. Met binomiale logistische regressieanalyse kan worden voorspeld tot welk van de twee categorieën een middenbestuur behoort aan de hand van de onafhankelijke variabelen. De derde uitkomst verzwakking is uitgesloten van de analyse. Hiervoor is gekozen omdat er maar een beperkt aantal land-jaar combinaties (cases) van verzwakking van regionale autoriteit zijn (in totaal 18 gevallen van 1645 in de RAI). Op basis van dit relatief lage aantal cases kunnen er geen betrouwbare resultaten worden behaald met een multinomiale logistische regressie (Field, 2013).

Logistische regressie voorspelt *de kans dat uitkomst Y zich voordoet gegeven bepaalde waarden van X*. De logistische regressie vergelijking met meerdere voorspellende variabelen (X) ziet er als volgt uit (Field, 2013, pp. 940-942):

$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-(b_0 + b_1 X_{1i} + b_2 X_{2i} + \dots + b_n X_{ni})}}$$

Hierbij is $P(Y)$ de kans dat Y zich voordoet, e de basis is van natuurlijke logaritmes, b_0 de constante en b_n de parameter van de voorspellende variabele X_n . De uitkomst van de vergelijking varieert tussen de 0 en 1 en geeft de kans aan dat een bepaalde case tot een bepaalde categorie behoort, in dit geval *gelijk blijven* ($P(Y=0)$) of *versterking* ($P(Y=1)$) van regionale autoriteit (Field, 2013, pp. 940-942). In appendix A.2, figuur A.2, wordt de logistische functie grafisch weergegeven.

4.2 Kwalitatieve analyse: semi-gestructureerde interviews

Om de resultaten van de kwantitatieve analyse nader te onderzoeken wordt er tevens een kwalitatieve analyse uitgevoerd, in de vorm van semi-gestructureerde interviews. Hieronder zal worden besproken hoe de data hiervoor verzameld zijn (4.2.1) en welke data-analyse er heeft plaatsgevonden (4.2.2).

4.2.1 Dataverzameling

Het kwalitatieve onderzoek is aanvullend op het kwantitatieve onderzoek. De conclusies van de binomiale logistische regressieanalyse vormen de basis voor de interviews. In de interviews wordt getracht de resultaten van de kwantitatieve analyse te controleren en waar nodig aan te vullen of kanttekeningen te plaatsen.

Vanwege het brede conceptuele model met zowel socio-economische en politieke factoren is er gekozen voor een specifiek type respondent, namelijk hoogleraren en universitaire docenten politicologie en bestuurskunde. Verder is er gekeken of zij een

specifieke onderzoeksinteresse voor subnationale overheden hebben. Er is gekozen voor hoogleraren in politicologie of bestuurskunde (in combinatie met andere disciplines) omdat zij beschikken over 'brede' kennis. Beleidsmedewerkers van middenbesturen of consultants zullen meer vanuit hun eigen vakgebied redeneren. In vergelijking hebben universitaire docenten en hoogleraren een bredere kijk op regionale autoriteit. Zij zijn daarmee de meest geschikte respondent voor het beantwoorden van vragen over het brede palet van factoren meegenomen in dit onderzoek.

De interviews hebben drie specifieke doelen: (1) datatriangulatie van de resultaten van de kwantitatieve analyse, (2) verdieping van het causale verband tussen regionale autoriteit en de verschillende factoren en (3) het verkennen van mogelijkheden voor verder onderzoek. Voor elk van deze doelen is een vraag gesteld. Er is gekozen voor het aanhouden van de opzet van semi-gestructureerde interviews (Van Thiel, 2007, pp. 107-113).

Bij het houden van de interviews is als volgt te werk gegaan. De interviewvragen zijn per e-mail aan de respondenten verstuurd. Voor het format van deze e-mail zie Appendix, A.3. De lijst van reacties (inclusief naam, discipline en affiniteit van de respondent) is opgenomen in de Appendix (A.4). In de e-mail is een korte introductie van het onderzoek en de relevante theoretische begrippen opgenomen en een korte beschrijving van de resultaten van de kwantitatieve analyse overeenkomstig de werkwijze bij semi-gestructureerde interviews. De respondenten die om nadere informatie vroegen over de theoretische veronderstellingen, operationalisatie en resultaten is een (deel van de) topiclijst (Appendix A.5) toegestuurd.

4.2.2 Data-analyse

Zoals hierboven benoemt vormen de resultaten van de kwantitatieve analyse de basis voor de interviews. De data-analyse neemt daarom de vorm aan van een vergelijking met deze uitkomsten. Reacties op de triangulatievraag ('Herkent u zich in de uitkomst van de analyse?') en de verdiepende vraag ('Kunt u de correlatie tussen de significante factoren en regionale autoriteit verklaren?') worden vergeleken met de in het theoretisch kader geëxpliciteerde causale verbanden en de resultaten van de binomiale logistische regressie. Waar nodig worden deze hypothesen aangevuld. Aan de hand van de vraag welke factoren een hoogleraar in een volgend onderzoek zou meenemen worden er mogelijkheden tot vervolgonderzoek gepresenteerd.

4.3 Operationalisatie afhankelijke variabele: verandering van regionale autoriteit

In deze paragraaf wordt de operationalisatie van de afhankelijke variabele *verandering van regionale autoriteit* besproken. In 4.3.1 wordt de basis gelegd door de operationalisatie van regionale autoriteit door Hooghe et al. (2010) te bespreken. Aan de hand van deze operationalisatie wordt 'verandering van regionale autoriteit' meetbaar gemaakt in 4.3.2.

4.3.1 Regionale autoriteit

Het concept regionale autoriteit van Hooghe et al. (2010) vormt de basis voor de afhankelijke variabele van dit onderzoek. Regionale autoriteit en haar subcategorieën worden hieronder slechts kort toegelicht. Voor een uitgebreidere operationalisatie wordt verwezen naar Hooghe et al. (2010, pp. 13-31).

De conceptuele definities van regionale autoriteit zijn reeds geïntroduceerd in het beleidskader. Hierbij is regionale autoriteit verder onderverdeeld in (1) het gebied waarover

zij autoriteit uitoefent (gedeeld of zelfbestuur), (2) de diepte van haar autoriteit en (3) de beleidsgebieden waarover deze autoriteit wordt uitgeoefend. Voor het meetbaar maken van regionale autoriteit wordt het onderscheid tussen zelfbestuur en gedeeld bestuur als hoofdzakelijke onderverdeling gehanteerd (Hooghe et al., 2010, pp. 7-9).

Zelfbestuur is de autoriteit die het middenbestuur bezit in haar eigen regio. Zelfbestuur wordt geoperationaliseerd in de volgende dimensies: (1) institutionele diepte, (2) beleidsomvang, (3) fiscale autonomie en (4) representatie. Gedeeld bestuur heeft betrekking op de mogelijkheden van regionaal bestuur om de nationale besluitvorming te beïnvloeden. Gedeeld bestuur is onderverdeeld in de dimensies: (1) wetgeving, (2) uitvoerende macht, (3) fiscale macht en (4) constitutionele hervorming. De dimensies, definities en codering worden weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Dimensies van regionale autoriteit

<i>Zelfbestuur</i>	<i>De autoriteit in eigen regio</i>	<i>Codering</i>
Institutionele diepte	De mate van regionale autonomie van de nationale overheid	0 - 3
Beleidsomvang	De omvang van de beleidsgebieden van het regionale bestuur	0 - 4
Fiscale autonomie	De mate van onafhankelijke belastingheffing door het regionaal bestuur	0 - 4
Representatie	De mate waarin het regionale bestuur over een onafhankelijk wetgevend en uitvoerend orgaan beschikt	0 - 4
<i>Gedeeld Bestuur</i>	<i>De autoriteit in het gehele land</i>	<i>Codering</i>
<i>Wetgeving</i>	De mate waarin regionale vertegenwoordigers de nationale wetgeving bepalen	0 - 2
<i>Uitvoerende macht</i>	De mate waarin een regionaal bestuur het nationale beleid bepaald in intergouvernementele bijeenkomsten	0 - 2
<i>Fiscale macht</i>	De mate waarin regionale vertegenwoordigers de verspreiding van belastinginkomsten bepalen	0 - 2
<i>Constitutionele hervorming</i>	De mate waarin de regionale vertegenwoordigers constitutionele hervorming bepalen	0 - 3

Bron: Hooghe, Marks & Schakel (2010, p. 8) [Eigen vertaling, 'Coding' toegevoegd].

Regionale autoriteit is onderverdeeld in deze specifieke dimensies omdat zij ieder onafhankelijk van elkaar kunnen worden beoordeeld (Hooghe et al., 2010, pp. 8-9). Samen vormen zij het construct regionale autoriteit. De samenhang van de dimensies is bevestigd aan de hand van een berekening van Cronbach's alpha voor alle middenbesturen in het jaar 2006. Deze bedraagt 0,94 wat aangeeft dat de dimensies sterke samenhang vertonen. Daarnaast is tevens de onderverdeling in zelfbestuur en gedeeld bestuur statistisch aangetoond, zij hebben (naast regionale autoriteit) als enige constructen een eigenwaarde groter dan 1.

De totaalscore voor een regio wordt berekend door de scores voor elk van de dimensies bij elkaar op te tellen. Indien er sprake is van meerdere regionale bestuurslagen wordt voor de totale regionale autoriteit in een land de regionale autoriteit geaggregeerd (Hooghe et al., 2010, p. 31). De uiteindelijke aggregatiescore wordt berekend door deze te relativeren met de bevolkingsomvang van een land.

4.3.2 Verandering in regionale autoriteit

Met de beschrijving van de operationalisatie van regionale autoriteit is de basis gelegd voor de afhankelijke variabele van dit onderzoek, *verandering in regionale autoriteit*. Aan de hand van deze variabele worden de hervormingen van de regionale bestuurslaag gemeten. De afhankelijke variabele wordt gemeten aan de hand van de landelijke scores en niet de scores per middenbestuur omdat er zo rekening wordt gehouden met de zero sum verdeling van autoriteit tussen de verschillende middenbesturen in een land. De afhankelijke variabele wordt gemeten op *nominaal niveau*, met twee verschillende uitkomsten: (1) versterking en (2) gelijk blijven. De derde mogelijkheid, verzwakking, wordt zoals besproken buiten beschouwing gelaten in de binomiale logistische regressie. Om de juiste cases uit te sluiten van dit onderzoek wordt hieronder tevens de definitie van verzwakking gegeven.

Er is sprake van (1) *een versterking van regionale autoriteit* als er een hervorming wordt doorgevoerd waarmee de hierboven beschreven totaalscore groter wordt. De mate waarin deze groter wordt, wordt hierbij niet gemeten. Er is tevens sprake van een versterking van regionale autoriteit indien er een nieuwe regionale bestuurslaag wordt opgericht.⁵ De autoriteit (2) *blijft gelijk* indien er geen verandering in de totale landelijke score van regionale autoriteit plaatsvindt. Indien één regionale bestuurslaag aan autoriteit verliest en een ander aan autoriteit wint, is er ook sprake van gelijk blijven.⁶ Tot slot spreken we van (3) *een verzwakking van autoriteit* indien de totaalscore van een middenbestuur vermindert en indien een middenbestuur wordt opgeheven. De codering is gebaseerd op de beschrijving van hervormingen in elk van de regionale besturen door Hooghe et al. (2010, pp. 69-170).

4.4 Operationalisatie onafhankelijke variabelen: structurele oorzaken

Hieronder worden de onafhankelijke variabelen geoperationaliseerd: de socio-economische (4.4.1) en politieke factoren (4.4.2). Bij de bespreking van de variabelen wordt waar nodig de betrouwbaarheid en validiteit besproken. Ook wordt voor elke variabele het meetniveau benoemd: nominaal, ordinaal, ratio of interval.

⁵ Er zijn een aantal uitzonderlijke situaties waarbij er ook een versterking in regionale autoriteit is genoteerd, dit zijn: de oprichting van een nieuw land (Bosnië & Herzegovina, 1995; Servië & Montenegro, 1992), transitie van communisme naar democratie (Hongarije, 1990; Polen, 1990), een nieuwe grondwet (Bulgarije, 1991; Portugal, 1976; Roemenië, 1991; Rusland, 1993; Spanje, 1978). Duitsland en Japan hebben eerder een nieuwe Grondwet geïntroduceerd (respectievelijk in 1949 en 1947), de dataset begint echter pas in 1950, waardoor dit jaar als versterking wordt genoteerd.

⁶ Er is één uitzonderlijke situatie waarbij er gelijk blijven van regionale autoriteit is genoteerd: het herstellen van de staatsstructuur voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog in Oostenrijk (1955).

4.4.1 Socio-economische factoren

Internationaal niveau

1A. EU subsidies

De eerste hypothese op internationaal niveau legt een positief verband tussen de subsidies van de Europese Unie aan middenbesturen en regionale autoriteit. Europese subsidies worden in dit onderzoek gedefinieerd als de subsidies die volgen uit het EU Cohesie Beleid. Het Cohesie beleid is erop gericht de samenhang tussen regio's te verbeteren en de welvaartverschillen tussen gebieden te verminderen (Ederveen et al., 2006, pp. 34-37). Het beleid maakt gebruik van verschillende financiële instrumenten: het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het Europese Sociale Fonds (ESF), het Europese Agriculturele Begeleiding en Garantie Fonds (EABGF) en het Cohesie Fonds (CF). Gezamenlijk nemen de instrumenten 40% van het EU budget in beslag.

De operationalisatie van EU subsidies volgt de werkwijze van Ederveen et al. (2006, p. 38). Zij beperken zich tot het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling omdat dit fonds meer dan de helft van het Cohesiebeleid budget inneemt. Het EFRO wordt ongelijk verdeeld over de verschillende Europese regio's om de positie van de armere regio's te verbeteren. De data voor de EFRO subsidies zijn verkregen van verschillende bronnen.⁷ De invloed van de subsidies op regionale autoriteit wordt gerelativeerd door de EFRO subsidie uit te drukken als percentage van het Bruto Nationaal Product (BNP). Het BNP is gemeten als het BNP van het eerste kwartaal van elk jaar, in markt prijzen (Eurostat, n.d.). De factor EU subsidies bevindt zich op *ratio meetniveau*. Landen worden in de periode dat zij nog niet zijn toegetreden tot de EU behandeld alsof zij geen subsidies ontvangen. Er zijn bedragen beschikbaar vanaf 1979 tot en met 2006. De interne validiteit van deze factor wordt hierdoor licht beperkt omdat het EFRO in het jaar 1975 van start is gegaan en omdat BNP data voor bepaalde land-jaar combinaties niet beschikbaar zijn.⁸

Nationaal niveau

1B. Sociaal kapitaal

Op nationaal niveau is als eerste de veronderstelling gepresenteerd dat een samenleving waarin de mate van civiel sociaal kapitaal stijgt, zorgt voor een sterkere regionale autoriteit. Civiel sociaal kapitaal wordt in de wetenschappelijke literatuur onderverdeeld in drie meetbare variabelen: vertrouwen, civiele medewerking en groepslidmaatschap (Knack, 1999; Knack & Keefer, 1997). In het theoretisch kader is religie ook geïntroduceerd als onderdeel van sociaal kapitaal.

Voor het meten van de eerste drie factoren volgt dit onderzoek de operationalisatie van Knack & Keefer (1997). Zij gebruiken data afkomstig uit World Values Surveys (WVS) (www.worldvaluessurvey.org). De Regional Authority Index bestaat voornamelijk uit Europese landen en om deze reden wordt ook de European Values Survey (EVS)

⁷ Europese Commissie (2009) voor de jaren 1979 – 1985; Doménech, Maudes & Varela (2000) voor de jaren 1986-1998; Europese Commissie (n.d.) voor de jaren 2000 – 2006. Voor het jaar 1999 zijn de bedragen van 1998 genoteerd.

⁸ Voor de landen waarvan data van het jaar 1979 niet beschikbaar waren, is het BNP van 1980 genoteerd. Voor de volgende land-jaar combinaties ontbrak het BNP in euro's, waardoor zij niet zijn meegenomen in de analyse: Griekenland (1981-1994), Ierland (1979-1996), Italië (1979-1989), Luxemburg (1979-1994) en Portugal (1986-1994).

meegenomen (www.europeanvaluesstudy.eu). Beide surveys hanteren dezelfde methodologie.⁹ Bij de World Values Surveys wordt gebruik gemaakt van vijf periodes van surveys (1981-1984, 1990-1994, 1995-1998, 1999-2004 en 2005-2009) en bij de EVS zijn er drie periodes relevant (1981, 1990 en 1999). Beide surveys geven data op individueel niveau. Voor het meetbaar maken van de variabelen vertrouwen, civiele medewerking, groepslidmaatschap en tevens de variabele religie, zijn de surveys samengevoegd en de individuele data geaggregeerd naar land niveau, resulterend in land-jaar combinaties met landelijke gemiddelden. Het feit dat voor beide surveys pas data beschikbaar zijn vanaf het jaar 1981, beperkt de interne validiteit van de meting van sociaal kapitaal.

Vertrouwen is gemeten aan de hand van de vraag 'Over het algemeen, zou je zeggen dat je de meeste mensen kunt vertrouwen, of dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn in het omgaan met mensen?' (Knack & Keefer, 1997, p. 1256) [eigen vertaling]. De variabele is gemeten aan de hand van de verandering in het percentage van mensen dat 'de meeste mensen kun je vertrouwen' antwoordt zonder de mensen die het antwoord 'ik weet het niet' geven mee te nemen. De variabele vertrouwen ligt op *ratio meetniveau*. Indien er voor een bepaald jaar (na 1981) geen data beschikbaar waren, is het percentage vertrouwen van het dichtstbijzijnde voorgaande jaar genoteerd.

De mate van civiele medewerking in een land is gemeten aan de hand van de antwoorden op een drietal stellingen: (1) 'het verkrijgen van overheidsvergoedingen waartoe je het recht niet hebt', (2) 'niet betalen voor het openbaar vervoer' en (3) 'bedriegen bij het betalen van belasting als je kans hebt' (Knack & Keefer, 1997, pp. 1256-1257) [eigen vertaling].¹⁰ Respondenten kunnen antwoorden op een schaal van 1 (nooit gerechtvaardigd) tot 10 (altijd gerechtvaardigd). De schalen zijn omgedraaid zodat de hogere waarden een grotere mate van civiele medewerking uitdrukken. Daarnaast zijn de scores bij elkaar opgeteld om één variabele te creëren met een maximum score van 30. De variabele ligt op *ratio meetniveau*. In vergelijking met de variabele vertrouwen is civiele medewerking beter gemeten omdat er meerdere vragen gesteld zijn en een respondent kan antwoorden op een schaal van 1 tot en met 10. Daarentegen zullen mensen sneller toegeven dat andere mensen niet te vertrouwen zijn dan dat zij zelf aangeven geen belasting te betalen (Knack & Keefer, 1997, pp. 1256-1257). Hierdoor wordt bij deze variabele de interne validiteit licht beperkt.

De derde variabele van sociaal kapitaal is groepslidmaatschap. In de WVS en EVS worden respondenten gevraagd of ze behoren tot één van de volgende organisaties: (1) 'sociale welvaartsdiensten voor ouderen, gehandicapten of hulpbehoevenden', (2) 'religieuze of kerkelijke organisaties', (3) 'onderwijs, kunst, muziek of culturele activiteiten', (4) 'vakbonden', (5) 'politieke partijen of groepen', (6) 'lokale gemeenschapsacties met betrekking tot kwesties van armoede, werk, huisvesting, rassengelijkheid', (7) 'derde wereld ontwikkeling of mensenrechten', (8) 'instandhouding, het milieu, ecologie', (9) 'professionele organisaties' en (10) 'jongerenwerk' (Knack & Keefer, 1997, pp. 1271-1272) [eigen vertaling]. De mate van de groepslidmaatschap is gemeten aan de hand van het gemiddelde aantal groepen waartoe respondenten in één land aangeven te behoren en ligt daarmee op *ratio meetniveau*. Een kritische noot op de interne validiteit is ook hier van toepassing. De WVS en EVS meten namelijk alleen of een respondent behoort tot een groep maar niet in welke

⁹ Voor een discussie over de representativiteit van de WVS en EVS zie Silver & Dowley (2000).

¹⁰ Knack & Keefer (1997) meten civiele medewerking aan de hand van nog twee stellingen 'het houden van geld wat je hebt gevonden' en 'het niet aangeven van de schade die je hebt aangericht bij een geparkeerd voertuig'. Vanwege het hoge aantal missende waarden bij deze stellingen zijn deze niet meegenomen in de analyse.

mate een respondent deelneemt aan de groep. Daarnaast wordt groepslidmaatschap gemeten als een constante voor elk land. De vragen met betrekking tot groepslidmaatschap zijn namelijk alleen in het jaar 1999 gesteld. Hierdoor wordt de interne validiteit van deze variabele beperkt.

De laatste variabele van sociaal kapitaal, religie, heeft betrekking op het aantal protestanten in een land. Om deze variabele meetbaar te maken wordt er ook gebruik gemaakt van de WVS en EVS data. In de surveys wordt de vraag gesteld 'behoor je tot een kerkgenootschap? Zo ja, welke?' (Inglehart, 2000, p. 42) [eigen vertaling]. Per land is het percentage van protestantse gelovigen ten opzichte van alle andere soorten gelovigen berekend om zo tot een variabele op *ratio meetniveau* te komen.

1C. Welvaart

Het verband tussen de factor welvaart (hypothese 1D) en regionale autoriteit is reeds empirisch getest door Hooghe & Marks (2013a) en was niet significant. Om dit resultaat te controleren is deze factor ook meegenomen in dit onderzoek. Hierbij is dezelfde operationalisatie gehanteerd als in het onderzoek van Hooghe & Marks (2013b, 2013c). De welvaart van een land is gemeten aan de hand van het reële jaarlijkse Bruto Nationaal Product (BNP) per inwoner, bestaande prijzen. De data zijn afkomstig uit de Penn World Table 6.3 (Heston in Hooghe & Marks, 2013b). De Penn World Table geeft het BNP voor 189 landen vanaf 1950 tot 2010, waaronder alle landen inbegrepen in de Regional Authority Index. Hooghe & Marks (2013b, 2013c) meten het BNP op een logaritmische schaal van 10. De reden hiervoor is dat het verwachte effect van een stijging in het BNP afneemt naarmate het absolute bedrag stijgt. De factor welvaart ligt op *ratio meetniveau*.

1D. Populatie

Populatie is een factor waarvan het verband met autoriteit reeds empirisch is getoetst door Hooghe & Marks (2013a). Ook deze factor is meegenomen om dit verband te controleren en de basis voor de operationalisatie is afkomstig van hun onderzoek (Hooghe & Marks, 2013b, 2013c). De regel die volgens Hooghe & Marks (2013a) geldt voor het effect van de factor welvaart, geldt tevens voor het verwachte effect van populatie: naarmate de absolute waarde toeneemt, neemt het effect van een extra inwoner af. Om de interne validiteit van populatie te verbeteren is deze factor daarom ook gemeten op een logaritmische schaal van 10, met jaarlijkse cijfers uitgedrukt in duizenden. Deze data zijn afkomstig van de Penn World Tabel 6.3 en zijn beschikbaar voor de gehele periode van de RAI: 1950-2006 (Heston in Hooghe & Marks, 2013b). De factor populatie ligt op *ratio meetniveau*.

1E. Verstedelijking

Voor het meten van de factor verstedelijking is gebruikt gemaakt van data van de World Bank (n.d.), naar het voorbeeld van Kojima (1996). Verstedelijking ligt op *ratio meetniveau*: er is per land gemeten welk percentage van de bevolking in de stedelijke gebieden woont. De World Bank berekent dit percentage aan de hand van bevolkingsaantallen en stedelijke ratio's afkomstig uit de Verenigde Naties Wereld Verstedelijkingsvooruitzichten. De stedelijke ratio's zijn de verhouding tussen het percentage bevolking in stedelijke gebieden en het percentage in de landelijke gebieden. De data van de World Bank zijn beschikbaar vanaf 1960 tot en met 2006.

Regionaal niveau

1F. Ongelijkheid

De significantie van de factor ongelijkheid is reeds empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a). Om de significantie van deze factor te controleren is de factor ook meegenomen in dit onderzoek. De operationalisatie van deze factor is gebaseerd op het onderzoek van Hooghe en Marks (2013b, 2013c). Ongelijkheid is gemeten door de standaarddeviatie van het gemiddelde inkomen per inwoner over regio's in 39 landen. De standaard deviatie is berekend door middel van de coëfficiënt van variatie (CV) van het Regionale Bruto Nationaal Product (RBNP). De berekening is als volgt (Hooghe & Marks, 2013b):

$$CV_u = \frac{\sum \frac{(Y_i - \bar{Y}_u)^2}{N}}{\bar{Y}_u}$$

Hier is Y_i het inkomen per inwoner van een regio i , N het aantal regio's en $\bar{Y}_u$ het gemiddelde RBNP per inwoner in een land, berekend als volgt (Hooghe & Marks, 2013b):

$$\bar{Y}_u = \frac{1}{N} \sum_i Y_i$$

De coëfficiënt van variatie is de meest gebruikte eenheid om regionale ongelijkheid te berekenen (Shankar & Shah, 2001, pp. 3-4). CV meet de verspreiding rondom het gemiddelde, en geeft daarmee aan in hoeverre het gemiddelde inkomen in één regio afwijkt van het gemiddelde inkomen over alle regio's. Hooghe & Marks (2013b) geven aan dat er voor geen enkel jaartal data beschikbaar waren voor alle landen, waardoor zij het jaar 2000 hebben gekozen of, indien niet beschikbaar, het dichtstbijzijnde jaar. Het RBNP is afkomstig van de Eurostat website wat betreft de 27 EU lidstaten, Kroatië en Macedonië. OECD data zijn gebruikt voor non-EU landen en voor Rusland zijn er data gebruikt van Benini & Czyzesski (in Hooghe & Marks, 2013b).

4.4.2 Politieke factoren

Internationaal niveau

2A. EU lidmaatschap

Het EU lidmaatschap is gemeten op *nominaal niveau* (1=EU lidstaat; 0=geen lid van de Europese Unie). Deze factor is gemeten vanaf het jaar 1975 tot 2006. Er is gekozen voor dit jaar omdat dit het eerste jaar van financiële steun uit het EFRO is en de regionale mobilisatie richting de EU in de jaren '80 en '90 is begonnen (Marks et al., 1996). Alleen de EU lidstaten die tot en met het jaar 2006 lid zijn, zijn meegenomen in de analyse. Landen buiten Europa zijn behandeld als landen die geen lid zijn van de Europese Unie.

2B. EU toelatingsproces

De hypothese 'indien een land het toelatingsproces tot de Europese Unie ingaat, veroorzaakt dit een versterking van regionale autoriteit' is op *nominaal niveau* gemeten (1=in het EU toelatingsproces; 0=niet in het EU toelatingsproces). Om een reëel beeld te krijgen van de

invloed van het toelatingsproces is deze factor gemeten vanaf het moment dat een land officieel wil toetreden tot de EU: het moment dat zij als eerste haar lidmaatschap aanvraagt (Europese Unie, n.d.). Hierbij is een uitzondering gemaakt voor landen die lidmaatschap aanvroegen en waarvan de aanvraag tot op heden niet in behandeling is genomen (Noorwegen, Zwitserland en Turkije). Landen buiten Europa zijn behandeld als landen die zich niet in het toelatingsproces bevinden.

Nationaal niveau

2C. Democratie

De significantie van de factor democratie is getoetst in empirisch onderzoek door Hooghe en Marks (2013a). De auteurs hanteren echter een zeer bekritiseerde dataset om de factor democratie te meten, de Freedom House Index (Hooghe & Marks, 2013b; Munck & Verkuilen, 2002). De Freedom House Index wordt onder andere bekritiseerd op haar maximalistische definitie van democratie (Munck & Verkuilen, 2002). Er wordt namelijk een groot aantal onderdelen geschaard onder politieke of civiele rechten terwijl er maar een beperkte onderlinge samenhang is tussen de onderdelen. Dit gebrek aan theoretische samenhang, zorgt ervoor dat de index slechts kan worden gezien als een 'checklist' (Munck & Verkuilen, 2002, p. 25). Ook heeft de index een beperkte betrouwbaarheid want er bestaan geen codeerregels om in te zien waarom bepaalde onderdelen een specifieke waarde hebben gekregen. Daarnaast ontbreken de rechten met betrekking tot politieke participatie. Vanwege deze beperkte validiteit en betrouwbaarheid van de operationalisatie van Hooghe & Marks (2013b) wordt in dit onderzoek gecontroleerd of er daadwerkelijk een positief verband bestaat tussen democratie en regionale autoriteit. Hiervoor zijn twee andere datasets gebruikt. De twee datasets zijn vullen elkaars zwaktepunten aan.

Aan de hand van de evaluatie van de verschillende democratie datasets door Munck & Verkuilen (2002) is ten eerste gekozen voor de Polity IV dataset (Marshall, Gurr & Jaggers, 2014a, 2014b). In tegenstelling tot de Freedom House Index scoort de PolityIV index hoog op betrouwbaarheid. Er zijn helder en gedetailleerde codeerregels beschikbaar en ook de intercodeurbetrouwbaarheid is getest. Daarnaast meet de PolityIV index in hoeverre de agenda democratisch wordt opgesteld en in hoeverre verkiezingen eerlijk zijn verlopen. De dataset omvat een periode van 1800 tot 2013. De Polity IV index meet democratie door de mate waarin er sprake is van democratie te verminderen met de mate van alleenheerschappij. De uiteindelijke Polity waarde, gehanteerd in dit onderzoek, ligt op *ordinaal niveau* en varieert van -10 (volledige alleenheerschappij) tot +10 (volledige democratie). De zwaktepunten van deze dataset zijn het ontbreken van participatie en problemen met conceptuele logica: de dataset meet voornamelijk in hoeverre verkiezingen competitief en open zijn, andere aspecten van democratie worden achterwege gelaten. (Munck & Verkuilen, 2002, p. 14). De definitie van democratie in PolityIV index kan daarmee worden gezien als een minimalistische versie (het tegenovergestelde van de maximalistische definitie van de Freedom House dataset).

Het zwaktepunt van de PolityIV index is aangevuld door een aparte participatie dataset, opgezet door Paxton, Bollen, Lee & Kim (2003), mee te nemen. In referentie aan Munck & Verkuilen (2002) geven zij de intentie aan om de tekortschietsing in het meten van participatie door bestaande democratie datasets te willen aanvullen. Paxton et al. (2003) meten de mate waarin burgers over kiesrecht beschikken voor bijna alle landen in de wereld in de periode van 1950 tot 2000. Voor de jaren 2001-2006 wordt de kiesrechtsscore van het

jaar 2000 aangehouden. Een beperking van de interne validiteit bij deze dataset is het feit dat alleen kiesrecht wordt gemeten en niet in hoeverre verkiezingen eerlijk zijn verlopen (Paxton et al., 2003, p. 106). Dit mankement wordt echter opgevangen door de Polity IV dataset. De kiesrecht dataset ligt op *ratio meetniveau* en geeft op een schaal van 0 (geen kiesrecht) tot 100% (universeel kiesrecht) aan in hoeverre volwassenen in een bepaald land beschikken over kiesrecht.

2D. Politieke cultuur

Ten aanzien van de factor politieke cultuur kan een overlapping worden gezien met de factor democratie. Tenslotte wordt door middel van de kiesrecht dataset gemeten in hoeverre het volwassen deel van de bevolking mag participeren in verkiezingen. Putnam et al. (1983) redeneren echter vanuit de participatie van burgers zelf in het politieke proces. Het meten van kiesrecht voor burgers zegt niets over de mate waarin burgers daadwerkelijk participeren in de politiek. In hoeverre er een participatiecultuur heerst in een bepaald land is daarom gemeten aan de hand van het percentage van de bevolking dat gebruik maakt van haar kiesrecht.

Voor het meten van deze variabele is gebruik gemaakt van de IDEA database (n.d.) voor verkiezingsopkomst. Er is gekozen voor de opkomst bij parlementaire verkiezingen omdat deze verkiezingen in alle landen worden gehouden.¹¹ Indien er in het betreffende jaar geen verkiezingen zijn gehouden, wordt de opkomst van het meest recente jaar genoteerd. Er wordt gecontroleerd voor land-jaar combinaties waarbij er een verplichting tot stemmen geldt door stemverplichting als een aparte variabele op te nemen. De data zijn beschikbaar voor de gehele periode van 1950-2006. Indien er geen verkiezingsuitslagen waren in het betreffende jaar, is het dichtstbijzijnde voorgaande jaar van verkiezingsopkomst aangehouden. Wanneer er geen eerdere verkiezingsopkomst bekend was, is de dichtstbijzijnde opvolgende opkomst genoteerd. Deze factor is gemeten op *ratio niveau*, variërend van 0 tot 100% opkomst.

Regionaal niveau

2E. Regionale politieke partijen

Het verband tussen regionale autoriteit en regionale politieke partijen is reeds empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a) en significant bevonden. Om deze significantie te controleren wordt deze factor in dit onderzoek meegenomen. De operationalisatie in dit onderzoek volgt het onderzoek van Hooghe & Marks (2013b, 2013c). Zij meten de aanwezigheid van regionale politieke partijen aan de hand van de proportie zetels die deze partijen hebben in het nationale parlement op een jaarlijkse basis. De data zijn beschikbaar voor de gehele periode van 1950 tot 2006. In de jaren waarin er geen verkiezingen plaatsvinden worden de waarden toegekend van het eerst voorgaande verkiezingsjaar. Hooghe & Marks (2013b) definiëren regionale partijen als partijen met een exclusief regionale verkiezingsbasis. Een kritische noot hierbij is dat de lijst met partijen waarop de percentages gebaseerd zijn niet beschikbaar is. Deze factor is op *ratio niveau* gemeten, variërend van 0 (geen zetels voor regionale politieke partijen) tot 100% (alle zetels ingenomen door regionale politieke partijen).

¹¹ In de Verenigde Staten worden om de twee jaar verkiezingen gehouden voor Congres, waarbij de opkomst voor de Congres verkiezingen die samenvallen met de presidentiële verkiezingen aanzienlijk hoger is (FairVote, n.d.). Bij de operationalisatie van politieke cultuur voor de VS wordt de opkomst aangehouden waarbij de twee verkiezingen samenvallen.

4.5 Operationalisatie controlevariabelen

Zoals reeds benoemd in het theoretisch kader worden er controlevariabelen gehanteerd om zoveel mogelijk alternatieve verklaringen uit te sluiten. De controlevariabelen onderscheiden zich van de socio-economische en politieke factoren omdat zij niet of nauwelijks veranderen. Het verband tussen regionale autoriteit en de controlevariabelen gebied en identiteit is reeds empirisch getoetst door Hooghe & Marks (2013a). Deze variabelen worden in dit onderzoek meegenomen om de analyse zo volledig mogelijk te maken. De operationalisatie van deze factoren is gebaseerd op het onderzoek van Hooghe en Marks (2013b, 2013c).

Nationaal niveau

4A. Gebied

Het eerste effect waarvoor gecontroleerd wordt is de controle variabele gebied, die zich bevindt op nationaal niveau. Het effect van de grootte van een land wordt gemeten op een logaritmische schaal omdat het verwachte effect van een extra vierkante kilometer vermindert naarmate de absolute waarde van het gebied hoger wordt (Hooghe & Marks, 2013a, p. 190). De factor is gemeten door middel van jaarlijkse data in duizenden km², op een logaritmische schaal van 10 (Hooghe & Marks, 2013b, 2013c). Als bron is de Penn World Tabel 6.3 gehanteerd (Heston in Hooghe & Marks, 2013b). Er zijn data beschikbaar voor de gehele periode van 1950 tot 2006. De factor gebied ligt op *ratio meetniveau*.

Regionaal niveau

4B. Identiteit

Hooghe & Marks (2013b, 2013c) meten de mate waarin regionale identiteit een rol speelt aan de hand van etnische verschillen in een land. Deze factor operationaliseren zij door de kans te berekenen dat twee individuen, aselekt gekozen uit de populatie van een land, van verschillende etnische groepen zijn. Voor de berekening is gebruik gemaakt van Fearon's geschatte waarde (Fearon in Hooghe & Marks, 2013b). De geschatte waarde geeft de kans voor één specifiek punt in de tijd. Alleen de landen waar ethische verschillen voor het merendeel geconcentreerd zijn in één gebied krijgen een waarde anders dan 0. Hooghe & Marks (2013b) berekenen de kans als volgt:

$$F = 1 - \sum_{i=1}^n P_i^2$$

P_i is hierbij de proportie van een bepaalde ethnische groep of meerdere groepen in een land.

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van beschrijvende statistiek met betrekking tot de geoperationaliseerde afhankelijke, onafhankelijke en controle variabelen. Respectievelijk het aantal cases (maximum=1627), de minimum en maximum waarde, het gemiddelde en de standaarddeviatie worden weergegeven.

Tabel 2: Beschrijvende statistiek afhankelijke, onafhankelijke en controle variabelen

	N	Min.	Max.	Gemiddelde	SD
Afhankelijke variabele					
<i>Verandering in regionale autoriteit</i>	1627	0	1		
Gelijk blijven (=0)	1536				
Versterking (=1)	91				
Onafhankelijke variabelen:					
<i>Socio-economische factoren</i>					
<i>EU subsidies</i>	1627	0	7.29	.138	.656
<i>Sociaal Kapitaal</i>					
Vertrouwen	727	.07	.68	.356	.152
Civiele medewerking	727	19.03	28.95	25.929	1.610
Groepslidmaatschap	1281	.09	2.5	.958	.726
<i>Religie</i>	708	0	.98	.287	.349
<i>Welvaart</i>	1627	2.42	4.82	3.816	.469
<i>Populatie</i>	1627	5.16	8.48	6.941	.736
<i>Verstedelijking</i>	1412	31.52	97.32	70.424	13.413
<i>Ongelijkheid</i>	1586	0	.62	.243	.131
<i>Politieke factoren</i>					
<i>EU lidmaatschap</i>	1627	0	1	.258	
<i>EU toelatingsproces</i>	1627	0	1	.121	
<i>Democratie</i>					
PolityIV Index	1511	-7	10	9.138	2.490
Kiesrecht	1627	0	100	96.793	11.071
<i>Politieke cultuur</i>					
Verkiezingsopkomst	1627	40.21	97.16	79.073	12.484
Stemplicht	1627	0	1	.24	
<i>Regionale politieke partijen</i>	1627	0	1	.046	.154
Controle variabelen:					
<i>Gebied</i>	1627	-0.5*	4.23	2.192	.925
<i>Identiteit</i>	1627	0	.68	.125	.206

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d.), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d.). *Gebied is gemeten in duizenden km² op een logaritmische schaal van 10, het kleinste land (Malta=316km²) resulteert daardoor in een negatieve minimum waarde voor gebied.

4.6 Validiteit & Betrouwbaarheid

Bij de operationalisatie van de afhankelijke, onafhankelijke en controle variabelen is waar nodig een beoordeling gegeven van de interne validiteit. Hieronder wordt gereflecteerd op de validiteit en betrouwbaarheid van het gehele methodologische kader.

Het voordeel van een statistisch onderzoek, in dit geval logistische regressieanalyse, is dat er een groot aantal cases kan worden geanalyseerd. Daarnaast is de invloed van de factoren onderzocht over een periode van ruim 50 jaar (van 1950 tot 2006). Dit komt ten goede van de generaliseerbaarheid van het onderzoek en daarmee de externe validiteit. Een

kanttekening hierop is dat met het gebruik van de Regional Authority Index er sprake is van een selecte steekproef, er worden voornamelijk middenbesturen onderzocht van Westerse democratische landen. De generaliseerbaarheid wordt hierdoor beperkt tot andere Westerse democratieën.

De interne validiteit van het statistische onderzoek is bevorderd doordat dit onderzoek een deductieve werkwijze hanteert. De logistische regressieanalyse kan aantonen dat er verbanden bestaan tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Hiermee wordt echter nog geen causaliteit aangetoond (Van Thiel, 2007). Door middel van hypothesen waarin de oorzaakgevolg relatie is gespecificeerd, kunnen er ook uitspraken worden gedaan over de causale relatie tussen de structurele factoren en regionale autoriteit.

Daarnaast worden de causale relaties en uitkomsten van de kwantitatieve analyse verder onderzocht door middel van semi-gestructureerde interviews. Hiermee vindt er triangulatie van de resultaten en verdieping van de veronderstelde causale verbanden plaats. Dit komt tevens ten goede van de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek.

In aanvulling op de beoordeling van de individuele factoren is het tot slot van belang te benoemen dat het merendeel deel van de factoren is geoperationaliseerd op basis van eerder wetenschappelijk onderzoek. Hierdoor wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek verbeterd (Van Thiel, 2007, pp. 56-57).

4.7 Conclusie

In het methodologisch kader is als eerste de dataverzameling voor het onderzoek en de gehanteerde statistische toets besproken. Vervolgens is de operationalisatie van de afhankelijke variabele 'verandering in regionale autoriteit', de onafhankelijke variabelen en controle variabelen behandeld. Tot slot is er gereflecteerd op de validiteit en betrouwbaarheid van de gebruikte methoden. Aan de hand van deze methoden en operationalisatie wordt in het volgende hoofdstuk een binomiale logistische regressieanalyse uitgevoerd. Het systematische verband tussen de structurele factoren en verandering in regionale autoriteit zal hierbij worden getoetst. Er wordt daarmee getracht de verschillende hypothesen uit het theoretisch kader te bewijzen of te weerleggen.

5. Kwantitatieve analyse

In het voorgaande hoofdstuk zijn de methoden van analyse besproken en alle variabelen geoperationaliseerd. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van deze operationalisatie de kwantitatieve analyse uitgevoerd door middel van een binomiale logistische regressieanalyse. In de eerste paragraaf wordt de analysestrategie uiteengezet (5.1). Vervolgens worden de data nader bestudeerd en gereed gemaakt voor analyse (5.2). In de daaropvolgende paragraaf worden de individuele, socio-economische, politieke en volledige modellen geanalyseerd (5.3). Aansluitend wordt gecontroleerd of het volledige model voldoet aan de eisen gesteld aan de residuen en assumpties (5.4). Daarna worden de uitkomsten vergeleken met eerder empirisch onderzoek (5.5). Tot slot wordt er gereflecteerd op de kwantitatieve analyse (5.6). Alle statistische berekeningen van dit hoofdstuk zijn gedaan aan de hand van het programma SPSS (V.22).

5.1 Analysestrategie

Het uitgangspunt van de analysestrategie is parsimoniteit. Parsimoniteit verwijst naar het idee dat simpele verklaringen van een fenomeen moeten worden verkozen boven complexe verklaringen (Field, 2013, p. 948). Met betrekking tot statistische analyse betekent dit dat het verklarende model zo simpel mogelijk dient te zijn: alleen verklarende (onafhankelijke) variabelen meenemen indien zij een bijdrage leveren aan de verklarende kracht van het model. Bij het uitvoeren van een dergelijke strategie wordt eerst het volledige model geanalyseerd (alle onafhankelijke variabelen). Vervolgens worden systematisch de onafhankelijke variabelen zonder toegevoegde waarde verwijderd.

Het idee van parsimoniteit sluit aan op het feit dat de oorzaken voor verandering in regionale autoriteit, geëxpliciteerd in het theoretisch kader, in voorgaand wetenschappelijk onderzoek niet allemaal specifiek worden gerelateerd aan *regionale* autoriteit. Door middel van de binomiale logistische regressieanalyse wordt nagegaan welke factoren daadwerkelijk in verband staan met de autoriteit van het middenbestuur en welke niet. Aan de hand van de statistische analyse wordt het conceptuele model daarmee dusdanig aangepast dat het beschikt over de grootst mogelijke hoeveelheid verklaringskracht met zo weinig mogelijk verklarende socio-economische en politieke factoren.

De toepassing van de analysestrategie van parsimoniteit in de binomiale logistische regressieanalyse is als volgt. Field (2013, pp. 942-946) geeft aan dat de onderzoeker het beste kan kijken naar de verandering in de likelihood ratio, weergegeven in de resultaten als X^2 Model. Naarmate X^2 Model toeneemt, wordt de verklaringskracht van het model groter. Of het verschil tussen twee verschillende waarden van X^2 Model significant is, kan worden bepaald aan de hand van de tabel van kritische waarden van de chi-square distributie (Field, 2013, pp. 1095-1096). Bij het verminderen van het model met één onafhankelijke variabele is er sprake van een significant verschil in X^2 Model bij een waarde van 6.63 (bij $p < .01$). Een eerste blik op de resultaten (vanaf paragraaf 4.3.2) laat zien dat er aan de hand van dit criterium geen significante verschillen zijn in X^2 model.

Om het model af te bouwen op basis van het parsimoniteitsprincipe is het daarom noodzakelijk te kijken naar de significantie van de individuele factoren (weergegeven als 'Sig.' in de resultaten). Bij elke stap in het afbouwen van het model wordt er gekeken naar de factor met de kleinste contributie (de laagste significantie) waarna deze wordt verwijderd. Het nadeel van het verwijderen van factoren op basis van significantie is dat laatstgenoemde berekend wordt door middel van de Wald statistiek. Bij factoren met een hoge standaard error geeft de Wald statistiek namelijk een lagere significantie. Hierdoor bestaat de kans dat

factoren met een significante bijdrage toch worden verwijderd uit het model (Field, 2013, pp. 945-946). Om deze reden worden factoren met een laag significantieniveau en een hoge standaarderror (SE) niet direct verwijderd. Indien er twijfel bestaat over de te verwijderen factor wordt gekeken naar het effect van het verwijderen van elk van de factoren op X^2 model en de pseudo R^2 van Cox & Snell en Nagelkerke. Laatstgenoemden hebben dezelfde functie als X^2 model, zij geven een indicatie van de verklaringskracht van het model en hebben een maximale waarde van 1 (Field, 2013, pp. 942-946).

Elk nieuw model in de resultaten representeert een stap in het afbouwen naar het meest parsimone model (Model 1, 2, 3 etc.). Bij twijfel over de te verwijderen factor is gekeken naar de invloed van het verwijderen van elk van de factoren zoals hierboven beschreven. Dit is weergegeven in de resultaten als een onderverdeling van de model nummering (Model 4A, 4B, etc.). Het laatste model in een dergelijke reeks is het meest geschikt gelet op het parsimoniteitsprincipe en wordt aangehouden.

5.2 Datavoorbereiding

In het kader van parsimoniteit wordt, voorafgaand aan het uitvoeren van de analyse, gekeken naar de mogelijkheid om het aantal onafhankelijke variabelen terug te brengen. Dit wordt gedaan aan de hand van de statistische techniek factor analyse.

Factor analyse, specifiek *principal axis factoring*, kan worden gebruikt voor meerdere doelen, waaronder (1) het meten van een onderliggend construct van een set variabelen welke niet direct kan worden gemeten (een latente variabele), (2) het terugbrengen van het aantal variabelen in een dataset en tegelijkertijd zoveel mogelijk originele informatie behouden en (3) het verhelpen van multicollineariteitsproblemen (Field, 2013, p. 831, 840). Omwille van mogelijke problemen van multicollineariteit en het identificeren van factoren wordt gekeken naar correlaties tussen onafhankelijke en controlevariabelen. Deze worden weergegeven in tabel A.6 (Appendix A.6).

Correlaties van .6 of hoger (**dikgedrukt**) kunnen op mogelijke problemen van multicollineariteit duiden (Field, 2013, p. 854). In de tabel is te zien dat de variabelen groepslidmaatschap, vertrouwen en religie sterk met elkaar correleren. Hetzelfde geldt voor de variabelen populatie en gebied. Op de laatstgenoemde variabelen wordt geen factor analyse uitgevoerd omdat het een combinatie van een onafhankelijke en controlevariabele betreft.

Met betrekking tot de eerste set variabelen kan wel een factor-analyse worden gedaan om multicollineariteit te voorkomen en het aantal onafhankelijke variabelen terug te brengen. In het theoretisch kader is benoemd dat religie kan worden gezien als onderdeel van *sociaal kapitaal*. Daarmee vormen de drie variabelen eenzelfde construct. De variabele civiele medewerking, in het methodologisch kader ook onderscheiden als een onderdeel van sociaal kapitaal, kent in vergelijking een minder sterke correlatie met de andere variabelen. Vanwege de veronderstelde samenhang tussen civiele medewerking, vertrouwen, groepslidmaatschap en religie wordt eerstgenoemde ook meegenomen in de eerste factor-analyse. Het resultaat hiervan is te zien in tabel A.7.1 (Appendix A.7). Naar aanleiding van de lage communaliteit en factor lading van civiele medewerking kan worden geconstateerd dat deze variabele niet hetzelfde construct meet als de overige variabelen (Field, 2013, pp. 830-892). Om deze reden wordt de factor-analyse een tweede keer uitgevoerd zonder de variabele civiele medewerking. De resultaten van deze factor-analyse zijn gepresenteerd in tabel A.7.2.

De communaliteiten in de tabel geven de gedeelde variantie weer van de drie variabelen. De factor lading geeft het belang aan van elk van de variabelen in de factor. De Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) waarde bevestigt de toereikendheid van de steekproef, KMO = .727, en alle KMO waarden voor de individuele variabelen zijn gelijk aan of hoger dan .68. Dit is hoger dan het vereiste minimum van .5 (Field, 2013, pp. 852-853). Naar aanleiding van de factor-analyse is er één factor behouden met een eigenwaarde van 2.366 (vereiste ≥ 1). De overige factoren hebben ieder een eigenwaarde lager dan .5. De factor sociaal kapitaal verklaart 78.87% van de gezamenlijke variantie van de variabelen. De factor scores, gehanteerd in het resterende deel van de analyse, zijn berekend op basis van de regressie techniek. In tabel A.7.3 is de beschrijvende statistiek van de factor *sociaal kapitaal* weergegeven.

Naast *sociaal kapitaal* geeft de operationalisatie in het methodologisch kader nog een tweede mogelijkheid tot het creëren van een factor. De politieke factor *democratie* is meetbaar gemaakt aan de hand van twee datasets, de PolityIV dataset en de kiesrecht dataset (Marshall et al., 2014b; Paxton et al., 2003). In het kader van parsimoniteit is op deze twee variabelen ook een factor-analyse uitgevoerd, waarvan de resultaten te zien zijn in tabel A.7.4 (Appendix A.7). De communaliteiten van de twee datasets zijn lager dan het vereiste waarde van .6 (Field, 2013, pp. 852-853). De KMO-waarde (.5) geeft daarnaast aan dat de steekproef net voldoende is. Om deze redenen worden de twee variabelen behouden voor het meten van democratie.

Door het hanteren van de factor *sociaal kapitaal* wordt het aantal onafhankelijke variabelen teruggebracht van 16 naar 14. Er is echter een tweetal consequenties verbonden aan het gebruiken van de factor. Ten eerst daalt het aantal cases (N) bij het gebruiken van de factor *sociaal kapitaal* naar 621. De N van de individuele variabelen is als volgt: vertrouwen (727), groepslidmaatschap (1281) en religie (708). Vanwege deze grote daling in het totaal aantal cases zal, indien de factor *sociaal kapitaal* in de analyse geen significante invloed heeft, deze factor als eerste worden verwijderd. Een tweede consequentie van het gebruiken van de factor *sociaal kapitaal* in plaats van de originele variabelen is dat de conclusies beperkt zijn tot de huidige steekproef (Field, 2013, p. 840). De resultaten voor *sociaal kapitaal* kunnen alleen worden gegeneraliseerd indien een analyse met een andere steekproef van de drie variabelen dezelfde factorstructuur aangeeft.

5.3 Resultaten

Aan de hand van de beschreven analysestrategie van parsimoniteit (zie paragraaf 5.1) wordt in deze paragraaf de binomiale logistische regressieanalyse uitgevoerd. Het conceptuele model van socio-economische en politieke factoren wordt stapsgewijs geanalyseerd, te beginnen met de bijdrage van de individuele factoren (5.3.1). Vervolgens wordt gekeken naar de gezamenlijke bijdrage van de socio-economische factoren (5.3.2) en politieke factoren (5.3.3). Op deze manier wordt er toegewerkt naar de analyse van het volledige conceptuele model (5.3.4).

5.3.1 Individuele factoren

Voorafgaand aan het behandelen van de socio-economische en politieke modellen wordt voor de volledigheid gekeken naar de individuele bijdrage van de socio-economische en politieke factoren in binomiale logistische regressieanalyse. Hierbij wordt tegelijkertijd gekeken naar eventuele invloed van de controlevariabelen. De resultaten van deze analyse zijn weergegeven in Appendix A.8.

In tabel A.8.1 is de invloed van elk van de socio-economische factoren te zien op regionale autoriteit. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de factor sociaal kapitaal en de variabele civiele medewerking omdat laatstgenoemde mogelijk individuele invloed uitoefent op regionale autoriteit. De analyse zonder controlevariabelen laat zien dat alleen een groei in de bevolkingsomvang (*populatie*) en een stijging in de afwijking van het regionale inkomen ten opzichte van het landelijk inkomen (*ongelijkheid*) bijdragen aan een versterking in regionale autoriteit ($p < .05$). Wanneer er rekening wordt gehouden met de grootte van een land (*gebied*) en de mate van etnische verschillen (*identiteit*) verliest de socio-economische factor *ongelijkheid* haar significantie.

Tabel A.8.2 toont de bijdrage van elk van de politieke factoren, zonder en met controlevariabelen, in binomiale logistische regressieanalyse. Zonder controlevariabelen hebben landen die het EU lidmaatschap hebben aangevraagd (*EU toelating*) en landen waarin er sprake is van een stijging in de representatie van *regionale politieke partijen* in het nationale parlement, een grotere kans op een versterking in regionale autoriteit. Gecontroleerd voor de omvang van een land (*gebied*) en de mate van etnische verschillen (*identiteit*) zijn dit alleen de landen in het *EU toelatingproces*.

De conclusies uit de analyse van de individuele factoren zijn drievoudig. Ten eerste kan geconcludeerd worden dat de socio-economische factor *populatie* en de politieke factor *EU toelating* tot nu toe het sterkst zijn in het verklaren van een versterking in regionale autoriteit. Ten tweede is te zien dat de mate waarin mensen over kiesrecht beschikken (als onderdeel van *democratie*), landen een verplichting tot stemmen hanteren (onderdeel van *politieke cultuur*) en een verandering in de mate waarin mensen meewerken met overheid (de variabele civiele medewerking) weinig tot geen effect hebben. Indien de insignificantie van deze variabelen aanhoudt bij de analyse van de socio-economische, politieke en volledige modellen worden zij als eersten verwijderd. Tot slot blijkt uit de analyse van de individuele factoren zonder en met controlevariabelen dat de grote van een land (*gebied*) en de mate van etnische verschillen (*identiteit*) zowel bij de socio-economische als politieke factoren bijna altijd een significant effect hebben. Om deze reden wordt in het vervolg van de analyse ook rekening gehouden met deze controlevariabelen.

5.3.2 Socio-economische modellen

In tabel A.9 (Appendix A.9) wordt de analysestrategie van parsimoniteit (zie paragraaf 5.1) toegepast op de socio-economische modellen. Zij geven de gezamenlijke invloed van de socio-economische factoren weer op de afhankelijke variabele *verandering in regionale autoriteit*.

Uit tabel A.9 blijkt ten eerste dat de mate waarin er een verandering in de culturele en sociale samenhang van een land plaatsvindt (*sociaal kapitaal*) en een verandering in de mate waarin burgers meewerken met de overheid (*civiele medewerking*) geen significant effect hebben op de verandering van regionale autoriteit. Dit is overeenkomstig de analyse van de individuele factoren. Daarnaast hebben een verandering in de mate van *verstedelijking*, regionale *ongelijkheid* en gemiddelde *welvaart* van een land ook geen significant effect op de verandering van regionale autoriteit. De genoemde factoren zijn respectievelijk verwijderd in Model 1 tot en met 6. Model 6 bevat het laagste aantal voorspellende factoren met de grootste verklaringskracht. Slechts één socio-economische factor in dit model heeft een significante invloed op de verandering van regionale autoriteit, een verandering in de bevolkingsomvang (*populatie*). Daarnaast heeft de mate waarin er etnische verschillen bestaan in een land (*identiteit*) tevens een significante invloed op de

verandering van regionale autoriteit. De omvang van een land (*gebied*) en de *subsidies van de Europese Unie* aan het middenbestuur hebben geen significante invloed op de verandering van regionale autoriteit in het uiteindelijke model.

5.3.3 Politieke modellen

In appendix A.10 wordt de analysestrategie van parsimoniteit toegepast op de politieke factoren. Tabel A.10 bevestigt de bevindingen van de analyse van de individuele factoren (paragraaf 5.3.1): zowel een stemplicht bij parlementaire verkiezingen (onderdeel van *politieke cultuur*) als de mate waarin mensen over kiesrecht beschikken (onderdeel van *democratie*) hebben geen consequenties voor regionale autoriteit. Deze variabelen zijn daarom verwijderd in model 2 & 3. Model 3 is het meest eenvoudige model met de hoogste verklaringskracht. Bij verwijdering van één van insignificante factoren van dit model (*politieke cultuur*, *regionale politieke partijen* of *identiteit*) neemt de verklaringskracht van het model aanzienlijk af (model 4A t/m 4C).

In het uiteindelijke politieke model hebben landen die het *EU lidmaatschap* hebben verkregen een significant hogere kans op een versterking in regionale autoriteit dan non-EU landen. Hetzelfde geldt voor landen die zich bevinden in het *EU toelatingsproces*. Een grotere mate van *democratie* (PolityIV) in een land zorgt voor een hogere kans op het gelijk blijven van regionale autoriteit. Dit staat haaks op hypothese 2C, waarbij wordt verondersteld dat een grotere mate van democratie een sterkere regionale autoriteit veroorzaakt. Een verklaring hiervoor kan zijn dat *democratie* sterker ten voordele is van burgers die roepen om lokale autonomie in plaats van regionale autonomie. Tot slot laat het model zien dat de omvang van een land (*gebied*) een positieve significante bijdrage heeft aan de kans op een versterking in autoriteit.

Door de op parsimoniteit gebaseerde socio-economische en politieke modellen met elkaar te vergelijken kunnen er voorlopige conclusies worden getrokken over de verhouding tussen socio-economische factoren en politieke factoren. Op basis van deze vergelijking kan worden gezien dat politieke factoren zorgen voor een hogere kans op versterking in regionale autoriteit dan de socio-economische factoren. Het socio-economische model (model 6) heeft een X^2 model van 30.418, een Cox & Snell R^2 van .019 en een Nagelkerke R^2 van .053. Dit is beduidend lager dan het politieke model (model 3) met een X^2 model van 36.895, een Cox & Snell R^2 van .024 en een Nagelkerke R^2 van .067. Daarnaast heeft in het socio-economische model alleen een stijging in het inwonersaantal (*populatie*) een significant positief effect. Bij het politieke model hebben landen die toegelaten worden tot de *EU*, landen die het *EU toelatingsproces* ingaan en landen met een stijging in de mate van *democratie* een positief effect op regionale autoriteit. Dit betreft echter een voorlopige conclusie, welke nog moet worden bevestigd bij het analyseren van het volledige model.

5.3.4 Volledige modellen

De analyse van de gezamenlijke invloed van de socio-economische en politieke factoren op een verandering in regionale autoriteit is weergegeven in appendix A.11, tabel A.11. De analyse bevestigt de eerdere conclusies met betrekking tot de insignificantie van de variabelen *sociaal kapitaal*, *civiele medewerking*, *stemplicht* en *kiesrecht*. Zij zijn daarom respectievelijk verwijderd in Model 2 tot en met Model 5. Daarnaast is te zien dat een verandering de mate van regionale *ongelijkheid* en *verstedelijking* geen significante invloed heeft op de verandering van regionale autoriteit (Model 6 & 7). Dezelfde conclusie geldt voor een verandering in de gemiddelde *welvaart* van burgers, de aanwezigheid van

regionale politieke partijen in het nationale parlement, *EU subsidies* aan het middenbestuur en de *politieke cultuur* van burgers (Model 8 tot en met 11).

Model 11 is het meest eenvoudige model met de hoogste verklaringskracht. In model 11 wordt er rekening gehouden met de omvang van een land (*gebied*) en de mate van etnische verschillen (*identiteit*), waarvan alleen laatstgenoemde een significante invloed heeft. Hoe groter de etnische verschillen in een land zijn, hoe groter de kans is op een versterking in regionale autoriteit. Daarnaast is te zien dat de socio-economische factor *populatie*, een stijging in het inwonersaantal, voor een bijna significante versterking van regionale autoriteit zorgt. Wat betreft de politieke factoren is te zien dat wanneer een land *EU lid* wordt of het *EU toelatingsproces* ingaat dit een hogere kans op versterking van regionale autoriteit oplevert dan wanneer hier geen sprake van is. Grotere mogelijkheden voor burgers om te participeren in het politieke proces (*democratie*) leiden eerder tot het gelijk blijven van regionale autoriteit.

De analyse van het volledige model bevestigt de eerdere (voorlopige) conclusie dat politieke factoren meer effect hebben op regionale autoriteit dan de socio-economische factoren. Daarnaast komen de factoren met een significante bijdrage in model 11 overeen met de resultaten van de analyse van de socio-economische en politieke modellen.

Wat opvalt aan de volledige modellen is de relatief grote waarde van de constante. Bij het beschrijven van de statistische methode van logistische regressie in paragraaf 4.1 is in figuur A.2 (Appendix A.2) de logistische functie weergegeven. In het figuur is te zien dat logistische functie rond (-4) asymptotisch wordt. De waarden van de constante in de volledige modellen zijn echter aanzienlijk groter dan -4 (na verwijdering van de factor *sociaal kapitaal* en de variabele civiele medewerking). Zo bedraagt de constante in het uiteindelijke model (model 11) -8.309 . Dit wijst erop dat het model mogelijk wordt beïnvloed door de verhouding tussen het aantal uitkomsten van *gelijk blijven* en *versterking in regionale autoriteit*. Het aantal cases van deze twee verschillende uitkomsten bedraagt respectievelijk 1422 en 89. Een mogelijke consequentie van deze lage constante is dat de significantie van factoren wordt onderschat. Dit kan betekenen dat de standaarderror (SE) van de factoren *gebied* ($p=.067$) en *populatie* ($p=.056$) wordt overschat en zij wel een significante invloed hebben op regionale autoriteit.

In tabel 3 wordt nadere informatie gegeven over het uiteindelijke volledige model (Model 11). Hierbij is de kans berekend dat een bepaalde factor zorgt voor een versterking in regionale autoriteit: $P(Y)$. De kans per factor is berekend na een verandering van de betreffende factor met één eenheid, terwijl de resterende factoren gelijk blijven (voor de exacte berekening wordt verwezen naar Appendix A.12). $\Delta P(Y)$ geeft het verschil in kans aan ten opzichte van de basiskans waarbij alle factoren gelijk blijven, weergegeven als $P(Y)$ van de constante ($=.027$).

De $\Delta P(Y)$ waarden zijn tevens weergegeven in het nieuwe model voor verandering in regionale autoriteit (figuur 4). Hieruit volgen een aantal concrete conclusies voor de onafhankelijke verklaringskracht van de factoren. Wat betreft de politieke factoren is er sprake van een verhoging in kans dat de regionale autoriteit toeneemt met 6.1%, indien een land het *toelatingsproces* tot de Europese Unie ingaat. Op het moment dat een land officieel *EU lid* wordt zorgt dit voor een verhoging van de kans op versterking van regionale autoriteit met 2.2%. Tot slot is te zien dat, indien een land *democratischer* wordt (bijvoorbeeld door meer inspraakmogelijkheden voor burgers) dit leidt tot een verlaging in de kans op een stijging van regionale autoriteit met 0.3%. Voor de socio-economische factoren geldt dat een stijging van het aantal inwoners (*populatie*) zorgt voor een bijna significante stijging van de

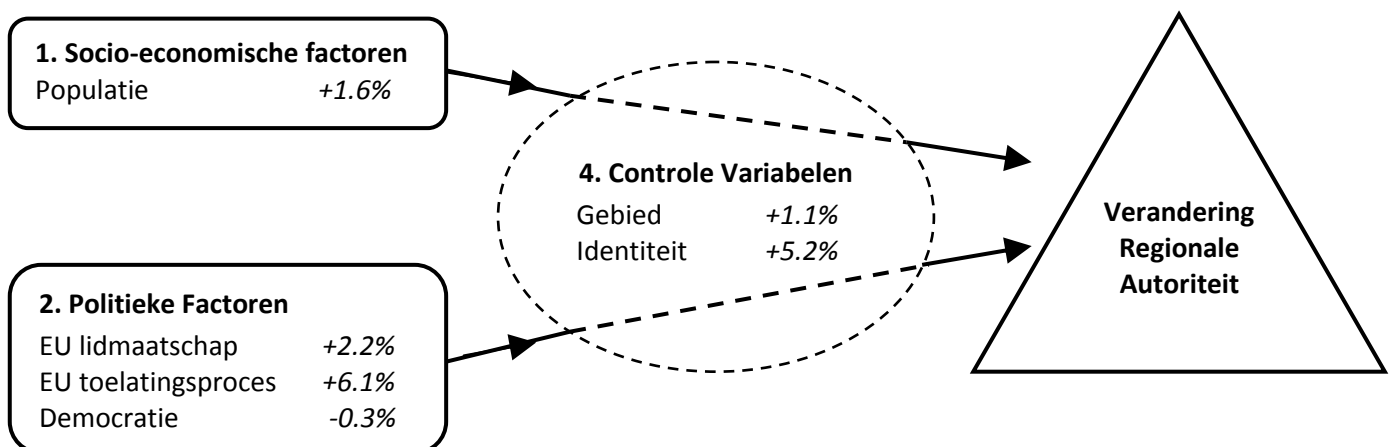
kans op een versterking in regionale autoriteit met 1.6%. Tot slot zijn er controlevariabelen die een significante invloed uitoefenen op regionale autoriteit. Vanwege het feit dat zij niet veranderen gelden hier andere conclusies. Zo heeft een land met een in vergelijking grotere oppervlakte (*gebied*) een hogere kans (1.1%) op een versterking in regionale autoriteit. Tot slot laat de factor *identiteit* zien dat, wanneer er in hoge mate etnische verschillen zijn in een land, dit land een 5.2% hogere kans heeft op een versterking in regionale autoriteit.

Naast de onafhankelijke kracht van de voorspellende variabelen geeft de over het algemeen lage waarde van $P(Y)$ ook aan dat er ook nog veel onverklaarde verandering in regionale autoriteit is. Dit is overeenkomstig de lage waarden van Cox & Snell en Nagelkerke's R^2 , respectievelijk .025 & .068. Dit geeft aan dat structurele factoren maar een beperkt deel van de kans op versterking in regionale autoriteit kunnen verklaren.

Tabel 3: Definitieve model inclusief $P(Y)$ & $\Delta P(Y)$.

	$P(Y)^*$	$\Delta P(Y)^*$	B	SD	Sig.
Constante	.029	-	-6.891	1.651	.000
Gebied	.040	+ .011	.362	.206	.078
Identiteit	.081	+ .052	1.099	.518	.034
Populatie	.045	+ .016	.474	.263	.071
EU lidmaatschap	.051	+ .022	.607	.301	.044
EU toelating	.100	+ .061	1.333	.330	.000
Democratie	.026	- .003	-.080	.038	.034

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b) en Paxton et al. (2003). **Dikgedrukt:** $p < .05$. *Voor de berekening van deze waarden zie Appendix A.12. De waarden zijn afgerond op 3 decimalen achter de komma.

Figuur 4: Conceptueel model van structurele factoren op basis van het principe van parsimonieit*

*De factoren *populatie* en *gebied* zijn inbegrepen vanwege hun bijna significante invloed op regionale autoriteit.

5.4 Residuen & assumpties

Hieronder worden de residuen van het uiteindelijke model bestudeerd (5.4.1) en wordt nagegaan of het optimale model voldoet aan de onderliggende assumpties van binomiale logistische regressieanalyse (5.4.2).

5.4.1 Residuen

Met betrekking tot de residuen is als eerste gekeken naar outliers, oftewel de uitkomsten van Y (*verandering in regionale autoriteit*) die niet goed worden voorspeld door het optimale model (Field, 2013, p. 403-409). Om te zien of dergelijke outliers aanwezig zijn, is gekeken naar de verdeling van de gestandaardiseerde residuen, de z-scores. Door middel van een plotgrafiek (figuur A.13, Appendix A.13) met de uitkomst *verandering in regionale autoriteit* op de Y-as en de z-scores of de X-as, is te zien dat alle cases met de uitkomst *gelijk blijven van regionale autoriteit* een z-score lager dan (-2) hebben. Daarentegen hebben bijna alle cases met de uitkomst *versterking in regionale autoriteit* een z-score hoger dan 2. Het betreft hier 78 van de 89 uitkomsten van *versterking*. Dit wijst erop dat het model de uitkomst *gelijk blijven van regionale autoriteit* goed kan voorspellen maar *versterking* niet.

Verder inzicht in deze resultaten is verkregen door een vergelijking van de geobserveerde waarden van verandering in regionale autoriteit (Y) met de voorspelde waarden, weergegeven in tabel A.13.1. De tabel wijst uit dat het model alleen de uitkomsten van *gelijk blijven van regionale autoriteit* goed voorspelt en de *versterkingen* niet. Deze resultaten komen overeen met de z-scores van de uitkomst *versterking* en het eerder besproken feit dat de lage constante mogelijk uitwijst dat het model bevoordeeld is in de richting van de uitkomst *gelijk blijven*. Dit geeft aan dat er te weinig uitkomsten van *versterking in regionale autoriteit* zijn om een volledig betrouwbare voorspelling te doen. Echter, er is wel sprake van een verbetering in vergelijking met het basismodel (met alleen de constante) aangegeven door de stijging in verklaringskracht (X^2 model). De significantie van de verschillende onafhankelijke variabelen wijst er bovendien op dat deze factoren bijdragen aan *versterking van regionale autoriteit*.

Naast outliers is ook gekeken of cases bovenmatige invloed uitoefenen op het model. Hiermee kan worden bepaald of het model stabiel is over de gehele steekproef of dat bèta coëfficiënten worden beïnvloed door bepaalde land-jaar combinaties (cases). Om te bepalen welke cases bovenmatige invloed uitoefenen is gebruik gemaakt van de statistieken Cook's afstand, leverage waarden en DFBeta waarden (Field, 2013, pp. 973-974).

De resultaten hiervan zijn te zien in tabel A.13.2 (Appendix 13). Alle waarden van Cook's afstand blijven ruim onder de 1, waaruit blijkt dat er geen individuele cases zijn met een bovenmatige invloed op het model (Field, 2013, pp. 405-409). Tevens toont de tabel de DFBeta waarden voor de constante en elk van de inbegrepen variabelen. Uit de maximale DFBeta waarden blijkt dat de variabelen geen van allen een bovenmatige invloed uitoefenen op het model (vereiste < 1). Tot slot geeft de tabel de leverage waarden weer, waarmee kan worden nagegaan welke invloed de geobserveerde waarde van de uitkomst heeft op de voorspelde waarden van de uitkomst. Leverage waarden hoger dan drie keer de gemiddelde waarde hebben een bovenmatige invloed ($= .016$). Er is een aantal cases dat het gemiddelde overschrijdt (maximum $= .050$). Cases met een hoge leverage waarde hebben echter niet per definitie grote invloed op de bèta coëfficiënten (Field, 2013, p. 406). Daarnaast maken de leverage waarden onderdeel uit van de berekening van Cook's afstand en deze voldoet aan gestelde eisen (Statsoft, 2013, pp. 20-21). Vanwege het feit dat zowel de waarden van

Cook's afstand als de DFBeta's geen problemen uitwijzen is de verwachting dat er geen cases zijn die het model bovenmatig beïnvloeden.

5.4.2 Assumpties

Hieronder wordt nagegaan of het optimale model voldoet aan de onderliggende assumpties van binomiale logistische regressieanalyse. Er wordt hierbij nagegaan of er sprake is van (1) incomplete informatie, (2) complete separatie en (3) multicollineariteit.

Incomplete informatie verhindert een robuuste voorspelling van de uitkomst omdat er niet genoeg informatie is voor een robuuste voorspelling. Grote standaard errors zijn een teken van incomplete informatie van variabelen (Field, 2013, p. 951). Terugkijkend naar het volledige model zijn er geen bèta coëfficiënten te zien met onredelijk grote standaard errors: zij zijn allemaal bijna gelijk aan de helft van de waarde van de bèta coëfficiënt of aanzienlijk lager. Dit wijst erop dat er geen sprake is van incomplete informatie.

Een tweede situatie waarbij een logistische regressie problemen heeft is wanneer één variabele of een combinatie van variabelen de uitkomst perfect kan voorspellen. Dit wordt complete separatie genoemd (Field, 2013, p. 951). Aan de hand van de pseudo R^2 van Nagelkerke en Cox & Snell van het volledige model is te zien dat er nog veel onvoorspelde informatie is: de maximum waarde van pseudo R^2 is 1. Hieruit valt af te leiden dat geen van de variabelen de uitkomst perfect voorspelt. Bij dit model is daarmee geen sprake van complete separatie.

Tot slot is er, in aanvulling op paragraaf 5.2, gekeken naar mogelijke multicollineariteit aan de hand van tolerantie en VIF waarden (Tabel A.13.3). De tolerantie waarden hebben allemaal een aanzienlijk hogere waarde dan .2 en vormen daarmee geen probleem (Field, 2013, p. 428). Daarnaast bevinden de VIF waarden zich allemaal ruim onder de 10 en de gemiddelde VIF waarde is 1.482. Het model voldoet daarmee aan de assumptie van multicollineariteit.

5.5 Resultaten in vergelijking met voorgaand onderzoek

Hieronder worden de resultaten uit de binomiale logistische regressieanalyse van het volledige model vergeleken met bevindingen uit eerder empirisch onderzoek naar de invloed van factoren op (delen van) regionale autoriteit.

Socio-economische factoren

De statistische analyse ontkracht *hypothese 1A: indien een middenbestuur een stijging in subsidies van Europese Unie geniet, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit*. Deze conclusie komt overeen met de bevinding van Marks et al. (1996) dat EU subsidies geen effect hebben op de mobilisatie van middenbesturen richting Brussel. Het onderzoek door Schakel (2010, pp. 17-18) geeft deels een bevestiging van het veronderstelde verband: hij vindt een positief verband tussen EU subsidies en de beleidsomvang van de regionale bestuurslaag. De resultaten van dit onderzoek suggereren daarmee dat EU subsidies wellicht invloed hebben op een deel van autoriteit (beleidsomvang) maar niet het geheel.

In eerder onderzoek is *hypothese 1B: indien er in een land een groei in sociaal kapitaal plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit*, deels bevestigd. Putnam (1999) en Knack (1999) vinden beide een sterke positieve relatie tussen de mate van sociale en culturele samenhang in de samenleving en bestuursprestaties. Bestuursprestaties zijn echter niet hetzelfde als de autoriteit van het bestuur. Dit onderzoek vindt geen verband tussen een stijging in *sociaal kapitaal* en regionale autoriteit en wekt daarmee de suggestie

dat sociaal kapitaal een beperkte invloed heeft op het bestuur: alleen op de prestaties maar niet op de autoriteit. Echter, vanwege het omzetten van meerdere variabelen (vertrouwen, groepslidmaatschap en religie) in een factor, kan dit resultaat niet worden gegeneraliseerd (zie paragraaf 5.2).

De binomiale logistische regressie wijst erop dat *hypothese 1C: indien er een stijging in de welvaart van een land plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit* onjuist is. Hooghe & Marks (2013a, p. 191) vonden een significant positief effect van *welvaart* op regionale autoriteit. Zij hebben daarbij geen onderscheid gemaakt tussen in hoeverre welvaart invloed heeft op de mate van autoriteit waarover een middenbestuur al beschikt en de verandering van deze autoriteit. De resultaten van dit onderzoek suggereren daarmee dat de gemiddelde *welvaart* alleen invloed heeft op de hoeveelheid autoriteit waarover een middenbestuur beschikt, maar niet op in hoeverre deze autoriteit verandert.

Met betrekking tot *hypothese 1D: indien de populatie in een land groeit, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit* geeft de analyse een verdeeld beeld. Een stijging in het inwonersaantal heeft een bijna significante bijdrage aan de versterking van regionale autoriteit. In het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a) vertoont de factor *populatie* de sterkste en meeste robuuste positieve relatie met regionale autoriteit. Om deze reden wordt aangenomen dat de bevolkingsomvang een significante bijdrage levert aan de verandering van de autoriteit van het middenbestuur.

Met betrekking tot *hypothese 1E: indien er een toename in verstedelijking in een land plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit* is geen eerder onderzoek gevonden waarbij dit verband statistisch is getoetst. De binomiale logistische regressie wijst uit dat een verandering in de mate van *verstedelijking* geen invloed heeft op de autoriteit van het middenbestuur. De resultaten met betrekking tot *hypothese 1F: indien een regio in de loop der tijd naar verhouding rijker wordt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit*, komen overeen met het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p.191). Hierbij is ook geen significant effect gevonden. Het onderzoek bevestigt daarmee de conclusie dat regionale ongelijkheid geen invloed heeft op (de verandering van) regionale autoriteit.

Politieke factoren

De conclusie dat *indien een land lid wordt van de Europese Unie dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt (Hypothese 2A)* komt niet overeen met eerder onderzoek. Schakel (2010, pp. 16-18) vindt geen effect van EU lidmaatschap op de mate van beleidsvoorziening door de regionale bestuurslaag, een onderdeel van regionale autoriteit. Dit onderzoek suggereert daarmee dat er wel degelijk een positieve invloed is van het EU lidmaatschap op regionale autoriteit als geheel.

De meest robuuste conclusie van dit onderzoek betreft de bevestiging van *hypothese 2B: indien een land het toelatingsproces tot de Europese Unie ingaat, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit*. Er is geen eerder onderzoek gevonden waarin deze relatie statistisch is onderzocht. In tabel A.11 kan worden gezien dat het *EU toelatingsproces* de meest consistente significante positieve relatie vertoont van alle factoren (de factor is significant vanaf model 2).

De logistische regressieanalyse wijst daarnaast op het tegenovergestelde van *hypothese 2C: indien een land democratischer wordt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit*. De mate van *democratie* in een land heeft in dit onderzoek juist een negatieve invloed op regionale autoriteit, zij blijft daardoor eerder gelijk. Wellicht kan dit worden verklaard doordat *democratie* ook de mogelijkheden voor lokale autonomie

bevordert. De bevindingen met betrekking tot *democratie* uit eerder onderzoek zijn wisselend. Schakel (2010, p. 17) geeft aan dat democratie gecentraliseerde beleidsvoorziening stimuleert (de nationale en regionale bestuurslaag). Het leidt daarentegen tot minder beleidsvoorziening door de lokale en regionale laag. Hooghe & Marks (2013a, p. 191) vinden wel een significant positief effect van democratie op regionale autoriteit. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen welk effect de mate van *democratie* in een land daadwerkelijk heeft.

De bevindingen met betrekking tot *hypothese 2D: indien burgers in toenemende mate participeren in het politieke proces veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit* staan haaks op eerder getrokken conclusies door Putnam et al. (1983). Zij vinden een positief effect van *politieke cultuur* op institutionele prestaties. Ook hier geldt dat institutionele prestaties niet overeenkomen met de autoriteit van een bestuur. Dit wekt de suggestie dat politieke participatie, net zoals sociaal kapitaal, een beperkte invloed heeft op regionale autoriteit.

Tot slot wijst de binomiale logistische regressie erop dat *hypothese 2E: indien regionale politieke partijen in toenemende mate politiek actief worden veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit* niet opgaat. Deze bevinding komt niet overeen met het onderzoek van Schakel (2010) en Hooghe & Marks (2013a). Schakel (2010) vindt een sterk positief effect van regionale politieke partijen op de beleidsomvang en Hooghe & Marks (2013a) op de autoriteit van het middenbestuur. Zoals eerder benoemd onderzoekt de laatstgenoemde studie de invloed van factoren op de basishoeveelheid aan autoriteit waarover een middenbestuur beschikt én in hoeverre deze autoriteit verandert. Dit onderzoek suggereert daarmee dat de aanwezigheid van *regionale politieke partijen* in het parlement wel invloed heeft op de bestaande hoeveelheid autoriteit van een middenbestuur maar niet op in hoeverre deze autoriteit verandert.

Controle variabelen

De resultaten van de binomiale logistische regressie geven een verdeeld beeld met betrekking tot *hypothese 3A: grotere landen hebben een hogere kans op versterking in regionale autoriteit*. Het bijna significante effect van *gebied* in de binomiale logistische regressieanalyse staat haaks op het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p.192). Zij vinden geen significant effect van de omvang van een land op de autoriteit van het middenbestuur. Het effect van *gebied* op de verandering van regionale autoriteit is daardoor onzeker.

Hypothese 3B: landen met een sterke regionale identiteit hebben een hogere kans op versterking in regionale autoriteit wordt bevestigd door de statistische analyse. Dit resultaat komt overeen met eerder onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p. 191) en Schakel (2010, p. 15). Beide onderzoeken vinden een sterk positief effect van *identiteit* op regionale autoriteit. Hiermee worden de conclusies met betrekking tot *identiteit* verder bevestigd.

5.6 Reflectie & conclusie

Uit de binomiale logistische regressieanalyse blijkt dat de factoren *identiteit*, *EU lidmaatschap*, *EU toelatingsproces* en *democratie* de meest significante bijdrage leveren aan een versterking van regionale autoriteit. De statistische analyse geeft ook aanwijzingen dat de factoren *gebied* en *populatie* invloed uitoefenen op de autoriteit van het middenbestuur. Hieruit blijkt dat de politieke factoren, in deze steekproef, belangrijker zijn in het voorspellen van de uitkomst dan de socio-economische factoren. Daarnaast is gebleken dat structurele

factoren slechts een deel van de verandering in regionale autoriteit kunnen verklaren, met als sterkste verklaring het toetreden van een land tot het *EU toelatingsproces*.

Bij deze conclusies dienen kanttekeningen te worden gezet, zoals is gebleken bij het analyseren van de residuen van logistische regressie. De sterk negatieve waarde van de constante wijst uit dat het model mogelijk bevooroordeeld is door het hoge aantal cases met de uitkomst *gelijk van regionale autoriteit*. Verdere bevestiging hiervan is te zien in het feit dat bijna alle uitkomsten van *versterking in regionale autoriteit* door het model worden opgevat als outliers en dat het model alleen de uitkomsten *gelijk blijven van regionale autoriteit* correct voorspelt. Hieruit is te concluderen dat het model niet genoeg data bevat over *versterking in regionale autoriteit* om volledig betrouwbare voorspellingen te doen. Het gebruiken van het model geeft echter wel een stijging in de verklaringskracht ten opzichte van het model zonder socio-economische en politieke factoren. Daarnaast behalen meerdere factoren een significant niveau van verklaring. Het model wijst daarmee wel op bepaalde conclusies voor verandering in regionale autoriteit.

De robuustheid van het model is aangetoond door de controle voor invloedrijke cases: er zijn geen individuele cases zijn met bovenmatige invloed op het model of de bèta coëfficiënten. Met betrekking tot de onderliggende assumpties van logistische regressie kan daarnaast worden geconcludeerd dat het model voldoet aan de eisen. Er is geen sprake van de aan logistische regressie gerelateerde problemen van incomplete informatie en complete separatie. Daarnaast voldoet het model aan de assumptie van multicollineariteit.

De hierboven geschetste conclusies en kanttekeningen krijgen vervolg in hoofdstuk zes waarbij er middels kwalitatieve analyse triangulatie van de uitkomsten plaatsvindt, verdieping van de veronderstelde verbanden en inventarisatie van de factoren voor vervolgonderzoek.

6. Kwalitatieve analyse

6.1 Inleiding

In de kwantitatieve analyse is de invloed van elk van de factoren op verandering van regionale autoriteit geanalyseerd. De resultaten van deze analyse zijn naar verschillende hoogleraren en universitaire docenten verstuurd met een drietal vragen: (1) of zij de uitkomsten van de analyse herkennen (triangulatie), (2) of zij de correlaties tussen de significante factoren en regionale autoriteit kunnen verklaren (verdieping) en (3) welke factoren zij zouden meenemen in een vervolgonderzoek. Deze vragen worden respectievelijk behandeld in de paragrafen 6.2, 6.3 en 6.4. In paragraaf 6.5 komen de overige opmerkingen van de respondenten aan bod, in de vorm van twee kanttekeningen op het methodologisch kader. In appendix A.3, A.4 en A.5 zijn respectievelijk het interview (per e-mail), de reacties (inclusief naam, discipline en affiniteit van de respondent) en de topiclijst opgenomen. De reacties van de respondenten zijn hieronder verwerkt.

Voorafgaand aan het bespreken van deze reacties is het van belang te benoemen dat de kwalitatieve analyse bedoeld is als een aanvullende analyse op het kwantitatieve deel. De kwantitatieve analyse is de hoofdanalyse van dit onderzoek. Het doel van de kwalitatieve analyse is de resultaten van het kwantitatieve deel nader te bestuderen, de resultaten te controleren en waar nodig kanttekeningen te plaatsen.

6.2 Triangulatie

Een eerste belangrijke conclusie die volgt uit de aanvullende kwalitatieve analyse is dat het merendeel van de respondenten de uitkomsten van kwantitatieve analyse herkent. Zowel Dr. M. Brusis, Prof. Dr. L. Hooghe als Dr. P.J. Zwaan (Appendix A.4.2, A.4.3, A.4.5) herkennen de uitkomsten van de analyse. Prof. Dr. L. Hooghe geeft daarbij aan dat de resultaten in lijn zijn met eerdere onderzoek naar regionale autoriteit. Dit komt overeen met de vergelijking van de uitkomsten van de kwantitatieve analyse met voorgaand empirisch onderzoek, besproken in paragraaf 5.5. Met deze reacties worden de resultaten van de analyse verder bevestigd. Een belangrijke kanttekening wordt geschetst door Dr. P.J. Zwaan (A.4.5). Hij geeft aan dat hij de geschetste ontwikkelingen wel herkent maar dat de causale relaties voorzichtig dienen te worden geïnterpreteerd. Deze kanttekening komt terug bij de reacties op de verdiepingsvraag, welke worden besproken in de volgende paragraaf.

6.3 Verdieping

De reacties op de vraag 'kunt u de correlaties tussen de significante factoren en regionale autoriteit verklaren?' blijven over het algemeen bij korte beschrijvingen van de causale mechanismen.

De significantie van de factoren *gebied* (de omvang van een land) en *populatie* (verandering in de bevolkingsomvang) wordt door Dr. M. Brusis verklaard aan de hand van schaalvoordelen en functionele druk voor regionalisatie in grote landen (A.4.2). Daarnaast geeft hij aan dat regionale mobilisatie de significante invloed van *identiteit* (de mate van etnische verschillen) op verandering in regionale autoriteit kan verklaren. Met betrekking tot de significantie van *EU lidmaatschap* en *EU toelatingsproces* merkt hij op dat dit te verklaren is aan de hand van het causale mechanisme van Europeanisering. Dr. P.J. Zwaan geeft aan dat het significante effect van het *EU toelatingsproces* verband houdt met de eisen van de Europese Unie op het gebied van de rechtsstaat. Over het verband tussen een verandering

in de mate van *democratie* en verandering in regionale autoriteit worden geen opmerkingen gemaakt.

De verklaringen voor de significantie van de verschillende factoren komen daarmee grotendeels overeen met de redeneringen in het theoretisch kader. Tegelijkertijd blijven de beschrijvingen van de causale relaties op de oppervlakte: zij leveren geen nadere en duidelijkere verklaringen voor de gevonden correlaties. Ook dit is overeenkomstig het theoretisch kader, waar bij verschillende factoren is aangegeven dat de causale relatie onduidelijk is. Verder belang van het voorzichtig interpreteren van de causale relaties blijkt uit de door de respondenten geschetste kanttekeningen bij de correlatie tussen *EU lidmaatschap* en verandering in regionale autoriteit.

Met betrekking tot de veronderstelling dat *indien landen lid worden van de Europese Unie, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt (hypothese 2A)* merkt Dr. P.J. Zwaan (A.4.5) op dat er vaak wordt gesproken over het afnemende belang van de nationale staat vanwege Europeanisering en regionalisering. Hij beschrijft de veronderstelling dat de Europese Unie de vorming van regio's stimuleert door middel van structuurfondsen voor regionale ontwikkeling en het Comité van de Regio's. Dr. P.J. Zwaan is echter kritisch op de verwachting dat dit de regio kan versterken. Deze kritische houding wordt gedeeld door Dr. E. Mastenbroek (A.4.4). Zij geeft aan dat het causale verband tussen *EU lidmaatschap* en versterking van regionale autoriteit in Nederland niet heeft plaatsgevonden. In Nederland werd de autoriteit van het middenbestuur vergroot door een besluit tot decentralisatie van de nationale regering. Dit besluit kwam niet voort uit Europese verplichtingen maar had wel tot gevolg dat het middenbestuur onder andere Europese beleidsverantwoordelijkheden toebedeeld kreeg.

Met deze kanttekeningen worden de beperkingen in de conclusies van de kwantitatieve analyse geschetst. Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat *voor 42 democratieën* geldt dat er een verband is tussen de versterking van regionale autoriteit en het verkrijgen van EU lidmaatschap. Dr. E. Mastenbroek toont met het voorbeeld van Nederland aan dat dit causale verband per land kan verschillen. Het hoeft niet het geval te zijn, dat indien een regionaal bestuur zich gaat mobiliseren richting de EU (door bijvoorbeeld een rechtstreekse lobby bij de Europese Unie), zij meer autoriteit verkrijgt. In haar onderzoek naar de positie van provincies in Europese beleidsvorming (Mastenbroek, Zwaan & Liefferink, 2013, p. 11) worden verschillende motieven voor de decentralisatie in Nederland genoemd. Dit zijn onder andere het vergroten van de invloed van de kiezer op het beleid, bezuiniging en vermindering van de bureaucratie. Deze verschillende motieven tonen de complexe aard van een besluit tot decentralisatie. Het verkrijgen van het EU lidmaatschap of bijvoorbeeld een stijging in de bevolkingsomvang staan weliswaar in verband met een versterking in regionale autoriteit maar kunnen een versterking niet volledig verklaren. Dit is overeenkomstig de resultaten van de kwantitatieve analyse, waaruit blijkt dat structurele factoren slechts een deel van de kans op een versterking in autoriteit verklaren.

6.4 Factoren voor vervolgonderzoek

De reacties van de respondenten op de vraag 'welke factoren zou u meenemen in een vervolgonderzoek?' kunnen worden onderverdeeld in (1) factoren voor verder kwantitatief onderzoek en (2) factoren voor kwalitatief onderzoek.

Een factor voor verder kwantitatief onderzoek wordt aangegeven door Prof. Dr. M. Boogers (A.4.1). Hij geeft aan dat de daadwerkelijke verklaring voor het gevonden verband tussen de bevolkingsomvang (*populatie*) en regionale autoriteit ligt in het aantal lokale

besturen (gemeenten) in een regio. Hiervoor verwijst hij naar de Institutional Collective Action (ICA) theorie. Deze theorie verklaart de samenwerking tussen gemeenten aan de hand van de kosten en baten van de samenwerking (Boogers, 2013, pp. 14-16). De gemeenten zullen met elkaar gaan samenwerken om een regionaal probleem op te lossen als de baten hoger zijn dan de kosten. De ICA theorie veronderstelt dat het voornamelijk de kosten betreft van de overleggen en onderhandelingen tussen de overheden. 'Naarmate het meer moeite kost om overeenstemming te bereiken over een regionale voorziening, is de kans kleiner dat gemeenten zich hier gezamenlijk voor zullen inzetten' (Boogers, 2013, p. 14). Naarmate het aantal gemeenten in een regio hoger is, zullen de transactiekosten daarom toenemen. Om deze kosten terug te brengen wordt er een regionaal bestuur opgericht, voorspelt de ICA-theorie. Dit verband zou als volgt kunnen worden geëxpliciteerd: *indien er relatief veel gemeenten zijn, is de autoriteit van het middenbestuur relatief hoog*. Deze hypothese zou, rekening houdend met de omvang de bevolking (*populatie*), in verder kwantitatief onderzoek kunnen worden onderzocht aan de hand van de Regional Authority Index (Hooghe et al., 2010).

Naast deze suggestie geven zowel Prof. Dr. M. Boogers (A.4.1) als Dr. E. Mastenbroek (A.4.4.) aan dat het huidige onderzoek weinig aandacht heeft voor veranderende politieke factoren zoals besluitvorming. Hiermee wordt in grotere mate ingegaan op het tweede en derde deel van het argument voor de invloed van structurele factoren gepresenteerd in het theoretisch kader (3.2). In dit argument is verondersteld dat de invloed van structurele factoren afhankelijk is van de belangen en capaciteit van beleidselites en politieke actoren. Dr. E. Mastenbroek geeft aan dat aan de hand van deze politieke factoren (en factoren van economische krimp) er tendensen van decentralisatie en recentralisatie te zien zijn. Een concrete suggestie van Dr. E. Mastenbroek voor een veranderende politieke factor is de politieke samenstelling van regeringen. Indien er data beschikbaar zijn voor deze factor kan dit ook kwantitatief worden onderzocht aan de hand van de RAI. Een andere mogelijkheid is om de invloed van de politieke samenstelling van een regering en andere politieke veranderkundige factoren kwalitatief te onderzoeken bij een concrete casus van verandering in regionale autoriteit.

De suggesties voor veranderkundige factoren van Prof. Dr. M. Boogers (A.4.1) lenen zich meer voor een kwalitatieve benadering. Hij benoemt twee factoren uit zijn onderzoek (Boogers, 2013) waarvan regionale samenwerking afhankelijk is: (1) een regionale *sense of urgency* en (2) de kwaliteit van *regionaal leiderschap*. De eerste factor, een regionale *sense of urgency*, beschrijft de situatie wanneer een regio besef heeft van haar regionale problemen en ontwikkelingskansen (Boogers, 2013, pp. 26-28). De verwachting is dat hierdoor alle belanghebbenden zich gaan realiseren dat er actie moet worden ondernomen op regionaal niveau, wat leidt tot een sterkere regionale samenwerking. Een tweede factor die kan leiden tot een verbetering van de regionale samenwerking is kwalitatief goed *regionaal leiderschap* (Boogers, 2013, pp. 26-28). Vaak wordt een dergelijk leiderschap vervuld door de burgemeester van de grootste stad in een regio. Het advies van Prof. Dr. M. Boogers is om tevens iemand uit het bedrijfsleven aan te wijzen zodat er meer betrokkenheid is van maatschappelijke en economische partners. In een vervolgonderzoek zouden deze factoren kwalitatief kunnen worden onderzocht door te kijken naar de mate waarin lokale overheden, private en maatschappelijke partners samenwerken met een regionaal bestuur, hoe deze samenwerking vormt krijgt en wat de consequenties zijn voor (de autoriteit van) het middenbestuur.

6.5 Overige opmerkingen

Naast het beantwoorden van de drie vragen schetsten twee respondenten, Prof. Dr. L. Hooghe (A.4.3) en Dr. M. Brusis (A.4.2), kanttekeningen bij de gehanteerde methodologie. De opmerkingen geven aanleiding tot reflectie over de manier waarop onderzoek is gedaan en worden daarom hieronder besproken.

Prof. Dr. L. Hooghe (A.4.3) schetst kanttekeningen bij de binomiale logistische regressieanalyse en de transformatie van de afhankelijke variabele, de Regional Authority Index (Hooghe et al., 2010), van interval niveau naar nominaal niveau. Zij geeft aan dat het hanteren van een nominale verdeling het meetinstrument van de autoriteit van het middenbestuur vereenvoudigt. Zij stelt dat een dergelijk meetinstrument te simplistisch is om de gecompliceerde aard van regionale autoriteit te meten. Deze methodologische keuze kan volgens Prof. Dr. L. Hooghe de inhoudelijke conclusies van het onderzoek sterk beïnvloeden.

De geschetste kanttekening komt overeen met de constatering dat er te weinig cases van *versterking in regionale autoriteit* zijn inbegrepen om volledig betrouwbare voorspellingen te doen (zie paragraaf 5.2). Met een binomiale logistische regressieanalyse wordt de totaalscore van autoriteit van een middenbestuur en de mate waarin er verandering plaatsvindt (hoe ingrijpend de hervorming van het middenbestuur is) niet meegenomen. Echter, naast deze kanttekening geeft Prof. Dr. L. Hooghe (A.4.3) ook aan dat de resultaten van de kwantitatieve analyse overeenkomstig zijn met eerder onderzoek naar de Regional Authority Index. Daarmee kan geconcludeerd worden dat het vereenvoudigen van de RAI van een meetinstrument op interval niveau naar nominaal niveau geen onbetrouwbare conclusies oplevert.

Een tweede opmerking over de methodologie wordt gedaan door Dr. M. Brusis (A.4.2). Hij geeft aan dat het wenselijk is om een duidelijker onderscheid te creëren tussen niveau- en procesvariabelen bij de onafhankelijke en controle variabelen (Appendix A.4.2). Met niveauvariabelen doelt hij op variabelen die verschillen per land. Dit zijn variabelen zoals *gebied* en *identiteit* en wellicht ook de variabelen die relatief weinig veranderen zoals *sociaal kapitaal* en *EU lidmaatschap*.

In dit onderzoek is er een onderscheid gehanteerd tussen factoren die *niet* veranderen en factoren die *wel* veranderen (ook als er relatief weinig verandering plaatsvindt). Dit onderscheid is aangebracht door de veranderende factoren als onafhankelijke variabelen aan te merken en de niet veranderende variabelen als controle variabelen. Dit onderscheid leent zich echter niet volledig voor de kwantitatieve analyse omdat er onderzoek wordt gedaan naar de verandering van regionale autoriteit. De omvang van een land (*gebied*) en de etnische verschillen in een land (*identiteit*) zijn gelijkblijvende waarden en kunnen daarmee geen verandering veroorzaken. Om deze reden is verondersteld dat zij *de kans* op een versterking in regionale autoriteit vergroten. Deze veronderstelling wordt bevestigd in de kwantitatieve analyse, waaruit blijkt dat de factoren *gebied* en *identiteit* (bijna) significante invloed uitoefenen op de afhankelijke variabele. Het is daarmee wel degelijk van belang dat er is gecontroleerd voor de omvang van een land (*gebied*) en de etnische verschillen (*identiteit*).

De kanttekeningen van Prof. Dr. L. Hooghe en Dr. M. Brusis met betrekking tot het methodologisch kader zouden kunnen worden opgepakt in een volgend kwantitatief onderzoek, gezamenlijk met de in 6.4 voorgestelde kwantitatieve factoren, door een zwaardere analyse te doen. Hierbij zou, zoals aangeraden door Prof. Dr. L. Hooghe, de afhankelijke variabele op interval niveau kunnen worden gemeten. Hierdoor wordt meer

recht gedaan aan de gecompliceerde samenstelling van regionale autoriteit. Bovendien is daarmee de invloed van gelijkblijvende factoren zoals *gebied* en *identiteit* betrouwbaarder te meten. Verder zou er bij een dergelijke analyse onderscheid kunnen worden gemaakt tussen verschillende niveaus door middel van een multi-level analyse. Hierbij is het mogelijk om onderscheid te maken tussen de invloed van factoren die spelen op respectievelijk regionaal, nationaal en internationaal niveau. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de kanttekening van Dr. M. Brusis.

6.6 Conclusie

De aanvullende kwalitatieve analyse bevestigt de uitkomsten van de kwantitatieve analyse. Daarnaast is er een belangrijke kanttekening gezet met betrekking tot de gevonden correlaties. De significante factoren staan weliswaar in verband met de verandering van regionale autoriteit maar of zij de oorzaak hiervan zijn is niet met zekerheid te zeggen. Daarnaast vormt dit hoofdstuk met de bespreking van de mogelijkheden tot vervolgonderzoek tevens een opmaat naar de conclusie van dit onderzoek. Deze wordt in het volgende hoofdstuk gepresenteerd.

7. Conclusie

In dit hoofdstuk worden de conclusies van dit onderzoek besproken. In paragraaf 7.1 wordt elk van de deelvragen, geïntroduceerd in de inleiding, beantwoord. Op basis daarvan wordt in paragraaf 7.2 ingegaan op de vraag- en doelstelling van dit onderzoek. In 7.3 wordt de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek besproken in vergelijking met voorgaand onderzoek naar regionale autoriteit. Vervolgens worden er in 7.4 drie aanbevelingen gedaan tot vervolgonderzoek. Tot slot wordt er in paragraaf 7.5 gereflecteerd op het uitgevoerde onderzoek.

7.1 Deelvragen

De vraagstelling van dit onderzoek, beschreven in de inleiding, luidt als volgt: *in hoeverre wordt de verandering in autoriteit van middenbesturen beïnvloed door structurele socio-economische of politieke factoren in de periode van 1950 tot 2006?* Om antwoord te krijgen op deze vraagstelling zijn vier deelvragen geformuleerd.

Deelvraag 1. Wat is de autoriteit van het middenbestuur en vindt er verandering in haar autoriteit plaats?

De eerste deelvraag is beantwoord in het beleidskader door een definitie te geven van het middenbestuur, haar autoriteit en de ontwikkelingen te schetsen wat betreft verandering van regionale autoriteit. Het middenbestuur is gedefinieerd als ‘een coherente territoriale eenheid die zich bevindt tussen het lokale en nationale niveau met een capaciteit voor autoritatieve besluitvorming’ (Hooghe et al., 2010, p. 4) [eigen vertaling]. Daarnaast beperkt dit onderzoek zich tot de verandering in formele autoriteit van het middenbestuur. Dit is autoriteit uitgeoefend op basis van regelgeving opgenomen in de grondwet en andere wet- en regelgeving (Hooghe et al., 2010, p. 5). Tot slot is geconstateerd dat regionale autoriteit verandert. Sinds de jaren '70 is er in veel Westerse landen sprake van een opkomst van de regionale bestuurslaag doordat de nationale bestuurslaag haar bevoegdheden decentraliseert. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat decentralisatie niet per se tot een hogere *regionale* autoriteit leidt. Indien er voorkeur wordt gegeven aan het subsidiariteitsprincipe (decentraliseren naar de lokale overheid) kan het middenbestuur aan autoriteit verliezen.

Deelvraag 2. Wat zijn structurele oorzaken en welke structurele socio-economische en politieke factoren voor verandering in autoriteit worden er in de wetenschappelijke literatuur onderscheiden?

Deze vraag is beantwoord door in het theoretisch kader mogelijke structurele oorzaken van verandering in regionale autoriteit te identificeren. Structurele oorzaken zijn hierbij gedefinieerd als *geleidelijke of abrupte veranderingen in context met indirecte invloed op het middenbestuur waardoor deze verandering ondergaat*. Er is onderscheid gemaakt tussen twee categorieën van factoren: socio-economisch en politiek. In de eerste categorie is er verondersteld dat regionale autoriteit verandert door een verandering in (1) *EU subsidies* aan het middenbestuur, (2) de mate waarin de samenleving beschikt over *sociaal kapitaal*, (3) de *welvaart* in een land, (4) de bevolkingsomvang (*populatie*), (5) de mate van *verstedelijking* en (6) de mate van regionale *ongelijkheid*. Wat betreft structurele politieke factoren is verondersteld dat er een verandering van regionale autoriteit kan worden

veroorzaakt doordat (1) een land een *EU lidstaat* wordt, (2) een land het *toelatingsproces van de EU* ingaat of door een verandering in (3) de mate van *democratie*, (4) de mate waarin er sprake is *politieke participatie* en (5) de mate waarin *regionale politieke partijen* actief zijn. Daarnaast dient er hierbij gecontroleerd te worden voor de omvang een land (*gebied*) en de mate waarin er etnische verschillen bestaand in een land (*identiteit*).

Deelvraag 3. In hoeverre hebben structurele socio-economische en politieke factoren in de kwantitatieve analyse invloed op de verandering van de autoriteit van het middenbestuur en hoe staan de twee soorten structurele factoren tot elkaar in verhouding?

Om in een antwoord te voorzien op deelvraag drie zijn de hierboven benoemde factoren geoperationaliseerd en is hun invloed op verandering in regionale autoriteit geanalyseerd middels een binomiale logistische regressieanalyse. De resultaten van deze analyse zijn als volgt. Wat betreft politieke factoren is er sprake van een verhoging in kans dat de regionale autoriteit toeneemt met 6.1%, indien een land het *toelatingsproces* tot de Europese Unie ingaat. Op het moment dat een land officieel *EU lid* wordt zorgt dit voor een verhoging van de kans op versterking van regionale autoriteit met 2.2%. Daarnaast is te zien dat, indien een land *democratischer* wordt, dit leidt tot een verlaging in de kans op een stijging van regionale autoriteit met 0.3%. Voor de socio-economische factoren geldt dat alleen een stijging van het aantal inwoners (*populatie*) zorgt voor een stijging van de kans op een versterking in regionale autoriteit met 1.6%. Tot slot zijn er twee controle variabelen die een significante invloed uitoefenen op regionale autoriteit. Een land met een in vergelijking grotere oppervlakte (*gebied*) heeft een hogere kans (1.1%) op een versterking in regionale autoriteit. Ook geldt dat, wanneer er in hoge mate etnische verschillen zijn in een land (*identiteit*), dit land een 5.2% hogere kans heeft op een versterking in regionale autoriteit. De resterende factoren geïdentificeerd in het theoretisch kader hebben geen significante bijdrage. Deze resultaten laten zien dat de politieke factoren, in deze steekproef, meer invloed hebben op een verandering in regionale autoriteit dan de socio-economische factoren. Uit de beperkte stijgingen in kans en de lage verklaringskracht van het model blijkt tevens dat structurele oorzaken maar een deel van de verandering in regionale autoriteit kunnen verklaren.

Deelvraag 4. In hoeverre worden de uitkomsten van de kwantitatieve analyse ondersteund door de kwalitatieve analyse ?

De resultaten van de kwantitatieve analyse zijn nader bestudeerd aan de hand van een kwalitatieve analyse in de vorm van semi-gestructureerde interviews. De significantie van de hierboven benoemde factoren is daarbij bevestigd. De respondenten, verschillende hoogleraren en universitair docenten, hebben aangegeven de uitkomsten te herkennen en dat deze in lijn zijn meer eerder wetenschappelijk onderzoek. De respondenten kunnen de gevonden correlatie tussen de significante factoren en regionale autoriteit echter niet volledig verklaren. Hieruit blijkt dat de causale verbanden onzeker zijn. Een besluit wat leidt tot een verandering van regionale autoriteit is van complexe aard en of structurele factoren een dergelijke verandering daadwerkelijk veroorzaken is niet met zekerheid te zeggen. Daarnaast zijn aan de hand van de kwalitatieve analyse nieuwe factoren voor vervolgonderzoek geïdentificeerd. Een volgend onderzoek zou aandacht kunnen besteden aan de hoeveelheid lokale besturen in een regio en politieke veranderkundige factoren zoals

de politieke samenstelling van regeringen. Tot slot zijn er twee kanttekeningen gezet bij de gehanteerde methodologie. De binomiale logistische regressieanalyse kan niet volledig recht doen aan de complexe samenstelling van regionale autoriteit als afhankelijke variabele en het onderscheid tussen niveau- en procesvariabelen.

7.2 Vraag- & doelstelling

Vraagstelling: in hoeverre wordt de verandering in autoriteit van middenbesturen beïnvloed door structurele socio-economische of politieke factoren in de periode van 1950 tot 2006?

Het is mij niet onbekend, dat velen van meening zijn, dat de dingen dezer wereld zoodanig door de fortuin en door God worden bestuurd, dat de menschen met al hun verstand er niets aan kunnen veranderen . Daaruit zou men dan kunnen afleiden, dat men er zich niet to zeer het hoofd over moet breken ; men moet zich maar aan het lot overgeven. (Machiavelli, 1940, p. 204). [schuingedrukt toegevoegd].

Bovenstaand citaat van Machiavelli (1940, p. 204) kan worden gerelateerd aan de hoofdvraag van dit onderzoek. Het schetst een beeld van onmacht, waarbij politici en beleidselites geen enkele invloed hebben op gebeurtenissen. Indien dit beeld de waarheid zou beschrijven zou dit, in dit onderzoek, betekenen dat structurele socio-economische en politieke factoren de verandering in autoriteit van het middenbestuur bijna volledig kunnen verklaren. De actoren van het middenbestuur zouden in dat geval overgelaten zijn aan kans: verandering in factoren waarop zij geen of nauwelijks invloed kunnen uitoefenen. Machiavelli hield echter vast aan het geloof dat de mens een deel van haar lot zelf bepaald.

Daar men dan echter in tegenspraak komt met den vrijen wil, geloof ik, dat ik niet ver van de waarheid af ben als ik beweer, dat de helft van onze daden door het lot, de andere helft door ons zelf worden beheerscht. (Machiavelli, 1940, p. 204). [schuingedrukt toegevoegd].

De resultaten van dit onderzoek duiden erop dat Machiavelli's overtuiging, wat betreft regionale autoriteit, de waarheid is. Een verandering in de autoriteit van het middenbestuur in de periode van 1950-2006 blijkt maar deels beïnvloed te worden door structurele factoren. Sterker nog, de statistische analyse duidt erop dat meer dan de helft van de kans op een versterking in regionale autoriteit nog onverklaard is. Daarnaast wijst dit onderzoek erop dat structurele politieke factoren meer invloed uitoefenen op de verandering van regionale autoriteit dan socio-economische factoren.

Deze bevindingen passen bij de doelstelling van dit onderzoek: *het onderzoeken van de invloed van structurele socio-economische en politieke factoren op verandering in de autoriteit van het middenbestuur ten einde een beter begrip te krijgen van de autoriteit van het middenbestuur en waarom haar autoriteit verandert*. De implicatie van dit onderzoek voor de bestuurskunde, specifiek voor de verandering in autoriteit van regionaal bestuur, is namelijk dat contextuele verandering (structurele factoren) maar een beperkt deel van de verandering in de autoriteit van het regionale bestuur kunnen en weten te verklaren. Deze bevinding geeft aan dat er ruimte is voor politieke actoren en beleidselites om de autoriteit van het middenbestuur te beïnvloeden.

7.3 Relevantie in vergelijking met voorgaand onderzoek

Hieronder wordt de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek nader besproken door de conclusies voor elke structurele factor te vergelijken met conclusies uit ander recentelijk empirisch onderzoek.

Socio-economische factoren

In dit onderzoek is geconcludeerd dat een stijging in subsidies van Europese Unie geen versterking in regionale autoriteit veroorzaakt. Deze conclusie komt overeen met de bevinding van Marks et al. (1996) en deels met de bevindingen van Schakel (2010, pp. 17-18). EU subsidies hebben volgens laatstgenoemde een positieve invloed op de beleidsomvang van de regionale bestuurslaag. De resultaten van dit onderzoek suggereren daarmee dat EU subsidies invloed hebben op een deel van autoriteit (beleidsomvang) maar niet het geheel.

De hypothese dat indien er in een land een groei in sociaal kapitaal plaatsvindt, veroorzaakt dit een versterking in regionale autoriteit, is in eerder onderzoek voor een deel bevestigd. Putnam (1999) en Knack (1999) vinden beide een sterke positieve relatie tussen de mate van sociale en culturele samenhang in de samenleving en bestuursprestaties. *Dit onderzoek vindt geen verband tussen een stijging in sociaal kapitaal en verandering van regionale autoriteit.* Dit wijst erop dat sociaal kapitaal een beperkte invloed heeft op het bestuur, alleen op de prestaties maar niet op de autoriteit.

Een stijging in de welvaart van een land veroorzaakt volgens dit onderzoek geen versterking in regionale autoriteit. Hooghe & Marks (2013a, p.191) vonden wel een significant positief effect van *welvaart* op de omvang van de autoriteit van het middenbestuur. Deze studie doet echter specifiek onderzoek naar verandering in regionale autoriteit. Dit wijst erop dat de *welvaart* van een land alleen invloed heeft op de hoeveelheid autoriteit waarover een middenbestuur beschikt, maar niet op in hoeverre deze autoriteit verandert.

Deze studie bevestigt de veronderstelling dat, indien de populatie in een land groeit, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt. Dit onderzoek levert daarmee verdere bevestiging van het verband tussen populatie en regionale autoriteit, zoals gevonden in het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a).

Dit onderzoek ontkracht de aanname dat, indien er een toename in verstedelijking in een land plaatsvindt, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt. Dit verband is echter niet eerder empirisch onderzocht. De resultaten met betrekking tot de hypothese dat, indien een regio in de loop der tijd naar verhouding rijker wordt, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt, komen overeen met het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p.191). *Het onderzoek bevestigt de conclusie dat regionale ongelijkheid geen invloed heeft op (de verandering van) regionale autoriteit.*

Politieke factoren

De geschetste verwachting dat, indien een land lid wordt van de Europese Unie, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt is juist bevonden. Schakel (2010, pp. 16-18) vindt geen effect van EU lidmaatschap op de mate van beleidsvoorziening door de regionale bestuurslaag. Dit suggereert dat EU lidmaatschap invloed heeft op andere onderdelen van regionale autoriteit dan de beleidsomvang.

De sterkste en meest robuuste conclusie van dit onderzoek betreft de bevestiging van de relatie tussen het EU toelatingsproces en versterking van regionale autoriteit. *Indien*

een land het toelatingsproces tot de Europese Unie ingaat, veroorzaakt dit de grootste stijging in kans (van alle factoren) op een versterking in regionale autoriteit. Zowel de kwantitatieve als kwalitatieve analyse bevestigen deze relatie. Er is geen eerder onderzoek gevonden waarin deze relatie empirisch is onderzocht.

De verwachting dat, indien een land democratischer wordt, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt is onjuist bevonden. Een grotere mate van democratie heeft in dit onderzoek juist een negatieve invloed op regionale autoriteit. De bevindingen in eerder onderzoek met betrekking tot de invloed van democratie zijn wisselend. Schakel (2010, p. 17) geeft aan dat democratie beleidsvoorziening door de nationale en regionale bestuurslaag gezamenlijk stimuleert. Het leidt daarentegen tot minder beleidsvoorziening door de lokale en regionale laag. Hooghe & Marks (2013a, p. 191) vinden wel een significant positief effect van democratie op regionale autoriteit. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen welk effect de mate van democratie heeft op de autoriteit van het middenbestuur.

De hypothese dat, indien burgers in toenemende mate participeren in het politieke proces, dit een versterking in regionale autoriteit veroorzaakt, is onjuist bevonden. Dit staat haaks op eerder getrokken conclusies door Putnam et al. (1983). Zij vinden een positief effect van *politieke cultuur* op institutionele prestaties. Dit wekt de suggestie dat *politieke participatie*, net zoals de factor *sociaal kapitaal*, een beperkte invloed heeft op regionale autoriteit.

Tot slot wijst dit onderzoek erop dat indien regionale politieke partijen in toenemende mate politiek actief worden, dit geen effect heeft op de verandering van regionale autoriteit. Deze bevinding komt niet overeen met het onderzoek van Schakel (2010) en Hooghe & Marks (2013a). Schakel (2010) vindt een sterk positief effect van regionale politieke partijen op de beleidsomvang en Hooghe & Marks (2013a) op omvang van de autoriteit van het middenbestuur. Dit onderzoek wijst er daarmee op dat de aanwezigheid van regionale politieke partijen in het parlement wel invloed heeft op de oorspronkelijke omvang van regionale autoriteit maar niet op in hoeverre deze autoriteit verandert.

Controle variabelen

De resultaten van dit onderzoek geven een verdeeld beeld met betrekking tot de hypothese dat landen met een grotere omvang een hogere kans hebben op versterking in regionale autoriteit. Het bijna significante effect van *gebied* in de binomiale logistische regressieanalyse staat haaks op het onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p.192). Zij vinden geen significant effect van de omvang van een land op de autoriteit van het middenbestuur. Het effect van *gebied* op de verandering van regionale autoriteit is daardoor onzeker.

De verwachting dat landen met een sterke regionale identiteit een hogere kans hebben op versterking in regionale autoriteit wordt bevestigd door de kwantitatieve en kwalitatieve analyse. Dit resultaat komt overeen met eerder onderzoek van Hooghe & Marks (2013a, p. 191) en Schakel (2010, p. 15). Beide onderzoeken vinden een sterk positief effect van *identiteit* op regionale autoriteit. Hiermee worden de conclusies met betrekking tot *identiteit* verder bevestigd.

7.4 Vervolgonderzoek

Het feit dat contextuele veranderingen (structurele factoren) maar een beperkt deel van de verandering in kracht het regionale bestuur kunnen verklaren (zie paragraaf 7.2) laat ruimte over voor andere factoren zoals de suggestie daartoe is gewekt in het theoretisch kader.

Hier is de verwachting beschreven dat structurele factoren mogelijkheden geven voor politieke actoren om verandering door te voeren. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen of een combinatie van contextfactoren en acties van politici een meer volledige verklaring voor de verandering van regionale autoriteit kunnen geven. Een dergelijk onderzoek zou de vorm kunnen aannemen van verder kwantitatief onderzoek waarbij, naast contextfactoren, ook veranderkundige politieke factoren worden meegenomen zoals de politieke samenstelling van regeringen.

Een andere mogelijkheid is een kwalitatief onderzoek naar een specifiek besluit tot decentralisatie waarbij gekeken wordt naar de invloed van contextfactoren en veranderkundige politieke factoren. Een dergelijk kwalitatief onderzoek kan tevens tegemoetkomen aan het, in de kwalitatieve analyse, geconstateerde kennistekort met betrekking tot de causale verbanden. Met een verdiepend kwalitatief onderzoek kan er nader inzicht worden verkregen in de causale mechanismen tussen structurele factoren en veranderende autoriteit.

Een derde mogelijkheid tot vervolgonderzoek betreft een onderzoek naar de invloed van politieke en socio-economische factoren op verschillende welvaartsniveaus. Putnam et al. (1983, p.55) beschrijven in hun onderzoek namelijk de verwachting dat socio-economische factoren bepalend zijn voor het succes van instituties op lage welvaartsniveaus en politieke factoren op hoge welvaartsniveaus. Deze verwachting is in dit onderzoek niet onderzocht. Er is wel geconcludeerd dat, voor deze steekproef, politieke factoren meer invloed hebben regionale autoriteit dan socio-economische factoren. Onder de aanname dat de landen in de steekproef, 42 Westerse democratieën, een hoger dan gemiddelde welvaart hebben, wekt dit onderzoek de suggestie dat de verwachting van Putnam et al. (1983) de waarheid is. Verder onderzoek naar de verhouding tussen het welvaartsniveau en de invloed van contextfactoren is noodzakelijk om deze verwachting te kunnen bevestigen.

7.5 Reflectie

Over het algemeen ben ik tevreden over de manier waarop het onderzoek is verlopen en het uiteindelijke resultaat. Terugkijkend op de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd en het doorlopen proces, zijn er echter een viertal reflecties op zijn plaats.

Ten eerste zijn de doel- en vraagstelling en de verschillende deelvragen gedurende het onderzoek meerdere keren gewijzigd. Dit hoort naar mijn mening deels bij het opbouwen van een onderzoek waarbij de onderzoeker in de loop der tijd een steeds specifiekere doel voor ogen krijgt. Door in het begin een heldere en gespecificeerde probleemstelling op te stellen, had ik echter doelmatiger en efficiënter te werk kunnen gaan in het uitvoeren en schrijven van het onderzoek. Over de uiteindelijk opgestelde doelstelling, vraagstelling en deelvragen ben ik overigens tevreden.

Het tweede punt van reflectie is de selectie van structurele factoren en de onderverdeling van deze factoren in *veranderende* (proces) onafhankelijke variabelen en *gelijkblijvende* (niveau) controlevariabelen. In verband met de definitie van structurele factoren als *abrupte of geleidelijke veranderingen in context* is gekozen voor de factoren *gebied* en *identiteit* als controlevariabelen. Deze keuze kan echter worden bekritiseerd. Enerzijds omdat *identiteit* ook kan worden gezien als een *geleidelijke verandering in context* (een structurele factor). In dit onderzoek is echter verondersteld dat de mate van etnische verschillen gelijk blijft over de periode van 1950 tot 2006. Deze aanname is echter niet wetenschappelijk bewezen. Anderzijds zouden, naar aanleiding van de operationalisatie van de onafhankelijke variabelen, ook de factoren *sociaal kapitaal* en *ongelijkheid* kunnen

worden aangemerkt als controlevariabelen. De operationalisatie van deze factoren leidde namelijk tot vrijwel constante variabelen. Achteraf gezien was het beter geweest om naar aanleiding van de operationalisatie van de variabelen in het methodologisch kader, in plaats van het theoretisch kader, een specifieke onderverdeling te maken van de factoren in onafhankelijke en controlevariabelen.

Een derde reflectie heeft betrekking op de gehanteerde methode van kwantitatieve analyse. Vanwege het feit dat ik nog vrijwel onbekend was met statistische methoden is er gekozen voor een relatief lichte analyse om de invloed van contextfactoren te meten op de verandering van regionale autoriteit, een binomiale logistische regressieanalyse. Zoals benoemd in de kwalitatieve analyse doet een dergelijke analyse niet volledig recht aan de complexe aard van regionale autoriteit als fenomeen. In een volgend onderzoek zou de verandering in regionale autoriteit geanalyseerd kunnen worden aan de hand van een statistische methode waarbij *de mate van verandering* in regionale autoriteit ook wordt gemeten en tevens kan worden gecontroleerd voor de al *bestaande autoriteit* waarover het middenbestuur beschikt.

Tot slot kan er gereflecteerd worden op de manier waarop de kwalitatieve analyse is uitgevoerd. De kwalitatieve analyse heeft de vorm gekregen van semi-gestructureerde interviews welke zijn gedaan via e-mail. Het doen van interviews via e-mail beperkt echter de informatie die verkregen wordt van de respondent. Er is in mijn ervaring, in vergelijking met het doen van interviews in direct contact met de respondent, minder mogelijkheid om het onderzoek te presenteren en in te spelen op antwoorden van de respondent. In een vervolgonderzoek is het daarom van belang de interviews in direct contact met de respondent te doen.

Bibliografie

Arendsen, G. (2011). The Netherlands. In H. Heinelt & X. Bertrana (Eds.), *The second tier of local government in Europe: provinces, counties, departments and landkreise in comparison* (pp. 269-288). Florence, KY, VS: Routledge.

Bardhan, P. (2002). Decentralization of governance and development. *Journal of economic perspectives*, 16 (4), 185-205.

Binnenlands Bestuur. (2013). 'Provinciefusie mist verhaal'. Verkregen 15 november 2014, van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/achtergrond/achtergrond/provinciefusie-mist-verhaal.9090860.lynkx>.

Boix, C. & Posner, D. (1996). Making social capital work: a review of Robert Putnam's making democracy work: civic traditions in modern Italy. *Harvard university paper no.96-4*. Verkregen 1 augustus 2014, van <http://files.wcfia.harvard.edu/96-04.pdf>.

Boix, C. & Posner, D. (1998). Social capital: explaining its origins and effects on government performance. *British Journal of Political Science*, 28 (4), 686-693.

Boogers, M. (2013). *Het raadsel van de regio: waarom regionale samenwerking soms resultaten oplevert*. Universiteit Twente.

Brancati, D. (2005). Pawns take queen: the destabilizing effects of regional parties in Europe. *Constitutional Political Economy*, 16, 143-159.

Brusis, M. (2002). Between EU requirements, competitive politics, and national traditions: re-creating regions in the accession countries of Central and Eastern Europe. *Governance: an International Journal of Policy, Administration and Institutions*, 15 (4), 531-559.

BZK. (2013). *Bestuur in samenhang: de bestuurlijke organisatie in Nederland*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties.

Cortell, A. P. & Peterson, S. (1999). Altered states: explaining domestic institutional change. *British Journal of Political Science*, 29 (1), 177-203.

Davoodi, H. & Zou, H. (1998). Fiscal decentralization and economic growth. *Journal of urban economics*, 43, 244-257.

Doménech, R., Maudes, A. & Varela, J. (2000). Fiscal flows in Europe: the redistributive effects of the EU budget. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 136, 631-656.

Ederveen, S. Groot, H. De & Nahuis, R. (2006). Fertile soil for Structural Funds? A panel data analysis of the conditional effectiveness of European cohesion policy. *KYKLOS*, 59 (1), 17-42.

Europese Commissie. (2009). *EU budget 2008 financial report*. Verkregen 16 september 2014, van

http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2008/fin_report/fin_report_08_en.pdf.

Europese Commissie. (n.d.). *Evaluation: data for research*. Verkregen 16 september 2014, van http://ec.europa.eu/regional_policy/impact/evaluation/data_en.cfm.

Europese Unie. (n.d.). *The history of the European Union*. Verkregen 16 september 2014, van http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htm.

Eurostat. (n.d.). *GDP and main components - Current prices*. Verkregen 16 september 2014 van http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/data/database.

FairVote. (n.d.). *Voter Turnout*. Verkregen 19 september 2014, van <http://www.fairvote.org/research-and-analysis/voter-turnout/>.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th edition). Los Angeles: Sage.

Harlan, W.S. (2007). *Bounded geometric growth: motivation for the logistic function*. Verkregen 22 oktober 2014, van <http://www.billharlan.com/papers/logistic/logistic.html>.

Hooghe, L. & Marks, G. (2013a). Beyond federalism: estimating and explaining the territorial structure of government. *The Journal of Federalism*, 43 (2), 179-204.

Hooghe, L. & Marks, G. (2013b). Beyond federalism: estimating and explaining the territorial structure of government, online appendix. Verkregen 26 juni 2014, van http://www.unc.edu/~hooghe/research_papers.php.

Hooghe, L. & Marks, G. (2013c). Beyond federalism: estimating and explaining the territorial structure of government, replication data. Verkregen 16 oktober 2014, van http://www.unc.edu/~hooghe/research_papers.php.

Hooghe, L. Marks, G. & Schakel, A.H. (2010). *The rise of regional authority: a comparative study of 42 democracies*. Oxon: Routledge.

IDEA Voter Turnout Database. (n.d.). Verkregen 26 juni 2014, van <http://www.idea.int/vt/viewdata.cfm>.

Inglehart, R. et al. (2000). *World Values Surveys and European Values Surveys, 1981-1984, 1990-1993, and 1995-1997*. Michigan: Inter-university Consortium for Political and Social Research.

Jeffery, C. (2000). Subnational mobilization and European integration: does it make any difference? *Journal of Common Market Studies*, 38 (1), 1-23.

- Knack, S. (1999). Social capital, growth and poverty: a survey of cross-country evidence. *Social capital initiative working paper*, 7. Verkregen 26 juni 2014, van <http://www.worldbank.org/socialdevelopment>.
- Knack, S. & Keefer, P. (1997). Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. *The Quarterly Journal of Economics*, 112 (4), 1251-1288.
- Kojima, R. (1996). Introduction: population migration and urbanization in developing countries. *The Developing Economies*, 34 (4), 349-369.
- Loughlin, J., Hendriks, F. & Lidström A. (2011). *The Oxford handbook of local and regional democracy in Europe*. New York: Oxford University Press.
- Machiavelli, N. (1940). *De Vorst*. L.J.C. Boucher: 'S-Gravenhage. Verkregen 21 november 2014, van http://www.dbnl.org/arch/otte005mach01_01/pag/otte005mach01_01.pdf.
- Marshall, M. G., Gurr, T. R. & Jagers, K. (2014a). *Polity IV project: Political regime characteristics and transitions, 1800-2013. Dataset users manual*. Verkregen 26 juni 2014, van <http://www.systemicpeace.org/inscrdata.html>.
- Marshall, M. G., Gurr, T. R. & Jagers, K. (2014b). *Polity IV project: Political regime characteristics and transitions, 1800-2013. The Polity IV dataset*. Verkregen 26 juni 2014, van <http://www.systemicpeace.org/inscrdata.html>.
- Marks, G., Salk, J., Ray, L. & Nielson, F. (1996). Competences, cracks and conflicts: regional mobilization in the European Union. *Comparative Political Studies*, 29 (2), 164–192.
- Mastenbroek, E., Zwaan, P. & Liefferink, D. (2013). *Provinciaal positiespel in Brussel en Den Haag: een onderzoek naar de positie van provincies in Europese beleidsvorming*. Institute for Management Research, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Meijers, E. (2011). Regionale identiteit: de vergeten dimensie bij bestuurlijke herindeling. *Beleid en Maatschappij*, 38 (1), 66-72.
- Montero, A. P. & Samuels, D.J. (2004). The political determinants of decentralization in Latin America: causes and consequences. In A.P. Montero & D.J. Samuels (Eds.), *Decentralization and Democracy in Latin America* (pp. 3-35). Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Mouritzen, P.E. (2011). Denmark. In H. Heinelt & X. Bertrana (Eds.), *The second tier of local government in Europe: provinces, counties, départements and landkreise in comparison* (pp. 56-72). Florence, KY, VS: Routledge.
- Munck, G. L. & Verkuilen, J. (2002). Conceptualizing and measuring democracy: evaluating alternative indices. *Comparative Political Studies*, 35 (1), 5-34.

Négrier, E. & Nicolas, F. (2011). France. In H. Heinelt & X. Bertrana (Eds.), *The second tier of local government in Europe: provinces, counties, départements and landkreise in comparison* (pp. 73-89). Florence, KY, VS: Routledge.

NOS. (2012). *Kabinet pakt fusie provincies op*. Verkregen op 16 april 2014, van <http://nos.nl/artikel/451615-kabinet-pakt-fusie-provincies-op.html>.

NOS. (2013a). *Statenleden tegen superprovincies*. Verkregen op 16 april 2014, van <http://nos.nl/artikel/478887-statenleden-tegen-superprovincies.html>.

NOS. (2013b). *Eerste Kamer tegen fusie provincies*. Verkregen op 16 april 2014, van <http://nos.nl/artikel/585141-eerste-kamer-tegen-fusie-provincies.html>.

NOS. (2014a). *Overleg superprovincie gestaakt*. Verkregen op 24 april 2014, van <http://nos.nl/artikel/638963-overleg-superprovincie-gestaakt.html>.

NOS. (2014b). *Superprovincie van de baan*. Verkregen op 18 juli 2014, van <http://nos.nl/artikel/663934-superprovincie-van-de-baan.html>.

OECD. (2014). *OECD Territorial Reviews: Netherlands 2014*. OECD Publishing. Verkregen 4 juli 2014, van <http://dx.doi.org/10.1787/9789264209527-en>.

Paxton, P., Bollen, K.A., Lee, D.M. & Kim, H. (2003). A half-century of suffrage: new data and a comparative analysis. *Studies in Comparative International Development*, 38 (1), 93-122.

Plasterk, R. (2012). *Start procedure samenvoeging Flevoland, Noord-Holland en Utrecht* (Kenmerk: 2012-0000746329). Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Verkregen 15 november 2014, van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/Uploads/2013/1/start-procedure-samenvoeging-flevoland-noord-holland-en-utrechtv2.pdf>.

Pollitt, C. & Bouckaert, G. (2011). *Public management reform: a comparative analysis – new public management, governance, and the neo-Weberian state* (3rd edition). Oxford: Oxford University Press.

Putnam, R.D., Leonardi, R., Nanetti, R.Y. & Pavoncello, F. (1983). Explaining institutional success: the case of Italian regional government. *The American Political Science Review*, 77 (1), 55-74.

Putnam, R.D., Leonardi, R., Nanetti, R.Y. (1993). *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

Putnam, R.D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6 (1), 65-78.

Schakel, A. H. (2010). Explaining regional and local government: An empirical test of the decentralization theorem. *Governance*, 23 (2), 331-355.

Silver, B.D. & Dowley, K. M. (2000). Measuring political culture in multiethnic societies: reaggregating the World Values Surveys. *Comparative Political Studies*, 33 (4), 517-550.

Shankar, R. & Shah, A. (2001). Bridging the economic divide within nations: a scorecard on the performance of regional development policies in reducing regional income disparities. *The World Bank Policy Research Working Paper 2717*.

Statsoft. (2013). *STATISTICA Formula Guide: Logistic Regression*.

Verkregen 25 oktober 2014, van

<http://documentation.statsoft.com/portals/0/formula%20guide/Logistic%20Regression%20Formula%20Guide.pdf>.

Unie van Waterschappen. (2013). *'Bestuur in samenhang' mist visie in waterbeheer*.

Verkregen 9 oktober 2014, van [http://www.uvw.nl/laatste-](http://www.uvw.nl/laatste-nieuws.html?newsdetail=20130417-7_bestuur-in-samenhang-mist-visie-waterbeheer)

[nieuws.html?newsdetail=20130417-7_bestuur-in-samenhang-mist-visie-waterbeheer](http://www.uvw.nl/laatste-nieuws.html?newsdetail=20130417-7_bestuur-in-samenhang-mist-visie-waterbeheer).

Van Thiel, S. (2007). *Bestuurskundig onderzoek: een methodologische inleiding*. Bussum: Coutinho.

Vries, M. S. De. (2008). Falling between two cracks: the indeterminate character of mid-level government. *Public Organization Review*, 8, 69-87.

West, D. M. (2004). E-government and the transformation of service delivery and citizen attitudes. *Public Administration Review*, 64 (1), 15-27.

World Bank. (n.d.). *Urban population (% of total)*. Verkregen op 17 augustus 2014, van <http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>.

Appendix

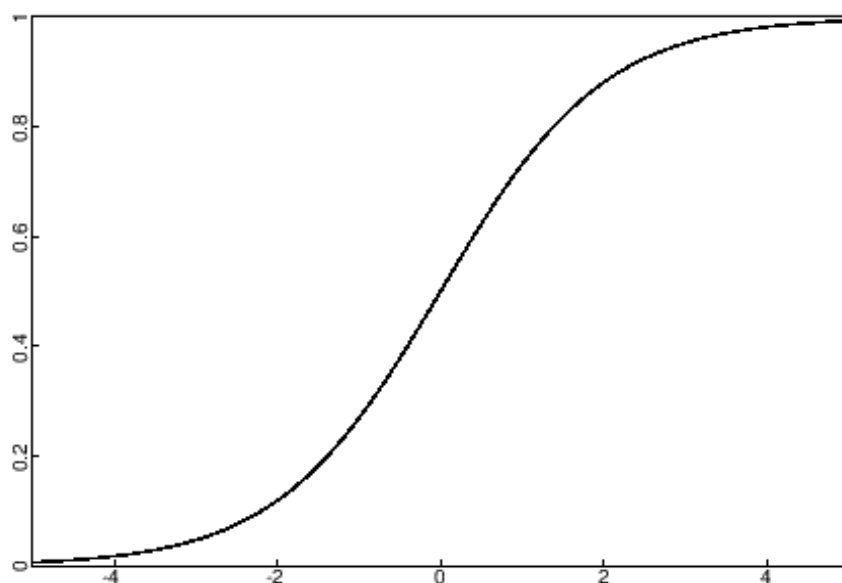
A.1 Lijst van land-jaarcombinaties opgenomen in de Regional Authority Index

Tabel A.1: Lijst van land-jaarcombinaties opgenomen in de Regional Authority Index

Land	Jaren	Land	Jaren
Albanië	1992-2006	Luxemburg	1950-2006
Australië	1950-2006	Macedonië	1991-2006
België	1950-2006	Malta	1964-2006
Bosnië-Herzegovina	1995-2006	Nederland	1950-2006
Bulgarije	1991-2006	Nieuw Zeeland	1950-2006
Canada	1950-2006	Noorwegen	1950-2006
Cyprus	1960-2006	Oostenrijk	1955-2006
Denemarken	1950-2006	Polen	1990-2006
Duitsland	1950-2006	Portugal	1976-2006
Estland	1992-2006	Roemenië	1991-2006
Finland	1950-2006	Rusland	1993-2006
Frankrijk	1950-2006	Servië-Montenegro	1992-2006
Griekenland	1950-2006	Slovenië	1990-2006
Hongarije	1990-2006	Slowakije	1993-2006
Ierland	1950-2006	Spanje	1978-2006
IJsland	1950-2006	Tsjechië	1993-2006
Italië	1950-2006	Zwitserland	1950-2006
Japan	1950-2006	Zweden	1950-2006
Kroatië	1991-2006	Turkije	1950-2006
Letland	1990-2006	Verenigd Koninkrijk	1950-2006
Litouwen	1992-2006	Verenigde Staten	1950-2006

Bron: Hooghe, Marks & Schakel (2010, pp. 174-177).

A.2 Grafische weergave logistische functie

Figuur A.2: De logistische functie

Bron: overgenomen van *The logistic function* (2007) door W.S. Harlan.

Auteursrechthebbende onbekend. Verkregen van:

<http://www.billharlan.com/papers/logistic/logistic.html>.

A.3 Interview (via e-mail)

Onderwerp: Vragen MA-Thesis

Geachte [...]

Mijn naam is Huub Winters en momenteel ben ik bezig met het afronden van mijn thesis voor de Master Bestuurskunde die ik volg aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Voor mijn thesis heb ik de verandering in autoriteit van middenbesturen (regionale autoriteit) onderzocht in 42 Westerse democratieën over de periode van 1950 tot en met 2006.

Mijn onderzoek richt zich op mogelijke *socio-economische* en *politieke oorzaken* van verandering. Deze oorzaken zijn *structureel* van aard: zij hebben een constante maar indirecte invloed op regionale autoriteit. De onderzochte factoren (onafhankelijke variabelen) en controle variabelen worden weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel A.3.1: Socio-economische factoren, politieke factoren en controlevariabelen

Socio-economische factoren	Politieke factoren	Controle variabelen
EU subsidies	EU lidmaatschap	Gebied (oppervlakte)
Sociaal Kapitaal	EU toelatingsproces	Regionale identiteit
Welvaart	Democratie	
Populatie (aantal inwoners)	Politieke participatie	
Verstedelijking	Regionale politieke partijen	
Ongelijkheid		

De invloed van de factoren is geanalyseerd middels een binomiale logistische regressieanalyse waarbij er onderscheid is gemaakt tussen de uitkomsten *gelijk blijven van regionale autoriteit* en *versterking van regionale autoriteit*. Op basis van deze analyse is er een significante relatie gevonden tussen regionale autoriteit en populatie (+), EU lidmaatschap (+), EU toelatingsproces (+), democratie (-), gebied (+) en identiteit (+).

Vanwege uw expertise op het gebied van [...] zou ik ten behoeve van mijn onderzoek graag de volgende vragen aan u willen voorleggen:

- Herkent u zich in de uitkomst van de analyse?
- Kunt u de correlatie tussen de significante factoren en regionale autoriteit verklaren?
- Welke andere factoren zou u meenemen in een volgend onderzoek?

Mocht u behoefte hebben aan extra informatie over mijn onderzoek (een topiclijst van de variabelen, SPSS output van de binomiale logistische regressie of andere vragen) om deze vragen te beantwoorden, dan hoor ik dit graag.

Bij voorbaat dank voor uw tijd en moeite.

Met vriendelijke groet,

Huub Winters Student Master Bestuurskunde Radboud Universiteit Nijmegen

A.4 Lijst van reacties

A.4.1 Reactie van Prof. Dr. M. Boogers *Hoogleraar Innovatie en Regionaal Bestuur*

Beste Huub,

Je bent met een erg interessant en relevant onderzoek bezig. Ik blijf graag op de hoogte van je vorderingen. Stuur je scriptie maar toe als deze is afgerond. Zo te zien hanteer je een soort contingentie-benadering toe, waarbij je ervan uitgaat dat omgevingsfactoren (landelijk en EU-beleid en regionale politieke en sociaal-demografische factoren) de belangrijkste drivers zijn van de institutionele ontwikkeling van regiobesturen. Voor veranderkundige factoren, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van een sterke regionale sense of urgency voor de aanpak van regionale vraagstukken of de kwaliteit van regionaal leiderschap heb je minder aandacht, wellicht wat voor vervolgonderzoek.

Ik kan over de uitkomsten van je analyse nog weinig zeggen, vooral niet omdat het nog onduidelijk is hoe je de variabelen populatie (+), EU lidmaatschap (+), EU toelatingsproces (+), democratie (-), gebied (+) en identiteit (+) hebt geoperationaliseerd. Dat populatie-omvang bijdraagt aan een sterk regionaal bestuur kan ik me voorstellen, maar de variabele waar het werkelijk om draait is volgens mij het aantal gemeenten in een regio. Als die hoog is, nemen de transactiekosten toe. Om die transactiekosten te reduceren wordt dan een regiobestuur ingesteld, zo

voorspelt de ICA-theorie. Zie mijn oratie en een artikel hierover.

Succes met de afronding van je scriptie,
Groet,
Prof. dr. Marcel Boogers
Hoogleraar Innovatie en Regionaal Bestuur
UT/ BMC

A.4.2 Reactie van Dr. M. Brusis

Universitair docent vergelijkende politiek met een achtergrond in politicologie, rechten en sociologie

Dear Mr. Winters,

The results of your analysis look plausible to me. As I am more embedded in the qualitative tradition, I would tend to explain your correlations with different causal mechanisms: Europeanization, economies of scale / functional pressures for regionalization in larger states, regional mobilization.

In follow-up research I would distinguish more carefully between level- and process-variables: To what extent can changes (rather than differences between levels) in your independent variables contribute to explain the variance in your dependent variable.

But may be you could contact Arjan Schakel directly - he is much more experienced in the quantitative analysis of regionalization processes.

Best wishes, good luck!
Martin Brusis

A.4.3 Reactie van Prof. Dr. L. Hooghe

Hoogleraar Multi-Level Governance met een achtergrond in politicologie. Eén van de bedenkers van de Regional Authority Index

Dag Huub,

Hartelijk dank voor je interesse in de RAI. Je project klinkt interessant en je resultaten lijken in lijn met die in onze eigen studies.

De uitdaging voor jou is om hier iets nieuws aan toe te voegen. Dat heb je blijkbaar gezocht in een vereenvoudiging van de afhankelijke variabele: van een index naar een dichotomie. Dat is exact in oppositie tot onze basisstelling dat een dichotomische meting te simplistisch is om de variatie in regionale autoriteit te bevatten. Een te simplistisch meetinstrument leidt tot foute conclusies. Dat is de boodschap van het artikel in Publius.

Als ik je goed begrijp kom jij zelfs met een eenvoudige dichotome meetstaf bij dezelfde conclusies: populatie, identiteit, en EU lidmaatschap. Dat is verbazend, en misschien zit hier voor jou wel een verhaal in? Hoe “robust” is jouw conclusie als je tijdsperioden varieert,

landen bijsluit of laat afvallen, variabelen bijneemt of niet? Hangt het af van de precieze operationalisering van jouw variabele enz?

Dit lijkt een methodologische discussie, maar methodologische keuzen kunnen inhoudelijke conclusies sterk beïnvloeden. Daar vat op krijgen is belangrijk.

Heel veel plezier met je Masterthesis!
Liesbet Hooghe

A.4.4 Reactie van Dr. E. Mastenbroek

Universitair docent bestuurskunde met een achtergrond in politicologie

Beste Huub,

Ik ben geen expert op dit terrein en ik kan de resultaten van je onderzoek dan ook niet valideren. Om precies te zijn: ik begrijp niet goed waarom EU lidmaatschap volgens jou regionale autonomie zou vergroten. Ik zie in NL eerder het omgekeerde: het besluit tot decentralisatie (dus vergroten van de regionale autonomie) kwam niet voort uit Europese verplichtingen, maar had wel tot gevolg dat provincies ineens ook meer Europese beleidsverantwoordelijkheden kregen. Natuurbeleid, bijvoorbeeld, is vrijwel geheel gedecentraliseerd naar de provincies- en dat omvat ook de Europese verplichtingen.

Wat betreft andere variabelen: het lijkt me belangrijk om de invloed van meer politieke veranderkundige variabelen (zoals de politieke samenstelling van het kabinet) en economische krimp te onderzoeken. We zien namelijk door de tijd heen tendensen van decentralisatie en vaak recentralisatie, afhankelijk hiervan (zie de huidige discussie in NL).

Ik hoop dat je hier iets mee kunt. Je zou ook nog eens kunnen kijken naar het werk van Michaël Tatham, die uitgebreid onderzoek naar regionale autonomie in de EU heeft gedaan.

Met vriendelijke groet,
Ellen Mastenbroek

A.4.5 Reactie van Dr. P.J. Zwaan

Universitair docent bestuurskunde met een achtergrond in politicologie en planologie

Beste Huub,

Ik zou eigenlijk wat meer zicht moeten hebben op hoe je de verschillende variabelen hebt geoperationaliseerd, met name ook hoe je dat hebt gedaan voor regionale autoriteit. Ik herken op zich wel de ontwikkelingen die je schetst, maar zou de causale relaties wat voorzichtig interpreteren.

Er wordt vaak gesproken over het feit dat de nationale staat minder belangrijk wordt vanwege Europeanisering en tegelijkertijd regionalisering. Dat lijken voor een deel twee aparte ontwikkelingen, al wordt weleens gesteld dat Europa de vorming van regio's

stimuleert, bijvoorbeeld door structuurfondsen voor regionale ontwikkeling of een comité van de regio's.

Dat zou wellicht de identiteit vorming kunnen beïnvloeden. Ik ben hier zelf altijd wat kritisch op.

Dat toetreding tot EU van invloed is heeft denk ik te maken met de eisen op het gebied van de rechtsstaat.

Van belang is denk ik dat je ook eens kijkt naar de onderlinge variatie in je afhankelijke variabelen. Volgens mij hebben die variabelen onderling ook invloed op elkaar. Sommige lidstaten hebben bijvoorbeeld hun regio's aangepast aan de regio's die de EU hanteert voor de verlening van steun.

Het lijkt me overigens dat je zelf toch ook wel een theoretisch kader hebt opgesteld, op basis waarvan je bepaalde verwachtingen hebt ontwikkeld? Ik vind een 'expert-judgement' over je data in deze zin wat gevaarlijk.

Ik hoop dat je hier wat aan hebt.

Vriendelijke groet,

Pieter Zwaan

A.5 Topiclijst

Inleiding

Vraagstelling:

In hoeverre wordt de verandering in autoriteit van het middenbestuur beïnvloed door structurele socio-economische of politieke factoren in de periode van 1950 tot 2006?

Deelvragen:

1. Wat is de autoriteit van het middenbestuur en vindt er verandering in haar autoriteit plaats?
2. Wat zijn structurele oorzaken en welke structurele socio-economische en politieke factoren voor verandering in autoriteit worden er in de wetenschappelijke literatuur onderscheiden?
3. In hoeverre hebben structurele socio-economische en politieke factoren in de kwantitatieve analyse invloed op de verandering van de autoriteit van het middenbestuur en hoe staan de twee soorten structurele factoren tot elkaar in verhouding?
4. In hoeverre worden de uitkomsten van de kwantitatieve analyse ondersteund door de kwalitatieve analyse ?

Regional autoriteit (afhankelijke variabele): theoretisch concept en operationalisatie

Regionale autoriteit kan worden onderverdeeld in (1) het gebied waarover zij autoriteit uitoefent (gedeeld of zelfbestuur), (2) de diepte van de autoriteit en (3) de beleidsgebieden waarover zij autoriteit uitoefent. Het onderscheid tussen zelfbestuur en gedeeld bestuur

wordt als hoofdzakelijke onderverdeling gehanteerd (Hooghe et al., 2010, pp. 7-9). In onderstaande tabel zijn de dimensies van zelfbestuur en gedeeld bestuur verder toegelicht.

Tabel A.5.1: Dimensies van regionale autoriteit

<i>Zelfbestuur</i>	<i>De autoriteit in eigen regio</i>	<i>Codering</i>
Institutionele diepte	De mate van regionale autonomie van de nationale overheid	0 - 3
Beleidsomvang	De omvang van de beleidsgebieden van het regionale bestuur	0 - 4
Fiscale autonomie	De mate van onafhankelijke belastingheffing door het regionaal bestuur	0 - 4
Representatie	De mate waarin het regionale bestuur over een onafhankelijk wetgevend en uitvoerend orgaan beschikt	0 - 4
<i>Gedeeld Bestuur</i>	<i>De autoriteit in het gehele land</i>	<i>Codering</i>
<i>Wetgeving</i>	De mate waarin regionale vertegenwoordigers de nationale wetgeving bepalen	0 - 2
<i>Uitvoerende macht</i>	De mate waarin een regionaal bestuur het nationale beleid bepaald in intergouvernementele bijeenkomsten	0 - 2
<i>Fiscale macht</i>	De mate waarin regionale vertegenwoordigers de verspreiding van belastinginkomsten bepalen	0 - 2
<i>Constitutionele hervorming</i>	De mate waarin de regionale vertegenwoordigers constitutionele hervorming bepalen	0 - 3

Bron: Hooghe, Marks & Schakel (2010, p. 8) [Eigen vertaling, 'Coding' toegevoegd].

Voor het meten van regionale autoriteit is gebruik gemaakt van de Regional Authority Index (RAI) (Hooghe et al., 2010). Deze dataset meet de autoriteit van de intermediaire bestuurslaag, oftewel het regionale bestuur. De RAI kan worden gebruikt op ordinaal en interval meetniveau (Hooghe et al., 2010, p. 9). Er zijn 42 (semi-)democratische landen inbegrepen in de dataset, waarvan de regionale autoriteit is bijgehouden op een jaarlijkse basis van 1950-2006 (Hooghe et al., 2010, p. 3). De 42 inbegrepen landen kunnen worden onderverdeeld in 29 leden van de OESO, de 27 lidstaten van de Europese Unie (tot en met 2006, waarvan 20 tevens lid zijn van de OESO) en daarnaast de landen Albanië, Bosnië & Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Rusland en Servië en Montenegro. Voor de volledige lijst van landen wordt verwezen naar het onderzoek van Hooghe et al. (2010).

Hiermee autoriteit is de basis gelegd voor de afhankelijke variabele, *verandering in regionale autoriteit*. Aan de hand van deze variabele worden de hervormingen van de regionale bestuurslaag gemeten. De onafhankelijke variabele wordt gemeten aan de hand van de landelijke scores omdat er zo rekening wordt gehouden met de zero sum verdeling van autoriteit in een land. Zij wordt gemeten op nominaal niveau, met twee verschillende uitkomsten: (1) versterking en (2) gelijk blijven. De derde mogelijkheid, verzwakking, wordt

buiten beschouwing gelaten omdat er te weinig cases zijn om te komen tot betrouwbare statistische resultaten.

Er is sprake van (1) *een versterking van regionale autoriteit* als er een hervorming wordt doorgevoerd waarmee de hierboven beschreven totaalscore groter wordt. Er is tevens sprake van een versterking van regionale autoriteit indien er een nieuwe regionale bestuurslaag wordt opgericht. De autoriteit (2) *blijft gelijk* indien er geen verandering in de totale landelijke score van regionale autoriteit plaatsvindt. Het onderzoek meet regionale autoriteit op landelijk niveau, wat betekent dat, indien één regionale bestuurslaag aan autoriteit verliest en een ander aan autoriteit wint, er ook sprake is van gelijkblijven. Tot slot spreken we van (3) *een verzwakking van autoriteit* indien de totaalscore van een middenbestuur vermindert en indien een middenbestuur wordt opgeheven. Codering heeft plaatsgevonden op basis van de bespreking van hervormingen in elk van de regionale besturen door Hooghe et al. (2010, pp. 69-170).

Structurele oorzaken: hypotheses & operationalisatie

Socio-economische oorzaken

EU subsidies

De Europese Unie (EU) kan door middel van de directe verstrekking van fondsen aan middenbesturen de regionale autoriteit vergroten (Marks, Salk, Ray & Nielson, 1996; Schakel, 2010). De autoriteit wordt enerzijds vergroot vanwege het feit dat de middenbesturen meer financiële middelen tot hun beschikking hebben. Ten tweede gaan middenbesturen, doordat zij financiering ontvangen, zich politiek mobiliseren richting de EU.

De invloed van de subsidies op regionale autoriteit wordt gemeten door de subsidie van het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) uit te drukken als percentage van het Bruto Nationaal Product (BNP). Het BNP is gemeten door het BNP van het eerste kwartaal van elk jaar, in markt prijzen (Eurostat, n.d.). Dit onderzoek beperkt zich tot het EFRO omdat dit fonds meer dan de helft van het Cohesiebudget van de EU bestrijkt.

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal is gedefinieerd als de interne sociale en culturele samenhang van de samenleving, de normen en waarden die de interacties van mensen vormen en de instituties waarin zij zijn vastgelegd (Putnam, 1995; Knack, 1999). Sociaal kapitaal zorgt ervoor dat de samenleving meer steun geeft aan initiatieven die ten goede komen aan de gemeenschap in het geheel. Daarnaast vergroot sociaal kapitaal de capaciteit van bureaucraten en beleidsmakende elites om samen te werken. Hierdoor worden politieke instituties sterker en efficiënter.

Sociaal kapitaal wordt gemeten aan de hand van drie elementen: vertrouwen, civiele medewerking en groepslidmaatschap (Knack, 1999; Knack & Keefer, 1997). Voor het meten van deze factoren is gebruik gemaakt van data afkomstig uit World Values Surveys (WVS) (www.worldvaluessurvey.org) en European Values Survey (EVS) (www.europeanvaluesstudy.eu).

Welvaart

Economisch geavanceerde landen zijn meer gedecentraliseerd op het gebied van bestuur. Hiervoor zijn twee verschillende verklaringen (Cortell & Peterson, 1999; Hooghe & Marks, 2013a; Montero & Samuels, 2004; Putnam et al., 1983; Schakel, 2010). Ten eerste is de verwachting dat burgers in rijke landen meer geneigd zijn om de kosten van een regionaal bestuur te betalen om de regionale diversiteit op het gebied van cultuur en taal te behouden. Daarnaast omvat het beleid van regeringen in welvarende landen een groter deel dat efficiënter op regionaal niveau kan worden gedistribueerd.

De welvaart van een land is gemeten aan de hand van het reële jaarlijkse Bruto Nationaal Product (BNP) per inwoner, bestaande prijzen (Hooghe & Marks, 2013b). Het BNP is getransformeerd naar een logaritmische schaal van 10 omdat het verwachte effect van een stijging afneemt naarmate het absolute bedrag stijgt.

Populatie

Zachte informatie beschrijft de besluitvorming van een institutie als een proces van herhaalde berichten en dialogen (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 181-184). Des te groter een populatie is, des te meer het verkrijgen van zachte informatie zal kosten. Onder deze aanname kan een gedecentraliseerde regering beter omgaan met zachte informatie. Zij kan de voorkeuren van de inwoners in een regio beter samenvatten en vervolgens een passender beleid voeren dan de centrale aansturende overheid.

Populatie is gemeten op een logaritmische schaal van 10, met jaarlijkse cijfers in uitgedrukt in duizenden (Heston in Hooghe & Marks, 2013b).

Verstedelijking

De groei van stadscentra verhoogt de kosten van gecentraliseerde publieke voorziening. De verschillende voorkeuren van stadscentra en de rest van een gebied, vereist lokaal maatwerk. De groei van stedelijke regio's is daarmee een oorzaak om publieke dienstvoorziening naar een lager dan de nationale overheid gelegen bestuurslaag over te hevelen (Montero & Samuels, 2004, pp. 20-22).

Voor verstedelijking wordt per land gemeten welk percentage van de bevolking in de stedelijke gebieden woont aan de hand van data van de World Bank (n.d.).

Ongelijkheid

Een regio die in vergelijking met andere regio's in een land als rijk kan worden beschouwd vraagt om grotere fiscale autonomie (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 190-191). De inwoners zouden lagere belastingen kunnen betalen als de regio onafhankelijk van de rest van het land haar publieke goederen distribueert. Het tegenovergestelde geldt voor een regio die relatief gezien als arm kan worden beschouwd. Een dergelijke regio zal de voorkeur hebben voor een centrale distributie van goederen omdat dit de belasting in de regio relatief gezien omlaag brengt.

De basis voor de operationalisatie van *ongelijkheid* is gebaseerd op het onderzoek van Hooghe en Marks (2013b). Ongelijkheid wordt gemeten door de standaarddeviatie van het gemiddelde inkomen per inwoner over regio's in 39 landen. De standaard deviatie wordt

berekend door middel van de coëfficiënt van variatie (CV) van het Regionale Bruto Nationaal Product (RBNP).

Politieke oorzaken

EU lidmaatschap

Europees beleid kan direct ingrijpen in de competenties van het middenbestuur (Schakel, 2010, p. 7-8). In dit geval wordt er verwacht dat subnationale bestuurslagen toegang zoeken tot de relevante EU besluitvormingsprocedures. Deze ontwikkelingen kunnen voordelige effecten hebben op de autoriteit van het regionale bestuur.

EU lidmaatschap wordt gemeten op nominaal niveau (1=EU lidstaat; 0=geen lid van de Europese Unie) en is gemeten vanaf het jaar 1975 tot 2006. Er is gekozen voor dit jaar omdat dit het eerste jaar van financiële steun uit het EFRO is en de regionale mobilisatie richting de EU in de jaren '80 en '90 is begonnen (Marks et al., 1996).

EU toelatingsproces

De Europese Commissie is voorstander van een sterker regionaal bestuur en het opzetten van formele instituties voor regio's (Brusis, 2002). De Commissie geeft geen direct advies over de hoe een land haar staatsstructuur moet indelen, staatsstructuur behoort formeel gezien tot de interne zaken van de lidstaten. De Commissie uit haar voorkeur voor democratisch verkozen regionale besturen in de vooruitgangsrapporten van landen in het toelatingsproces.

EU toelatingsproces is gemeten op nominaal niveau (1=in het EU toelatingsproces; 0=niet in het EU toelatingsproces). Om een reëel beeld te krijgen van de invloed van het toelatingsproces wordt deze factor gemeten vanaf het moment dat een land officieel wil toetreden tot de EU: het moment dat zij als eerste haar lidmaatschap aanvraagt (Europese Unie, n.d.). Hierbij wordt een uitzondering gemaakt voor landen die lidmaatschap aanvroegen en waarvan de aanvraag tot op heden niet in behandeling is genomen (Noorwegen, Zwitserland en Turkije).

Democratie

Burgers participeren in een democratie zelf in het politieke proces en daardoor zal de centrale overheid gevoeliger zijn voor de roep om regionale en lokale autonomie (Schakel, 2010, p. 6). In een democratische staat zijn er meer mogelijkheden om maatschappelijke druk uit te oefenen voor zelfbestuur dan in een autoritaire staat. Een democratische centrale regering zal daarom, in vergelijking met een autoritaire staat, sneller bevoegdheden naar een lagergelegen bestuurslaag overhevelen.

Democratie is meetbaar gemaakt aan de hand van de PolityIV index (Marshall et al., 2014b). De dataset omvat een periode van 1800 tot 2013 en meet democratie door de mate waarin er sprake is van democratie te verminderen met de mate van alleenheerschappij. De uiteindelijke Polity waarde, gehanteerd in dit onderzoek, ligt op ordinaal niveau en varieert van -10 (volledige alleenheerschappij) tot +10 (volledige democratie).

Politieke cultuur

Burgerparticipatie is essentieel voor het slagen van democratische instituties (Cortell & Peterson, 1999; Putnam et al., 1983). Een land met een hoge participatiegraad geeft aan dat de samenleving haar democratische instituties ondersteunt, inclusief het regionale bestuur. In een land met een lage participatiegraad staan de democratische instituties onder druk.

Voor het meten van deze variabele wordt gebruik gemaakt van de IDEA database (n.d.) voor verkiezingsopkomst (in %). Er is gekozen voor de opkomst bij parlementaire verkiezingen omdat deze verkiezingen in alle landen worden gehouden. Er is gecontroleerd voor land-jaar combinaties waarbij er een verplichting tot stemmen geldt door stemverplichting als een aparte variabele op te nemen (0=geen stemverplichting; 1=stemverplichting).

Regionale politieke partijen

Regionale politieke partijen eisen dat de nationale regering een deel van haar autoriteit opgeeft aan een regio (Hooghe & Marks, 2013a). Dit verschilt wezenlijk van de eisen van andere politieke partijen omdat laatstgenoemden meer de nadruk leggen op het richting geven aan het beleid van de regering. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat regionale partijen deze eisen zullen opgeven. Enerzijds omdat regionale partijen op het nationale niveau zwakker zijn, ze moeten concurreren met partijen die steun kunnen vergaren uit het hele land. Anderzijds moeten regionale partijen ook op regionaal niveau concurreren om steun omdat andere regionale partijen sterkere eisen voor autonomie naar voren kunnen brengen.

De operationalisatie in dit onderzoek volgt het onderzoek van Hooghe & Marks (2013b). Zij meten de aanwezigheid van regionale politieke partijen aan de hand van de proportie zetels die deze partijen hebben in het nationale parlement op een jaarlijkse basis.

Controle variabelen

Gebied

Naarmate de afstand tussen personen groter wordt, worden de kosten van communicatie ook hoger (Hooghe & Marks, 2013a, pp. 180-181). Dit geldt tevens voor publieke instituties en de voorziening in publieke goederen. Naarmate de afstand tussen een bestuurslaag en de burger kleiner is, is minder communicatie nodig over de voorkeuren van burgers en kan er meer maatwerk worden geleverd.

Het effect van de grootte van een land wordt gemeten op een logaritmische schaal (van 10) omdat het verwachte effect van een extra vierkante kilometer vermindert naarmate de absolute waarde van het gebied hoger wordt (Hooghe & Marks, 2013b). De factor wordt gemeten door middel van jaarlijkse data in duizenden km².

Identiteit

Populaties op regionaal niveau kunnen een gemeenschappelijke cultuur hebben waardoor zij in sterke mate bepaalde normen en waarden delen (Hooghe & Marks, 2013a; Meijers, 2011). Er wordt verondersteld dat er voor een bestuurslaag meer draagvlak zal zijn onder haar inwoners indien haar grenzen samenvallen met wat de inwoners beschouwen als een

‘betekenisvol, cultureel samenhangend gebied’. Indien de regionale identiteit sterk is zal dit ook de sociale, economische, functionele en bestuurlijke verbanden van de regio versterken.

De mate waarin regionale identiteit een rol speelt is gemeten aan de hand van etnische verschillen in een land. Deze controle variabele is geoperationaliseerd door de kans te berekenen dat twee individuen, aselekt gekozen uit de populatie van een land, van verschillende etnische groepen zijn. Voor de berekening wordt gebruik gemaakt van Fearon’s geschatte waarde (Fearon in Hooghe & Marks, 2013b).

Resultaten: binomiale logistische regressieanalyse

Bij het hanteren van de strategie van parsimoniteit (de hoogste verklaringskracht van een model met het kleinste aantal van voorspellende variabelen) zijn de factoren *EU subsidies*, *sociaal kapitaal*, *welvaart*, *verstedelijking*, *ongelijkheid* en *regionale politieke partijen* verwijderd van het model. Zij hebben namelijk geen significante verklaringskracht. De andere variabelen worden in weergegeven in het uiteindelijke model in onderstaande tabel, met de significante oorzaken **dikgedrukt**. P(Y) is de kans dat er een versterking in regionale autoriteit optreedt wanneer gegeven factor met één eenheid omhoog gaat. ΔP(Y) laat het verschil verklaringskracht zien van een factor, vergeleken met het basismodel (de constante).

Tabel A.5.2: Resultaten binomiale logistische regressieanalyse

	P(Y)	ΔP(Y)	B	SD	Sig.
Constance	.027	-	-8.309	1.920	.000
Gebied	.039	+ .012	.375	.205	.067
Identiteit	.091	+ .064	1.262	.529	.017
Populatie	.045	+ .018	.505	.264	.056
EU lidmaatschap	.052	+ .025	.645	.307	.036
EU toelating	.111	+ .084	1.479	.347	.000
Democratie	.025	- .002	-.093	.038	.016
Politieke cultuur	.028	+ .001	.016	.011	.137

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b) en Paxton et al. (2003). **Dikgedrukt:** p<.05. *Voor de berekening van deze waarden zie Appendix A.12. De waarden zijn afgerond op 3 decimalen achter de komma.

A.6 Correlaties tussen onafhankelijke en controlevariabelen

Tabel A.6: Correlaties tussen onafhankelijke en controlevariabelen.

	EU subsidies		Vertrouwen		Civiele medewerking		Groeps lidmaatschap		Religie		Welvaart		Populatie		Verstedelijking		Ongelijkheid	
EU subsidies	1																	
Vertrouwen	-.190	***	1															
Civiele medewerking	-.276	***	.276	***	1													
Groeps lidmaatschap	-.129	***	.698	***	.147	***	1											
Religie	-.193	***	.741	***	.202	***	.618	***	1									
Welvaart	.186	***	.489	***	.058		.086	**	.338	***	1							
Populatie	.047	#	.028		.088	*	-.182	***	-.157	***	.036	1						
Versted.	-.102	***	.453	***	.271	***	.345	***	.436	***	.443	***	-.072	**	1			
Ongelijkheid	-.009		-.367	***	-.217	***	-.370	***	-.295	***	-.073	**	.436	***	-.139	***	1	
EU lidmaatschap	.357	***	.054		-.191	***	-.070	*	-.040		.493	***	.099	***	.133	***	-.022	
EU toelating	-.078	***	-.306	***	-.112	**	-.208	***	-.215	***	.062	*	-.111	***	-.125	***	.075	**
PolityIV	.068	**	.386	***	.305	***	.223	***	.269	***	.259	***	.009		.386	***	-.187	***
Kiesrecht	.043	#	.228	***	.008		.019		.302	***	.217	***	.025		.224	***	.002	
Verkiezings-opkomst	-.143	***	.199	***	.288	***	.349	***	.227	***	-.194	***	-.220	***	.362	***	-.219	***
Stemplicht	.018		-.157	***	-.029		-.018		-.224	***	-.114	***	-.129	***	.019		-.129	***
Regionale Partijen	-.013		-.151	***	-.191	**	-.087	**	-.196	***	.042	#	.014		.046	#	.364	***
Gebied	-.014		.303	***	-.001		-.117	***	.198	***	.005		.695	***	.027		.240	***
Identiteit	-.019		-.057		-.091	*	-.300	***	-.111	**	-.028		.256	***	.045	#	.366	***

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d.), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d.). #p<.10, * p<.05, ** p<.01, *** p<.001 in tweezijdige Pearson correlatie.

Tabel A.6 (Vervolg): Correlaties tussen onafhankelijke en controle variabelen.

	EU lidmaatschap		EU Toelating		PolityIV		Kiesrecht		Verkiezings-opkomst		Stemplicht		Regionale Partijen		Gebied		Identiteit	
EU subsidies																		
Vertrouwen																		
Civiele medewerking																		
Groep lidmaatschap																		
Religie																		
Welvaart																		
Populatie																		
Versted. Ongelijkheid																		
EU lidmaatschap	1																	
EU toelating	-.219 ***	1																
PolityIV	.173 ***	.022	1															
Kiesrecht	.121 ***	.059 *		.372 ***	1													
Verkiezings-opkomst	-.028	-.139 ***		.176 ***		.023	1											
Stemplicht	.040	-.123 ***		-.031		-.237 ***	.391 ***	1										
Regionale Partijen	.115 ***	-.036		-.199 ***		.065 **	-.075 **	.061 *	1									
Gebied	-.147 ***	-.180 ***		.026		.048 *	-.120 ***	-.164 ***										
Identiteit	.008	-.125 ***		-.058 *		-.106 ***	-.293 ***	.049 *										

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d.), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d.). #p<.10, * p<.05, ** p<.01, *** p<.001 in tweezijdige Pearson correlatie.

A.7 Communaliteiten en factor matrix

Tabel A.7.1: Communaliteiten en factor matrix van sociaal kapitaal (inclusief de variabele civiele medewerking)

Sociaal kapitaal:	Communaliteit (extractie)	Factor lading
Vertrouwen	.824	.908
Civiele medewerking	.049	.221
Groepslidmaatschap	.603	.777
Religie	.634	.796

Bronnen: www.worldvaluessurvey.org en www.europeanvaluesstudy.eu.

KMO-waarde: .734, Eigenwaarde: 2.435, percentage verklaarde variantie: 60.875.

Tabel A.7.2 : Communaliteiten en factor matrix van sociaal kapitaal (exclusief de variabele civiele medewerking)

Sociaal kapitaal:	Communaliteit (extractie)	Factorlading
Vertrouwen	.799	.894
Groepslidmaatschap	.616	.785
Religie	.643	.802

Bronnen: www.worldvaluessurvey.org en www.europeanvaluesstudy.eu.

Tabel A.7.3: Beschrijvende statistiek van de factor sociaal kapitaal

	N	Min.	Max.	Gemiddelde	Std. Dev.
Sociaal Kapitaal	621	-1.414	2.331	0	.938

Bronnen: www.worldvaluessurvey.org en www.europeanvaluesstudy.eu.

Tabel A.7.4: Communaliteiten en factor matrix van democratie

Democratie:	Communaliteit (extractie)	Factor lading
PolityIV	.372	.610
Kiesrecht	.372	.610

Bronnen: Marshall et al. (2014b) en Paxton et al. (2003).

KMO: .5, Eigenwaarde: 1.373, % verklaarde variantie: 68.651.

A.8 Individuele factoren in binomiale logistische regressieanalyse (met en zonder controlevariabelen)

Tabel A.8.1: Individuele socio-economische factoren (zonder en met controlevariabelen)

	Zonder controle			Met controle		
	B		SE	B		SE
Constante	-2.846	***	.111	-3.985	***	.324
EU subsidies	.122		.128	.159		.131
Gebied				.406	***	.122
Identiteit				1.139	*	.469
Constante	-2.782	***	.173	-3.928	***	.546
Sociaal Kapitaal (factor)	-.250		.201	-.232		.214
Gebied				.419		.218
Identiteit				1.522		.844
Constante	.300		2.439	-.379		2.542
Civiele medewerking	-.121		.095	-.133		.100
Gebied				.348		.187
Identiteit				1.037		.711
Constante	-3.280	***	.898	-4.396	***	.944
Welvaart	.119		.232	.121		.234
Gebied				.395	**	.120
Identiteit				1.134	*	.468
Constante	-8.358	***	1.198	-7.993	***	1.403
Populatie	.777	***	.164	.673	**	.224
Gebied				.086		.164
Identiteit				1.061	*	.478
Constante	-2.601	***	.587	-3.476	***	.636
Verstedelijking	-.002		.008	-.006		.009
Gebied				.424	**	.128
Identiteit				1.289	**	.478
Constante	-3.367	***	.247	-4.277	***	.389
Ongelijkheid	1.966	*	.802	1.174		.890
Gebied				.424	**	.125
Identiteit				.717		.533

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d). * p<.05, ** p<.01, *** p<. 001.

Tabel A.8.2: individuele politieke factoren (zonder en met controlevariabelen)

	Zonder controle			Met controle		
	B		SE	B		SE
Constante	-2.867	***	.128	-4.131	***	.358
EU lidmaatschap	.151		.239	.346		.250
Gebied				.440	**	.127
Identiteit				1.112	*	.473
Constante	-2.923	***	.120	-4.336	***	.355
EU toelatingsproces	.626	*	.275	1.043	***	.293
Gebied				.486	***	.127
Identiteit				1.299	**	.480
Constante	-2.289	***	.320	-3.313	***	.441
PolityIV	-.054		.034	-.054		.035
Gebied				.360	**	.127
Identiteit				1.010	*	.488
Constante	-3.063	**	1.036	-4.188	***	1.079
Kiesrecht	.002		.011	.003		.011
Gebied				.394	**	.121
Identiteit				1.141	*	.472
Constante	-1.972	**	.683	-3.621	***	.841
Politieke cultuur	-.011		.009	.004		.010
Stemplicht	.021		.282	.064		.299
Gebied				.404	**	.123
Identiteit				1.047	*	.508
Constante	-1.988	**	.651	-3.679	***	.799
Politieke cultuur	-.011		.008	-.003		.009
Gebied				.399	**	.121
Identiteit				1.068	*	.499
Constante	-2.890	***	.114	-4.086	***	.340
Regionale pol. partijen	1.068	*	.497	1.036		.601
Gebied				.459	***	.128
Identiteit				.738		.536

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d). * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

A.9 Socio-economische modellen in binomiale logistische regressieanalyse

Tabel A.9: Socio-economische modellen

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4A			Model 4B		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constante	1.221	5.668	.829	3.267	5.058	.518	-6.702	1.844	.000	-6.052	1.766	.001	-8.659	1.690	.000
Gebied	-.488	.501	.330	-.123	.292	.674	.182	.174	.295	.157	.172	.362	.138	.171	.419
Identiteit	2.867	1.296	.027	1.585	.893	.076	.919	.566	.104	1.192	.490	.015	.749	.540	.165
EU subsidies	-.042	.209	.840	.002	.194	.991	.161	.142	.258	.144	.142	.308	.135	.138	.328
Populatie	1.332	.650	.040	1.088	.408	.008	.566	.245	.021	.586	.234	.015	.648	.237	.006
Welvaart	-1.459	1.122	.193	-2.015	.962	.036	-.315	.338	.351	-.370	.329	.261	.147	.248	.552
Ongelijkheid	-1.714	1.738	.324	-2.471	1.569	.115	.353	1.012	.727				.540	.997	.588
Verstedelijking	-.032	.029	.271	-.002	.023	.924	.006	.011	.569	.002	.010	.840			
Civiele medewerk.	-.159	.132	.227	-.182	.115	.115									
Sociaal kapitaal	.246	.337	.465												
Model															
N	603			707			1371			1412			1586		
Df	10			9			8			7			7		
X ² model	21.945	**		23.518	**		28.996	***		30.278	***		30.525	***	
Cox & Snell R ²	.036			.033			.021			.021			.019		
Nagelkerke R ²	.098			.093			.057			.057			.055		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c) en World Bank (n.d).

X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

Tabel A.9 (Vervolg): Socio-economische modellen.

	Model 5A			Model 5B			Model 5C			Model 5D			Model 6		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constante	-8.146	1.452	.000	-8.799	1.676	.000	-9.196	1.566	.000	-8.152	1.638	.000	-7.986	1.412	.000
Gebied	.138	.171	.420	.124	.169	.464				.097	.166	.557	.098	.166	.555
Identiteit	.763	.542	.159	.754	.540	.163	.792	.542	.144	1.069	.479	.025	1.068	.479	.026
EU subsidies	.151	.134	.261				.125	.139	.367	.128	.139	.358	.134	.136	.325
Populatie	.658	.237	.005	.657	.236	.005	.772	.182	.000	.663	.225	.003	.665	.225	.003
Welvaart				.186	.243	.445	.147	.247	.553	.047	.237	.842			
Ongelijkheid	.456	.988	.644	.491	.994	.621	.482	.996	.628						
Verstedelijking															
Civiele medewerk.															
Sociaal kapitaal															
Model															
N	1586			1586			1586			1627			1627		
Df	6			6			6			6			5		
X ² model	30.167	***		29.712	***		29.883	***		30.457	***		30.418	***	
Cox & Snell R ²	.019			.019			.019			.019			.019		
Nagelkerke R ²	.055			.052			.054			.053			.053		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c) en World Bank (n.d).

X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

A.10 Politieke modellen in binomiale logistische regressieanalyse

Tabel A.10: Politieke modellen

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4A			Model 4B		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constante	-5.446	1.437	.000	-5.465	1.361	.000	-5.227	.971	.000	-4.280	.557	.000	-5.186	.978	.000
Gebied	.652	.166	.000	.651	.165	.000	.657	.163	.000	.647	.163	.000	.623	.156	.000
Identiteit	1.103	.603	.067	1.104	.603	.067	1.068	.598	.070	.885	.575	.124	1.311	.527	.013
EU lidmaatschap	.796	.304	.009	.795	.304	.009	.798	.304	.009	.747	.297	.012	.829	.299	.006
EU toelating	1.506	.354	.000	1.504	.352	.000	1.510	.352	.000	1.385	.334	.000	1.517	.350	.000
PolityIV	-.095	.045	.037	-.095	.045	.037	-.089	.040	.026	-.074	.039	.056	-.099	.038	.010
Kiesrecht	.003	.011	.798	.003	.011	.801									
Regionale partijen	.517	.719	.472	.521	.714	.466	.570	.686	.406	.726	.680	.286			
Politieke cultuur	.013	.012	.288	.013	.011	.219	.013	.011	.228				.014	.010	.175
Stemplicht	-.014	.325	.967												
Model															
N	1511			1511			1511			1511			1511		
Df	10			9			8			7			7		
X ² model	36.963	***		36.961	***		36.895	***		35.397	***		36.325	***	
Cox & Snell R ²	.024			.024			.024			.023			.024		
Nagelkerke R ²	.067			.067			.067			.064			.066		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d). X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

Tabel A.10 (Vervolg): Politieke modellen.

	Model 4C		
	B	SE	Sig.
Constante	-4.942	.944	.000
Gebied	.738	.160	.000
Identiteit			
EU lidmaatschap	.805	.307	.009
EU toelating	1.445	.354	.000
PolityIV	-.085	.040	.036
Kiesrecht			
Regionale partijen	1.184	.595	.047
Politieke cultuur	.008	.010	.436
Stemplicht			
Identiteit*reg. par.			
Model			
N	1511		
Df	7		
X ² model	33.735	***	
Cox & Snell R ²	.022		
Nagelkerke R ²	.061		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d).

X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

A.11 Volledige modellen in binomiale logistische regressieanalyse

Tabel A.11: Volledige modellen

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4			Model 5		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constante	35.703	54.21	.510	41.138	45.81	.369	-8.462	3.106	.006	-8.544	3.055	.005	-8.246	2.897	.004
Gebied	-.325	.697	.641	.201	.483	.678	.395	.234	.091	.393	.234	.093	.398	.233	.088
Identiteit	2.134	1.495	.153	1.475	1.053	.161	1.235	.663	.062	1.242	.662	.060	1.218	.656	.063
EU subsidies	.086	.229	.706	.067	.218	.758	.188	.155	.225	.191	.153	.211	.191	.153	.212
Populatie	1.357	.809	.093	.977	.551	.076	.466	.291	.109	.464	.290	.110	.462	.290	.111
Welvaart	-.928	1.315	.480	-1.135	1.211	.348	-.310	.444	.485	-.307	.443	.489	-.302	.444	.212
Ongelijkheid	-1.534	2.428	.528	-2.560	2.087	.220	.193	1.165	.868	.199	1.166	.864	.271	1.147	.813
Verstedelijking	-.012	.035	.728	.000	.027	.992	.011	.014	.418	.011	.014	.418	.012	.014	.401
Civiele medewerk.	-.078	.160	.626	-.100	.151	.508									
Sociaal kapitaal	.202	.423	.632												
EU lidmaatschap	.529	.781	.498	.655	.731	.803	.510	.397	.199	.504	.395	.202	.511	.394	.195
EU toelating	1.478	.829	.075	1.614	.743	.030	1.430	.370	.000	1.423	.367	.000	1.432	.366	.000
PolityIV	-.101	.157	.518	-.081	.156	.605	-.069	.069	.321	-.070	.069	.311	-.058	.058	.322
Kiesrecht	-.422	.544	.601	-.464	.468	.321	.005	.014	.740	.005	.014	.747			
Regionale partijen	.123	1.671	.941	.157	1.615	.922	-.509	1.089	.640	-.496	1.088	.649	-.508	1.087	.640
Politieke cultuur	.014	.023	.539	.028	.020	.986	.019	.015	.208	.020	.013	.134	.019	.013	.141
Stemplicht	.402	.850	.636	.283	.671	.673	-.049	.344	.886						
Model															
N	555			659			1279			1279			1279		
Df	17			16			15			14			13		
X ² model	21.549			26.761	**		36.726	**		36.705	***		36.596	***	
Cox & Snell R ²	.038			.040			.028			.028			.028		
Nagelkerke R ²	.100			.108			.075			.075			.074		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d). **Dikgedrukt:** p<.05. X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

Tabel A.11 (Vervolg): Volledige modellen

	Model 6A			Model 6B			Model 7A			Model 7B			Model 8		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constant	-7.968	2.828	.005	-7.071	2.733	.010	-7.175	2.741	.009	-9.489	2.523	.000	-8.615	1.946	.000
Gebied	.419	.230	.068	.393	.231	.088	.360	.221	.103	.363	.220	.100	.399	.211	.058
Identiteit	1.133	.632	.073	1.180	.639	.065	1.323	.578	.022	1.125	.605	.063	1.058	.594	.075
EU subsidies	.190	.153	.213	.184	.153	.229	.183	.153	.231	.172	.150	.253	.168	.150	.263
Populatie	.467	.289	.106	.444	.280	.113	.448	.280	.110	.553	.271	.042	.527	.266	.048
Welvaart	-.334	.438	.446	-.337	.435	.438	-.315	.432	.467	.185	.334	.580			
Ongelijkheid	.046	1.052	.965												
Verstedelijking	.010	.014	.450	.007	.013	.615	.008	.013	.544						
Civiele medewerk. Sociaal kapitaal															
EU lidmaatschap	.494	.395	.211	.412	.386	.286	.414	.384	.280	.399	.385	.300	.508	.332	.126
EU toelating	1.422	.365	.000	1.310	.354	.000	1.308	.353	.000	1.456	.352	.000	1.487	.349	.000
PolityIV	-.057	.058	.324	-.071	.046	.126	-.080	.043	.063	-.092	.042	.029	-.085	.040	.036
Kiesrecht															
Regionale partijen				.394	.722	.585				.527	.699	.451	.611	.683	.372
Politieke cultuur	.018	.013	.160	.015	.012	.220	.016	.012	.194	.018	.011	.113	.016	.011	.138
Stemplicht															
Model															
N	1279			1308			1308			1511			1511		
Df	12			12			11			11			10		
X ² model	36.368	***		36.782	***		36.492	***		41.938	***		41.631	***	
Cox & Snell R ²	.028			.028			.028			.027			.027		
Nagelkerke R ²	.074			.072			.072			.076			.075		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d). **Dikgedrukt:** p<.05. X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

Tabel A.11 (Vervolg): Volledige modellen.

	Model 9A			Model 9B			Model 10			Model 11			Model 12		
	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.	B	SE	Sig.
Constante	-8.358	1.919	.000	-8.543	1.945	.000	-8.309	1.920	.000	-6.891	1.651	.000	-8.222	1.464	.000
Gebied	.409	.210	.052	.364	.206	.077	.375	.205	.067	.362	.206	.078			
Identiteit	1.043	.595	.080	1.287	.529	.015	1.262	.529	.017	1.099	.518	.034	1.184	.514	.021
EU subsidies				.160	.150	.285									
Populatie	.505	.264	.056	.525	.266	.049	.505	.264	.056	.474	.263	.071	.781	.197	.000
Welvaart															
Ongelijkheid															
Verstedelijking															
Civiele medewerk.															
Sociaal kapitaal															
EU lidmaatschap	.613	.312	.050	.547	.325	.093	.645	.307	.036	.607	.301	.044	.378	.264	.153
EU toelating	1.474	.349	.000	1.491	.348	.000	1.479	.347	.000	1.333	.330	.000	1.169	.311	.000
PolityIV	-.084	.040	.038	-.095	.038	.014	-.093	.038	.016	-.080	.038	.034	-.070	.037	.056
Kiesrecht															
Regionale partijen	.571	.680	.402												
Politieke cultuur	.014	.011	.177	.017	.011	.106	.016	.011	.137						
Stemplicht															
Model															
N	1511			1511			1511			1511			1511		
Df	9			9			8			7			6		
X ² model	40.575	***		40.873	***		39.905	***		37.604	***		34.537	***	
Cox & Snell R ²	.026			.027			.026			.025			.023		
Nagelkerke R ²	.073			.074			.072			.068			.063		

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Europese Commissie (2009), Doménech et al. (2000), Europese Commissie (n.d.), www.worldvaluessurvey.org, www.europeanvaluesstudy.eu, Hooghe & Marks (2013b, 2013c), World Bank (n.d), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b), Paxton et al. (2003) en IDEA database (n.d). **Dikgedrukt:** p<.05. X²Model: * p<.05, ** p<.01, *** p<.001.

A.12 Kansberekening P(Y)

De P(Y) kansen zijn berekend aan de hand van de logistische regressie vergelijking, besproken in paragraaf 4.1 en hieronder nogmaals te zien.

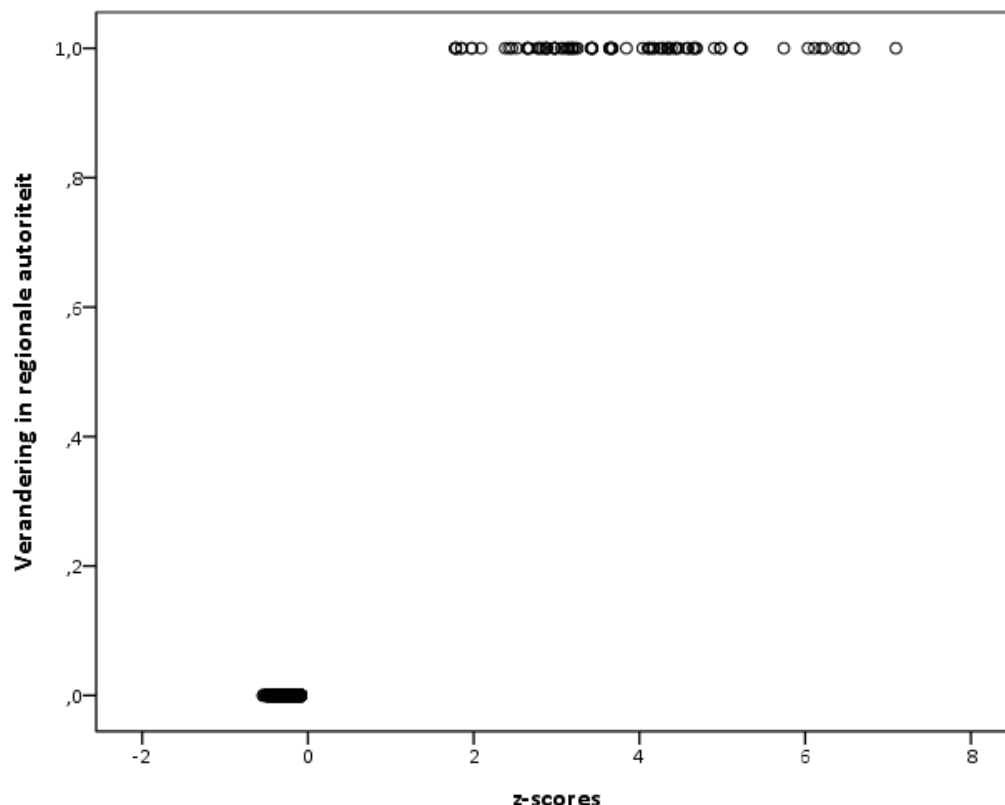
$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-(b_0 + b_1 X_{1i} + b_2 X_{2i} + \dots + b_n X_{ni})}}$$

De bèta coëfficiënten van het volledige model zijn ingevuld en vermenigvuldigd met reële X_{ni} waarden: waarden die ook voorkomen in de realiteit en overeenkomstig de steekproef zijn. Voor de variabelen *gebied*, *populatie* en *PolityIV* zijn de gemiddelden genomen. Voor *identiteit*, *EU lidmaatschap* en *EU toelatingsproces* zijn de minimum waarden gekozen. De basiskans (zonder verandering in de onafhankelijke en controle variabelen) is als volgt berekend:

$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-(-6.891 + (.362 * 2.192) + (1.099 * 0) + (.474 * 6.941) + (.607 * 0) + (1.333 * 0) + (-.080 * 9))}}$$

Vervolgens zijn per variabele de veranderingen in kans berekend na een stijging van de betreffende variabele met 1. De resultaten hiervan zijn overeenkomstig tabel 3.

A.13 Residuen & Assumpties

Figuur A.13: Plotgrafiek z-scores.

Y-as: verandering in regionale autoriteit. X-as: z-scores

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), en Marshall et al. (2014b).

Tabel A.13.1: Vergelijking van geobserveerde en voorspelde uitkomsten

Geobserveerde waarden Y	Voorspelde waarden Y		
	Gelijk blijven	Versterking	% correct
Gelijk blijven	1422	0	100%
Versterking	89	0	0%
% overeenkomstig			94,1%

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.), Marshall et al. (2014b).

Tabel A.13.2: Beschrijvende statistiek invloedrijke cases (N=1511)*

	Min.	Max.	Gemiddelde	Std. Dev.
Cook's afstand	0	.241	.005	.018
Leverage waarde	.001	.049	.005	.005
DFBeta:				
Constante	-.329	.324	0	.039
Gebied	-.052	.052	0	.006
Identiteit	-.063	.116	0	.014
Populatie	-.055	.061	0	.007
EU lidmaatschap	-.064	.061	0	.008
EU toelating	-.056	.066	0	.009
PolityIV	-.016	.005	0	0

Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.) en Marshall et al. (2014b). *Afgerond op 3 decimalen.

Tabel A.13.3: Multicollineariteit: Tolerantie & VIF waarden

	Tolerantie	VIF
Gebied	.432	2.316
Identiteit	.934	1.071
Populatie	.460	2.174
EU lidmaatschap	.783	1.277
EU toelating	.883	1.133
PolityIV	.953	1.050

Bronnen: Bronnen: Hooghe et al. (2010), Hooghe & Marks (2013b, 2013c), Europese Unie (n.d.) en Marshall et al. (2014b).